

ความขัดแย้งระหว่างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
กับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติที่มีต่อความขัดแย้ง
ในครอบครัว: กรณีศึกษาความขัดแย้งในครอบครัว
เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิระวัฒน์ สุวรรณภิรมย์

ภาคินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

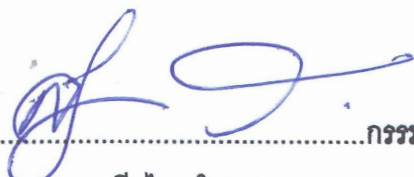
พ.ศ. 2552

ความขัดแย้งระหว่างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
กับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว
กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

วิระวัฒน์ สุวรรณภิรมย์
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบภาคินพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

อาจารย์^{๙๓๕} ^{๑๕/๑๒/๕๐}.....ประธานกรรมการ
(ดร.สุวิชา เป้าอารีย์)

รองศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.สุพรรณิ ไชยอำพร)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.....^{๑๑/๑๒/๕๐} ^{มันใจตน}.....กรรมการ
(ดร.แดงอ่อน มันใจตน)

รองศาสตราจารย์.....^{๑๕/๑๒/๕๐}.....คณบดี
(ดร.สุรสิทธิ์ วชิรจร)

วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

บทคัดย่อ

ชื่อภาคานิพนธ์ : ความขัดแย้งระหว่างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษาความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ชื่อผู้เขียน : นายวีระวัฒน์ สุวรรณภิรมย์

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปีการศึกษา : 2552

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มี 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาถึงสาเหตุความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช. 2) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช. 3) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช. โดยใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามจำนวน 250 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 15 คน แบ่งเป็น ผู้ไม่สนับกลุ่มใด 5 คน สนับสนุนกลุ่มพธม. 5 คน สนับสนุนกลุ่มนปช. 5 คน จากนั้นใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ กับแนวคิด ทฤษฎี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ

จากการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช. เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวทั้งหมด ในขณะที่กำลังรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อทีวี ในบางกรณีหากสื่อเสนอข่าวความขัดแย้งที่มีความรุนแรง ความขัดแย้งหรือการโต้เถียงของสมาชิกในครอบครัวก็จะรุนแรงขึ้นตามเหตุการณ์ที่สื่อนำเสนอด้วย

ผลกระทบในครอบครัวที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช. ทำให้เกิดความเครียดมากขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวที่มีการโต้เถียงกัน และความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เห็นต่างจะไม่ราบรื่นเหมือนในภาวะปกติ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงชั่วขณะหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งก็จะหายไป แต่ผลกระทบนั้นก็ยังคงกลับมาอีก เมื่อสมาชิกในครอบครัวได้รับข้อมูลจากความขัดแย้งจากสื่อและเกิดการโต้เถียงกันขึ้นอีก

การบริหารความขัดแย้งในครอบครัว หากเป็นความขัดแย้งระหว่าง พ่อแม่ กับลูก ส่วนใหญ่จะเจียบ ต่างฝ่ายต่างยอมให้อีกฝ่ายหนึ่ง แต่หากเป็นพี่น้อง หรือน้ำ อา ก็จะใช้อารมณ์ในการโต้เถียงกันมาก โดยต้องการเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง จนโกรธกันไประยะหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งจึงได้คิดถึงเหตุผลว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสำคัญมากกว่า ยังไงก็เป็นครอบครัวเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ ถึงแม้ว่าความขัดแย้งในครอบครัวที่เกิดขึ้นจะเป็นช่วงสั้นๆ และไม่ยาวนานก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่ผลดีต่อสภาพครอบครัวของสังคมไทยที่จะทำให้เกิดความเครียดต่อสมาชิกในครอบครัว ที่มักจะนำเอาปัญหามานอกที่ไม่ใช่เรื่องของตนโดยตรงเข้ามาสู่ครอบครัว ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความขัดแย้งได้ รัฐฯ และสถาบันการศึกษาจึงควรสร้างพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่สถาบันครอบครัว ให้รู้จักการแยกแยะว่า เรื่องไหนควรหรือไม่ที่จะนำมาสู่ครอบครัว ซึ่งต้องใช้เวลาและความอดทนเป็นอย่างยิ่งในการเปลี่ยนทัศนคติและการสร้างภูมิภาวะของผู้คนในสังคมไทยดังกล่าวข้างต้น และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การนำเสนอข่าวสารของสื่อสารมวลชน ควรลดการนำเสนอภาพข่าวของความรุนแรงของความขัดแย้งฯ ควรนำเสนอแต่ข้อความหรือการบรรยายมากกว่าแสดงภาพความรุนแรงฯ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหความขัดแย้งในครอบครัวที่เป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพรม. กับกลุ่มนปช. และความขัดแย้งอื่นๆ ในสังคม ได้อย่างยั่งยืน

ABSTRACT

Title of Research Paper : Contestations of Conflict Between People's Alliance for Democracy (PAD) and United Front of Democracy Against Dictatorship (UDD) on the Conflict within the Family : A Case Study of Families in Bangkok and the Nearby Provinces.

Author : Mr. Weerawat Suwannapirom

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2009

The three objectives of the study were 1) to investigate the causes of conflict in the family derived from caused by the conflict between the People's Alliance for Democracy (PAD) and the United Front of Democracy Against Dictatorship (UDD); 2) to examine the impacts of the conflict between PAD and UDD; and 3) to recommend ways for conflict management in the family which resulted from of the conflict between PAD and UDD.

A questionnaire was employed to collect the data from 250 people and in-depth Interview was used to collect the data from 15 people: 5 PAD supporters, 5 UDD supporters, and 5 people who supported neither sides. Comparative analysis was used to analyze the data on the basis of related concepts and theories. Descriptive statistics were used to describe the data.

The conflict between PAD and UDD was an important cause of conflict in the family as a whole, particularly while watching a news program on television. In some cases, if the news presented a several conflict: family members would argue with each other seriously about what was happened.

The conflict between PAD and UDD caused several tension in the family. The family relations became fragile, unlike a normal situation. But mostly, this would happen for a while. When the time passed, everything would come back to normal. But the impact would be resumed, when the family members receive news about the conflict of the two groups from the media.

Regarding on the conflict management, if the argument was made between parents and children, it would be settle soon because each party would ultimately keep quiet. But if the argument was made between siblings or with aunts or uncles, they would emotionally argue with each other, because they wanted to defeat the other party. They might be angry with each other for a while. But as the time passed, they would begin to realize that a good relationship within the family was more important. They should be united as they were in the same family.

Recommendation: The conflict within a family is not last long. Although it happened for a short time, it did not bring any positive effect to the family institution in Thai society as it cause tension to the family members. They treated the problem from outside s if it were the family problem. Therefore, the government and educational institutions should do something to make family members use reasoning to decide what issue should or should not bring into the family. It takes time to change people's attitude and to make people in the society be sensible. Moreover, the media should not present violence from the conflict but they should use verbal description or written statements. This is believed to be a sustainable way for reducing the conflict in the family which results from the conflict between PAD and UDD, and other conflict in the society.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคินพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ที่ได้ท่าน ดร.สุวิชา เป้าอารีย์ อาจารย์ประจำคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นผู้ที่คอยชี้แนะ ให้คำปรึกษา ทบทวน กระบวนการทำงานวิจัย และการจัดระเบียบความคิดให้สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ มาประยุกต์ร่วมกับสถานการณ์ทางสังคมได้เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถทำงานในสิ่งที่ยากให้ กลายเป็นที่ทำได้ง่าย

และที่สำคัญต้องขอขอบพระคุณท่าน รศ.ดร.สุพรรณิ ไชยอำพร ที่ท่านได้ให้กำลังใจในการ ทำงานอยู่ตลอดเวลา และท่านยังช่วยเอาใจใส่สอบถาม และคอยทบทวนกระบวนการทำงานวิจัย ให้อยู่ตลอดเวลา แม้ในเบื้องหลัง ท่านอาจารย์ก็ยังคอยสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความเป็นห่วง เป็นใย ในลูกศิษย์คนนี้อยู่เสมอ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการทำงานวิจัยให้ได้ผลอย่างมี ประสิทธิภาพ และที่สำคัญการเป็นตัวอย่างที่ดี ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นผู้ให้ และการ เป็นนักพัฒนาสังคมได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณท่าน ผศ.ดร.แตงอ่อน มั่นใจตน ที่ท่านได้สละเวลาให้อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็น เวลาใดก็ตาม ท่านพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ตลอดเวลา และที่สำคัญคือการถ่ายทอดคุณค่า ของการรู้จักการเป็นผู้ให้ ในการที่จะเป็นนักพัฒนาสังคมที่ดีได้

ขอบคุณเพื่อนๆนิสิตdakham. รุ่น 17 ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะ พ.ต.ท.หญิง พรพิบูลย์ สว่างแผ้ว และที่สำคัญที่สุดคือ ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลที่ สำคัญในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ และด้วยความหวังว่า ต่อไปจะไม่มี ความขัดแย้งรุนแรงใดใด เกิดขึ้นอีกในสังคมไทย ด้วยความเคารพอย่างสูงของผู้วิจัย

วีระวัฒน์ สุวรรณภิรมย์

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิด และทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมือง	56
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว	66
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	73
3.1 วิธีที่ใช้ในการศึกษา	73
3.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	75
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.4 การใช้แบบสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้น	76
3.5 ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล	76
3.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	78

3.7	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	79
บทที่ 4	ผลการศึกษา	81
4.1	ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของกลุ่มพม. กลุ่มนปช. และความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พม. และกลุ่มนปช.	83
4.2	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	93
4.3	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	99
4.4	ตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	101
4.5	สาเหตุความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับกลุ่มนปช.	113
4.6	ผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับกลุ่มนปช.	114
4.7	แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับกลุ่มนปช.	116
4.8	บทสรุป	117
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
5.1	สรุปผลการศึกษา	120
5.2	ข้อเสนอแนะทั่วไปในทางปฏิบัติ	122
5.3	ข้อเสนอแนะในเชิงวิจัยครั้งต่อไป	123
บรรณานุกรม		125
ภาคผนวก		130
	ภาคผนวก ก ประเด็นแบบสำรวจทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	131
	ภาคผนวก ข ประเด็นสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	135
	ภาคผนวก ค ภาพความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับกลุ่มนปช.	138
ประวัติผู้ทำภาคนิพนธ์		146

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	เปรียบเทียบแนวความคิดเดิมและแนวความคิดในปัจจุบันของความขัดแย้ง
4.1	แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
4.2	แสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง
4.3	แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1	ตัวแปรของความขัดแย้ง
2.2	ตัวแบบความขัดแย้งในสังคมอุตสาหกรรมของ Ralph Dahrendorf
2.3	วัฏจักรของความขัดแย้ง
2.4	สลายความขัดแย้งภายในใจก่อนแสดงออก
2.5	ระดับความรุนแรง
2.6	ความขัดแย้งที่มีลักษณะเป็นคลื่น
2.7	ลักษณะของความขัดแย้ง
2.8	ปฏิสัมพันธ์ กับปฏิกิริยา
2.9	ความสัมพันธ์ระหว่างอุปติการณ์
2.10	สามเหลี่ยมของการพัฒนาความขัดแย้ง
2.11	กระบวนการในการระงับข้อพิพาท
2.12	จิตใจของมนุษย์
4.1	สาเหตุที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความขัดแย้ง
4.2	ผลกระทบของความขัดแย้งต่อสมาชิกในครอบครัว
4.3	การบริหารความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว
4.4	ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วม ประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีผลต่อความขัดแย้งในครอบครัว

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยกับความขัดแย้งมักเป็นของคู่กันเสมอ ที่เราทุกคนสามารถได้ยินได้ฟังได้เห็นกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม แต่ความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นมักมีจุดเริ่มต้น ที่เกิดจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันของคนหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ โดยที่สังคมส่วนใหญ่สามารถมองเห็นปลายทางได้อย่างชัดเจนถึงผลของความขัดแย้งนั้น สุดท้ายไม่ว่าความขัดแย้งต่างๆเหล่านั้นจะได้รับการแก้ไขหรือไม่ก็ตาม สังคมไทยก็ยังคงอยู่กันอย่างสันติสุข โดยปล่อยให้คู่ของความขัดแย้งนั้นได้แก้ไขปัญหากันไปโดยที่ไม่ได้นำปัญหาความขัดแย้งนั้นยกระดับไปสู่สังคมโดยรวม

แนวคิดที่แตกต่างกันของผู้คนในสังคมไทยนั้น มักสลายไปด้วยการถกเถียงหาข้อสรุปหรือแนวทางในลักษณะของการสมานฉันท์ ไม่ว่าจะยุคใดสมัยใดที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้คนในสังคมไทย สุดท้ายมักจบลงด้วยดีเสมอหรือแม้แต่ความขัดแย้งทางความคิดที่ดำรงอยู่ ก็เป็นเพียงแนวคิดที่ไม่ตรงกัน ซึ่งความแตกต่างทางความคิดนั้นก็ได้ถูกยกระดับและนำมาซึ่งความรุนแรงและสุดท้ายที่จะนำไปสู่ความแตกแยกของสังคมไทยแต่อย่างใด

สำหรับสภาพปัจจุบันของสังคมไทย เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น สังคมไทยยังขาดทักษะในการจัดการความขัดแย้งที่ถูกต้อง โดยปล่อยให้ความขัดแย้งนั้นลุกลามเป็นความรุนแรง โดยที่หน่วยงานหรือสถาบันต่างๆเช่น สถาบันการศึกษา ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการยุติความขัดแย้งนั้นอย่างจริงจัง แต่กลับกลายเป็นคู่กรณีหนึ่งของความขัดแย้งในสังคม แต่ก็ยังมีองค์กรหรือสถาบันต่างๆหลายแห่ง เริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการศึกษาการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อให้สังคมไทยได้ตระหนักถึงบทเรียนจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการจัดการความขัดแย้ง จึงเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนในสังคมมีทักษะในการดำรงอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง และเรียนรู้ที่จะจัดการความขัดแย้ง ก่อนถูกเปลี่ยนสถานะเป็นความรุนแรงและพัฒนาไปสู่ความแตกแยกของสังคมไทยที่จะสร้างความเสียหายจนมิอาจแก้ไขได้

ความขัดแย้ง เป็นลักษณะของคนหรือกลุ่มบุคคล ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในประเด็นต่างๆ ทั้งในทาง เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยที่ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนั้น ไม่สามารถที่จะทำให้แต่ละฝ่ายคล้อยตามหรือเห็นด้วยกับความคิดของฝ่ายตนได้ จนกระทั่งความคิดเห็นที่แตกต่างกันนั้นได้พัฒนาไปสู่ความขัดแย้ง โดยความขัดแย้งนั้นสามารถแบ่งระดับของความขัดแย้งได้เป็น 3 ระดับคือ ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง ซึ่งหากระดับความขัดแย้งพัฒนาไปสู่ระดับความขัดแย้งขั้นสูงแล้ว ก็จะสามารถพัฒนาต่อหรือยกระดับจากความขัดแย้งขั้นสูงไปสู่การต่อสู้โดยการใช้อำนาจซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงและเมื่อความขัดแย้งพัฒนาไปสู่ความรุนแรงแล้ว จากนั้นระดับความรุนแรงก็จะพัฒนาต่อไปสู่ความแตกแยกของสังคมได้ต่อไป

ความขัดแย้งในระดับต้น เป็นความขัดแย้งระหว่างคนหรือกลุ่มบุคคลเล็กๆบางกลุ่มที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องต้น ที่ยังอยู่ในระดับวิสัยที่สามารถหาข้อสรุปหรือข้อตกลงบางสิ่งบางอย่างให้เป็นที่พอใจของคู่ความขัดแย้งได้ง่าย ซึ่งในระดับนี้คู่ความขัดแย้งมักจะต้องการให้เกิดลักษณะ Win Win ทั้งคู่ ซึ่งในระดับนี้มีความเป็นไปได้สูงที่ความขัดแย้งจะสามารถยุติได้เมื่อผลประโยชน์เป็นที่พอใจของคู่ความขัดแย้ง หรือระดับความขัดแย้งจะค่อยๆจางหายไปหากสถานการณ์รอบด้านเปลี่ยนไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่ระดับความขัดแย้งของสังคมไทยจะอยู่ในระดับเบื้องต้น ยกเว้นความขัดแย้งทางการเมืองในระดับที่มีการปฏิวัติรัฐประหาร และเหตุการณ์ทางการเมืองในปี 2475, 2516 , 2519 , และปี 2535

ความขัดแย้งในระดับกลาง เป็นความขัดแย้งที่พัฒนาต่อมาจากความขัดแย้งในระดับต้นที่ไม่สามารถหาข้อสรุปหรือไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ให้ลงตัวแก่คู่กรณีความขัดแย้งได้ จึงได้มีการยกระดับของความขัดแย้งขึ้นโดยการดึงมวลชนของสังคมหรือการใช้วิธีการต่างๆในการดึงองค์กรของสังคมให้มาสนับสนุนแนวทางหรือแนวคิดของฝ่ายตนเพื่อบีบให้คู่ความขัดแย้งต้องยอมรับในแนวทางของตน ซึ่งความขัดแย้งในระดับนี้จะเริ่มหาข้อสรุปได้ยากขึ้น หากคู่กรณีความขัดแย้งสามารถหามวลชนหรือแนวร่วมของสังคมให้มาสนับสนุนกลุ่มของตนได้มากในระดับที่ใกล้เคียงกัน แต่ในความขัดแย้งระดับนี้ก็ยังสามารถหาข้อยุติได้หากคู่กรณีไม่ต้องการพัฒนาความขัดแย้งต่อไปและสามารถจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆลงตัวได้ ความขัดแย้งก็จะลดระดับลงได้และจางหายไปที่สุดในที่สุด

ความขัดแย้งในระดับสูง เป็นความขัดแย้งที่พัฒนาต่อมาจากความขัดแย้งในระดับกลางที่ไม่สามารถหาข้อตกลงหรือจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันได้ และแต่ละฝ่ายของความขัดแย้งเริ่มที่จะใช้มวลชนหรือกลุ่มองค์กรต่างๆที่สนับสนุนกลุ่มของตนอยู่ บีบบังคับด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะอย่างรุนแรง การเดินขบวน การปิดถนน เป็นต้น เพื่อบีบบังคับให้

อีกฝ่ายต้องยอมรับในแนวทางของกลุ่มของตน ซึ่งความขัดแย้งในระดับนี้อาจจะมีการปะทะกันมีการใช้กำลังกันบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในวิสัยที่สามารถควบคุมได้ในกลุ่มของคุณความขัดแย้ง โดยความขัดแย้งในระดับนี้จะค่อนข้างยุติปัญหาความขัดแย้งได้ลำบาก เนื่องจากการกระจายตัวของความคิดและความขัดแย้งซึ่งกระจายตัวไปสู่กว้างของมวลชนและของสังคม ทำให้การประสานผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายเป็นเรื่องที่ยากขึ้น ซึ่งหากคู่กรณีไม่สามารถที่จะยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้นั้น ความขัดแย้งก็จะพัฒนาต่อไปสู่ความรุนแรง ที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายเริ่มที่จะใช้กำลังมาเผชิญหน้าและการใช้กำลังเข้าแก้ไขปัญหความขัดแย้งเพื่อให้คู่ความขัดแย้งต้องยอมรับในแนวทางของกลุ่ม และจากความรุนแรงนั้นก็พัฒนาไปสู่ความแตกแยกของสังคมได้ต่อไป

ผลกระทบทางสังคมจากปัญหาความขัดแย้งนั้นมีหลายระดับ ซึ่งผลกระทบทางสังคมจะมากหรือน้อยก็จะขึ้นอยู่กับระดับของความขัดแย้งเช่นเดียวกัน โดยผลกระทบทางสังคมจากปัญหาความขัดแย้งนั้น จะเป็นผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับผู้คนในสังคม ในเรื่องของความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันของผู้คนในสังคมที่มีความเห็นต่าง ไม่ตรงกันและต่างฝ่ายต่างเข้าไปอยู่ในแต่ละฝ่ายของคุณความขัดแย้ง ทำให้เกิดความคิดเห็นแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ซึ่งสถาบันที่เห็นผลกระทบได้ชัดเจนคือสถาบันครอบครัว ที่บุคคลในครอบครัวต่างมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในปัญหาความขัดแย้งนั้น และต่างเข้าไปมีส่วนร่วมในปัญหาความขัดแย้งของบุคคลในครอบครัว จึงทำให้ความขัดแย้งของสังคมภายนอกกระจายตัวเข้าสู่ความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นในสถาบันครอบครัวซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยสถาบันต้นน้ำที่เล็กที่สุดและมีความสำคัญมากที่สุดเกิดปัญหาขึ้นได้ และหากสถาบันครอบครัวเกิดความสั่นคลอนจากปัญหาความขัดแย้งที่สถาบันมิได้เป็นผู้ก่อแล้วผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาก็จะมีอีกมากมายที่จะเป็นปัญหาของสังคมได้ต่อไป

หากนับเอาวันที่ 19 กันยายน 2549 เป็นวันของจุดศูนย์กลางของปัญหาความขัดแย้งของสังคมไทยในกรณี ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับ แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา) โดยมีจุดเริ่มต้นก่อน วันที่ 19 กันยายน 2549 และจุดต่อของปัญหามาหลังจากวันที่ 19 กันยายน 2549 จะเห็นได้ว่า สังคมไทยได้ก่อตัวในปัญหาความขัดแย้งขึ้นอย่างช้าๆ ตามระดับของความขัดแย้งในระดับต้น กล่าวคือ ความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีเกิดจากผลประโยชน์ที่ขัดกันหรือผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวของบุคคล 2 คน คือ ระหว่าง พตท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร (นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น) กับ นายสนธิ ลิ้มทองกุล เจ้าของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการและบริษัทในเครือผู้จัดการและยังเป็นผู้ดำเนินรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” ทาง อสมท.ช่อง 9 ในขณะนั้น และจากจุดเริ่มต้นในครั้งนั้น กลับไม่สามารถเจรจาข้อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ระหว่างคู่กรณี คน 2 คน แต่กลับกลายเป็นการขยายวงกว้างขึ้นเป็น

ความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีเป็นกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม และกลุ่มบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม ได้ขยายความขัดแย้งให้มากขึ้นโดยพยายามตั้งฐานมวลชน และฐานอำนาจรัฐเข้ามาเป็นพวก เพื่อให้คล้อยตามความคิดของฝ่ายตน ซึ่งในเวลาต่อมาประเด็นเริ่มต้นของความขัดแย้งจากจุดเริ่มต้นได้เริ่มเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มีฐานมวลชนเป็นจำนวนมากขึ้นในแต่ละฝ่ายของความขัดแย้ง

จากความขัดแย้งในระดับต้น ได้เริ่มมีการพัฒนาความขัดแย้งมาสู่ระดับกลาง จากการที่มีฐานมวลชนเป็นจำนวนมากขึ้นของแต่ละฝ่ายนั่นเอง โดยที่แต่ละฝ่ายต่างมีฐานมวลชนเป็นจำนวนมากให้การสนับสนุน ที่ยากที่ในแต่ละฝ่ายของคู่ความขัดแย้งจะเอาชนะได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และจากจุดนี้ แต่ละฝ่ายของความขัดแย้งเริ่มที่จะใช้ยุทธวิธีหรือกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อเอาชนะความขัดแย้งในครั้งนี้อย่างได้ จนกระทั่งก่อนที่จะเหตุการณ์จะลุกลามบานปลายไปสู่ความขัดแย้งในระดับสูงของสังคมไทยนั้น ได้เกิดกรณีเหตุการณ์ 19 กันยายน 2549 ขึ้นก่อนคือ การปฏิวัติรัฐประหารของกลุ่มทหาร คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนสภาพเป็น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และมีรัฐบาลใหม่ภายใต้นายกรัฐมนตรีชื่อ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จึงทำให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร หรือกลุ่ม นปช. หรือ นปช. ในเวลาต่อมา กับกลุ่มของ นายสนธิ ลิ้มทองกุล หรือกลุ่ม พวม. ได้ยุติลงชั่วคราว

แต่เมื่อผลการเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ออกมา โดยที่สังคมไทยมีรัฐบาลใหม่ภายใต้นายกรัฐมนตรีชื่อ นายสมคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน ปัญหาความขัดแย้งที่ทำท่าว่าจะยุติลง กลับฟื้นคืนกลับมาใหม่อีกครั้ง และการฟื้นคืนมาของความขัดแย้งในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการพัฒนาความขัดแย้งในระดับกลางไปสู่ความขัดแย้งในระดับสูง ซึ่งในเวลาต่อมาหลังจากนั้นไม่นาน ความขัดแย้งระหว่าง พวม. กับ นปช. ก็ได้พัฒนาเป็นความขัดแย้งในระดับสูง โดยที่ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง พวม. กับ นปช. ที่ได้นำมวลชนและองค์กรต่างๆ เป็นจำนวนมากมาเข้าร่วมกระบวนการขัดแย้งในครั้งนี้อย่างได้ขยายตัวลุกลามไปทั่วสังคมไทย โดยเริ่มมีการปะทะกันระหว่างกลุ่มความขัดแย้ง 2 กลุ่ม ทำให้มีประชาชนจำนวนหนึ่งเสียชีวิตและบาดเจ็บ และความขัดแย้งนั้นยังนำไปสู่ความเห็นที่ไม่ตรงกันของสถาบันครอบครัวในสังคมไทยด้วยเช่นกัน จากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ พบว่า พ่อแม่ พี่น้องในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกันจนถึงขั้นลงมือทำร้ายร่างกายกัน ในเรื่องที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ระหว่าง พวม. กับ นปช. และยังพบว่า มีการโต้เถียงกันขึ้นระหว่างเพื่อนบ้านในเรื่องความคิดเห็นไม่ตรงกันระหว่าง พวม. กับ นปช. จนถึงขั้นทำร้ายกันจนเสียชีวิต จากการที่ต่างฝ่ายต่างเข้าข้างกลุ่มที่ตนเห็นด้วย

ถึงแม้ว่าปัจจุบันความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะยังไม่พัฒนาไปสู่ความรุนแรงของสังคมไทย โดยที่ความขัดแย้งนั้นอยู่เพียงแค่ความขัดแย้งในระดับสูงและค่อยๆ ลดระดับลงสู่ความขัดแย้งในระดับกลางหรือดูเหมือนความขัดแย้งนั้นจะสงบแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่าความขัดแย้งนั้นได้จางหายไปหรือได้ถูกแก้ไขไปแล้วอย่างสิ้นเชิง ซึ่งตราบดีหากยังมิได้แก้ไขความขัดแย้งนั้นให้หมดไปได้ ตราบนั้นความขัดแย้งที่ยังดำรงอยู่และซ่อนตัวอยู่ในสังคมไทยก็อาจที่จะฟื้นตัวขึ้นมาใหม่และพัฒนาความขัดแย้งไปสู่ระดับสูงขึ้นต่อไปได้

การศึกษาถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งนั้นนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะ เป็นเครื่องมือหนึ่งให้คนในสังคมทั้งที่อยู่หรือไม่ได้อยู่ในปัญหาความขัดแย้งนั้น ได้รับทราบถึงผลกระทบที่ตามมาจากความขัดแย้งที่มีจุดเริ่มต้นที่เกิดขึ้นจากคนเพียง 2 คนในสังคมไทยเท่านั้น เพื่อที่ผู้คนในสังคมไทยจะได้กลับมาชุกคิดถึงความคุ้มค่า ผลได้ผลเสีย ในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่คนในสังคมส่วนใหญ่มิใช่เป็นผู้ก่อขึ้น

ผู้ศึกษามีความสนใจติดตามเหตุการณ์ในสังคมไทยที่ผ่านมาในกรณีความขัดแย้งระหว่าง พธม. กับ นปช. และมองเห็นบางสิ่งบางอย่างที่ซ่อนอยู่ในความขัดแย้งนั้นอย่างเป็นระบบ โดยผู้ ศึกษาได้เคยตั้งคำถามให้กับตนเองและผู้คนรอบข้างว่า “ทำไมสังคมไทยถึงได้เปลี่ยนไปได้ขนาดนี้ และทำไมผู้คนในสังคมไทยถึงได้เอาความขัดแย้งของคนอื่นมาไว้ในครอบครัวของตนเองได้ขนาดนี้” นี่จึงเป็นเหตุผลว่า ผู้ศึกษามีความสนใจผลกระทบทางสังคมโดยเฉพาะผลกระทบในสถาบันครอบครัว จากกรณีความขัดแย้งของสังคมไทยระหว่าง พธม. กับ นปช.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช.

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช.

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงแนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช.

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พนม. กับ กลุ่มนปช. ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาความขัดแย้งในครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พนม. กับ กลุ่มนปช. ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจัดลำดับความสำคัญดังนี้

1.3.1.1 สาเหตุของความขัดแย้งในครอบครัว

1.3.1.2 ผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว

1.3.1.3 แนวทางการบริหารความขัดแย้งในครอบครัว

1.3.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่สนใจให้ข้อมูลทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีความขัดแย้งในครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พนม. กับ กลุ่ม นปช.

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาความขัดแย้งในครอบครัว ได้ทำการศึกษาถึงเหตุการณ์ ที่ผ่านมาหลังจากวันที่ 23 ธันวาคม 2550 โดยทำการศึกษาในช่วงเดือน มิถุนายน และเดือน กรกฎาคม 2552 รวมระยะเวลา ประมาณ 2 เดือน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ทราบถึงความขัดแย้งในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พนม. กับ กลุ่มนปช. ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.4.2 ได้ทราบถึงผลกระทบจากความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พนม. กับ กลุ่มนปช. ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4.3 ได้ทราบถึงแนวทางการบริหารความขัดแย้งในครอบครัว จากกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง กลุ่ม พนม. กับ กลุ่มนปช. ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กับ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยนำเสนอประเด็นหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด และทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550: 81-82) ได้สรุปว่า การกำเนิดของทฤษฎีการขัดแย้งสมัยใหม่ Karl Marx กับ Georg Simmel เห็นพ้องต้องกันในเรื่องความดาสดื่น และหลีกเลี่ยงไม่พ้นของการขัดแย้งในระบบสังคม แต่แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของสังคมของเขาแตกต่างกัน คือ Marx เน้นผลการแบ่งแยกของการขัดแย้งแต่ Simmel เน้นผลบูรณาการของการขัดแย้ง ความแตกต่างนี้จะพบในประพจน์ที่เขาเสนอ โดย Marx มุ่งแสดงเงื่อนไขที่การขัดแย้งอย่างรุนแรงจะเกิดขึ้น ส่วน Simmel มุ่งหาเงื่อนไขที่จะทำให้การขัดแย้งที่กว้างขวาง อาจเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้น Marx มุ่งหาสาเหตุของการขัดแย้งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างสังคม ส่วน Simmel มุ่งความสนใจไปที่รูปแบบ และผลกระทบของการขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ความคิดที่แตกต่างกันของ Marx และ Simmel เมื่อรวมกันเข้าแล้วจะทำให้ได้ข้อความเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุความเข้มข้น และผลกระทบของการขัดแย้งที่มีต่อระบบสังคมที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในแง่สาเหตุของการขัดแย้ง Marx กล่าวว่ามาจากการแบ่งปันทรัพยากรที่ไม่เสมอภาคกัน ส่วน Simmel อ้างว่า เกิดจากสัญชาตญาณการต่อสู้ในเรื่องความเข้มข้น ทั้ง Marx และ

Simmel เห็นพ้องกันว่า ขึ้นอยู่กับความสมัครสมานภายในของแต่ละกลุ่มคู่กรณี โดยทั้งสองต่างก็ได้ระบุสภาพเงื่อนไขทางโครงสร้างของระบบสังคมที่อาจมีผลต่อความเข้มข้นของการขัดแย้งระหว่างกลุ่มปฏิบัติได้ สำหรับผลกระทบของการขัดแย้ง Marx เห็นว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคม ส่วน Simmel มองเห็นว่าผลของการขัดแย้งจะทำให้มีความต่อเนื่องของระบบสังคม

สิ่งที่น่าสนใจต่อไปก็คือ ประพจน์ที่มีข้อความขัดกันของ Marx และ Simmel แม้ว่าจะกล่าวเรื่องเดียวกัน เช่น Simmel บอกว่า หากเป้าหมายของกลุ่มคู่กรณีมีความขัดแย้งแล้วกลุ่มขัดแย้งจะพยายามประนีประนอมกัน มากกว่าจะต่อสู้กัน แต่ Marx กลับเห็นตรงข้าม เขาเห็นว่าหากชนชั้นใดที่มีอำนาจได้ตระหนักในผลประโยชน์แท้จริงของตนแล้ว การขัดแย้งอย่างรุนแรงจะเกิดขึ้น ความแตกต่างเช่นนี้ อาจสืบเนื่องมาจากฐานคติของเจ้าของความคิดนั่นเอง เพราะ Marx มีฐานคติว่า ความเข้มข้นของการขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงเสียมิได้ จะต้องเกิดขึ้นในระบบสังคม การเปลี่ยนแปลงก็ต้องเกิดขึ้นในโครงสร้าง ส่วน Simmel มีฐานคติว่า การขัดแย้งเป็นกระบวนการทางสังคมอย่างหนึ่งเท่านั้น กระบวนการนี้มีความเข้มข้นและมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมระดับต่าง ๆ กัน สุดแต่ภาวะเงื่อนไข ผลการวิเคราะห์เรื่องการขัดแย้งยิ่งแตกต่างกันไป ปัญหาว่าความคิดของใครถูก เป็นปัญหาที่ตอบยากขึ้นอยู่กับภาวะการณ์และสภาพแวดล้อมของแต่ละปรากฏการณ์ Turner อ้างว่า หากอาศัยจากความสัมพันธ์ของกลุ่มกรรมกร และนายทุนในสมัยปัจจุบันแล้ว ความคิดของ Simmel อาจถูกกว่า กลุ่มทั้งสองมีการประนีประนอมกันมากกว่า ล้มล้างกันตามความคิดของ Marx

นักทฤษฎีสังคมวิทยาสมัยใหม่ พยายามที่จะผสมผสานสองแนวคิดนี้เข้าด้วยกันแต่ก็ไม่เป็นผล ส่วนใหญ่มักจะรับเอาแนวใดแนวหนึ่งเท่านั้น แนวหนึ่งเป็นทฤษฎีการขัดแย้งเชิงวิภาษวิธี (Dialectical Conflict Theory) กับทฤษฎีการขัดแย้งเชิงหน้าที่ หรือทฤษฎีการหน้าที่เชิงขัดแย้ง (Conflict Functionalism) ทั้งสองแนวนี้นี้ต่างก็เป็นแนว “ใหม่” ผิดแปลกจากทฤษฎีการหน้าที่ที่มีอิทธิพลทางความคิดสังคมวิทยามาเป็นเวลานาน

Ralf Dahrendorf นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันเป็นผู้นำนักทฤษฎี การขัดแย้งเชิงวิภาษวิธี และ Lewis A. Coser เป็นนักทฤษฎีผู้นำทางด้านการหน้าที่เชิงขัดแย้งในหมู่นักสังคมวิทยาสมัยใหม่

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550: 82-86) ได้สรุปว่า ประพจน์ของ Dahrendorf ทฤษฎีการขัดแย้งของ Dahrendorf ให้ชื่อโมเดลว่า Dialectical Conflict Perspective ในทัศนะของ Dahrendorf องค์การสังคมคือ imperatively coordinated association เรียกย่อว่า ICA องค์การ

นี้มีขนาดต่างๆ อย่างองค์การสังคมโดยทั่วไป ตั้งแต่กลุ่มสังคม ชุมชน ไปจนถึงสังคมมนุษย์ องค์การแต่ละขนาด ประกอบด้วยบทบาทจำนวนหนึ่ง แต่บทบาทจะมีอำนาจบังคับผู้อื่นจำนวนหนึ่ง ดังนั้น ในสายตาของ Dahrendorf องค์การสังคมหรือไอซีเอของเขาเป็นเรื่องของความสัมพันธ์อำนาจและอำนาจในองค์การถือได้ว่าเป็นสิทธิอำนาจ (Authority) เพราะบทบาทเหล่านี้เป็นของตำแหน่งที่ยอมรับกันในองค์การ ดังนั้น ความเป็นระเบียบทางสังคมจะดำรงอยู่ได้ก็โดยการพยายามบำรุงกระบวนการสร้างความสัมพันธ์แห่งสิทธิอำนาจเอาไว้

สาเหตุของการขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดจากการที่บางครั้งอำนาจมีอยู่น้อย หายาก กลุ่มย่อยต่างๆ ในไอซีเอจึงต้องแข่งขัน ต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอันน้อยนั้น

ถ้าเปรียบเทียบความคิดของ Dahrendorf กับของ Marx แล้วจะเห็นความพ้องกันในการคิดดังนี้

1. ทั้งสองเห็นพ้องกันว่าระบบสังคม (เข้าใจง่ายๆ ว่า คือสังคมมนุษย์) มีสภาพการขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง
2. ทั้งสองเห็นว่าการขัดแย้งนั้นเกิดจากการขัดกันผลประโยชน์ ซึ่งติดเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม
3. ทั้งสองเห็นว่าผลประโยชน์ที่ขัดกันนั้นสืบเนื่องมาจากการได้รับส่วนแบ่งอำนาจไม่เท่ากัน ระหว่างกลุ่มเหนือ (Dominant) กับกลุ่มใต้ (Subjugated)
4. ทั้งสองเห็นพ้องกันว่า ผลประโยชน์ต่างๆ มีแนวโน้มที่แยกออกเป็นสองฝ่ายที่ขัดกัน
5. ทั้งสองเห็นว่า การขัดแย้งเป็นแบบวิภาษวิธี ซึ่งมติของการขัดแย้งครั้งหนึ่ง จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ตรงข้ามกันขึ้น อันจะส่งผลให้มีการขัดแย้งคราวต่อไปอีก ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะอย่างหนึ่ง
6. ทั้งสองเห็นพ้องกันว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นลักษณะที่ต่อเนื่องมาแต่โบราณ (ubiquitous) ของระบบสังคม และจะทำให้เกิดการขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในองค์การสังคมทุกระดับ ซึ่งเป็นเรื่องของวิภาษวิธี

ประพจน์โดยสรุปที่ Dahrendorf สร้างขึ้น ในทฤษฎีขัดแย้งเชิงวิภาษวิธีของเขามีดังต่อไปนี้

The Propositions of the Dahrendorf Scheme

1. The more members of quasi groups in ICAs can become aware of their objective interests and form a conflict group, the more likely is conflict to occur.

1.1 The more the “technical” conditions of organization can be met, the more likely is the formation of a conflict group.

1.1.1 The more a leadership condition among quasi groups can be developed, the more likely are the “technical” conditions of organization to be met.

1.1.2 The more a conditioned idea system, or charter, can be developed, the more likely are the “technical” conditions of organization to be met.

1.1.3 The more the “political” conditions of organization can be met, the more likely is the formation of a conflict group.

1.1.4 The more the dominant groups permit organization of opposed interests, the more likely are the “political” conditions of organization to be met.

1.2 The more the “social” conditions of organization can be met, the more likely is the formation of conflict group.

1.2.1 The more opportunity for members of quasi groups to communicate, the more likely are the “social” conditions of organization to be met.

1.2.2 The more recruiting is permitted by structural arrangements (such as propinquity), the more likely are the “social” conditions of organization to be met.

2. The more the “technical”, “political”, and “social” conditions of organization are met, the more intense is the conflict.

3. The more the distribution of authority and other reward are associated with each other (superimposed), the more intense is the conflict.

4. The less the mobility between super and subordinate groups, the more intense is the conflict.

5. The less the “technical”, “political”, and “social” conditions of organization are met, the more violent is the conflict.

6. The more the deprivations of the subjugated in the distribution of rewards shifts from an absolute to relative basis, the more violent is the conflict.

7. The less the ability of conflict groups to develop regulatory agreements, the more violent is the conflict.

8. The more intense the conflict, the more structural change and reorganization it will generate.

9. The more violent the conflict, the greater is the rate of structural change and reorganization.

สรุปสาระประพจน์หลักของ Dahrenforf

1. การขัดแย้งมีโอกาสเกิดได้ หากสมาชิกของกลุ่มขัดแย้งรู้แน่ว่าผลประโยชน์ของตนคืออะไร และสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนเพื่อมุ่งผลประโยชน์นั้น

2. ความขัดแย้งจะเข้มข้น หากเงื่อนไขทางเทคนิค (เช่น เพิ่มจำนวนคนเข้ามาใหม่) เงื่อนไขทางการเมือง (เช่น กฎหมายเปิดช่องไว้บ้าง หรือผู้มีอำนาจบางคนสนับสนุน) และเงื่อนไขทางสังคม (เช่น มีคนร่วมด้วยจำนวนมากพอ) ในการรวมกลุ่มขัดแย้งอำนวยความสะดวก

3. ความขัดแย้งจะมีความเข้มข้น หากการกระจายสิทธิอำนาจและรางวัลเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (ทำให้มีกำลังทวีคูณ)

4. ความขัดแย้งจะมีความเข้มข้น หากการสับเปลี่ยนโยกย้ายบุคคลไปมาระหว่างกลุ่มที่มีอำนาจกับกลุ่มผู้ไม่อำนาจเป็นไปได้โดยยาก

5. ความขัดแย้งจะรุนแรง หากเงื่อนไขการรวมกลุ่มคนด้านเทคนิค ด้านการเมืองและด้านสังคมไม่อำนวยความสะดวกหรืออำนวยความสะดวกให้น้อย

6. ความขัดแย้งรุนแรง หากมีการเสียประโยชน์ในการแบ่งรางวัล สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนเกณฑ์ตายตัว (หรือ เกณฑ์วัตถุวิสัย เห็นได้ วัดได้ ชัดเจน) ไปเป็นเกณฑ์เชิงเปรียบเทียบ (หรือเกณฑ์จิตวิสัย เช่น ใครทำดีกว่าใคร ใครทำเก่งกว่าใคร)

7. ความขัดแย้งจะรุนแรง ถ้ากลุ่มขัดแย้งไม่สามารถจะสร้างข้อตกลงควบคุมการขัดแย้งระหว่างกันขึ้นมาได้

8. ความขัดแย้งที่เข้มข้น จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง

9. ความขัดแย้งที่รุนแรง จะก่อให้เกิดอัตราการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างและการจัดระเบียบใหม่ในองค์การสังคมที่เกิดการขัดแย้งนั้นอย่างสูง

จิตยา สุวรรณะชฎ (2544: 77-78,125-126) กลุ่มแนวความคิดขัดแย้ง (Conflict School) มีผู้เรียกนักสังคมวิทยาอีกชื่อหนึ่งว่า กลุ่มมหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago University) เพราะในขณะที่มีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมีกลุ่มนักสังคมวิทยาที่เน้นโครงสร้างและหน้าที่นั้น ในมหาวิทยาลัยชิคาโกก็ได้ตั้งคณะสังคมวิทยาภายใต้การนำของ Albion Small, Robert E. Park, Ernest W. Burgess, W.I. Thomas, E. Faris และ W.F. Ogburn กลุ่มนักสังคมวิทยาของ

ซิกาโกมีการแข่งขันและต่อต้านกลุ่มนักสังคมวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ดังจะเห็นได้จากเมื่อ Parson เสนอทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นั้น นักสังคมวิทยาที่เป็นผู้ริเริ่มสังคมวิทยาขัดแย้งคือ C. Wright Mills เขาเป็นผู้นำการต่อต้านและทำการศึกษา *The Power Elite* (1956) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในสังคมสหรัฐอเมริกานั้น โดยแท้จริงแล้วมีกลุ่มที่สำคัญเขาเปรียบและกำหนดชะตากรรมของสังคมอยู่หลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนายทุนอุตสาหกรรม กลุ่มนายพล และกลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักสังคมวิทยาอีกท่านหนึ่งคือ Alvin W. Gouldner ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง *The Coming Crisis of Western Sociology* ว่าการปฏิเสธประสิทธิภาพของกลุ่มโครงสร้างหน้าที่ปรากฏชัดใน ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นที่ที่มีการประชุมของสมาคมสังคมวิทยาที่ซานฟรานซิสโก และในการประชุมครั้งนั้นมีนักสังคมวิทยารุ่นหนุ่มแสดงความไม่พอใจกลุ่มโครงสร้างหน้าที่อย่างชัดแจ้ง นอกจากจะมีการคัดค้านและโจมตีแนวคิดทฤษฎีของกลุ่มโครงสร้างและหน้าที่ ซึ่งเริ่มต้นโดย Mills ดังกล่าวแล้ว ยังมีนักสังคมวิทยาอีกหลายท่าน เช่น Ralf Dahrendorf, Peter Blau, David Lockwood, Dennis Wrong และ Gouldner ได้วิพากษ์ ทฤษฎีของ Marx และการประสบความสำเร็จของนักสังคมวิทยาของรัสเซีย ซึ่งทำให้นักสังคมวิทยาสหรัฐอเมริกาเริ่มหันกลับมาพิจารณาบรรดาความรู้ทางสังคมวิทยาของตนอีกครั้ง แม้ว่าสังคมของสหรัฐอเมริกาจะได้เปลี่ยนจากระบบปัจเจกชนนิยมมาเป็นรัฐบริการ (Welfare State) มากขึ้นกว่าเดิม และเมื่อนักสังคมวิทยาด้านความขัดแย้งเกิดขึ้นแต่ก็ยังมีจำนวนน้อยและยังมิได้มีทฤษฎีและแนวความคิดใหม่ที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางดังเช่นของ Parson และ Merton ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า Dahrendorf เป็นผู้หนึ่งที่นำในกลุ่มแนวความคิดขัดแย้ง

Dahrendorf เป็นนักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่มีฐานคิดว่า ความขัดแย้งเป็นสาระของระบบสังคมและมีอยู่เสมอ ปัจจัยรากฐานของการขัดแย้ง คืออำนาจมิใช่เศรษฐกิจ เช่นเดียวกับ Marx เพราะฉะนั้น เมื่อใดที่เกิดกลุ่มสังคม กลุ่มนั้นจะมีลักษณะของการจัดสภาพอำนาจระหว่างหัวหน้า (Superordinate) และลูกน้อง (Subordinate) Dahrendorf เรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มสังคมประสานในเชิงบังคับ (Imperative Coordinate Group) ในกลุ่มนี้จะมีผู้มีอิทธิพล (Domination) และผู้ที่ถูกอิทธิพล (Subjection) ซึ่งคนในกลุ่มยังมิได้ตระหนักในความแตกต่างของอำนาจ (Latent Interest) แต่ถ้ามืดใดได้เกิดความตระหนักว่ามีกลุ่มผู้มีอำนาจและมีผลประโยชน์โดยตรง (Manifested Interest) เมื่อนั้นจะเป็นจุดเริ่มของการขัดแย้งซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 แบบดังนี้

1. การขัดแย้งรากฐาน (Intensive Conflict) อัตราของความขัดแย้งชนิดนี้จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้แล้วแต่ความแตกต่างระหว่างชั้นจะขัดแย้งเพียงไร ถ้ามีความแตกต่างระหว่างชั้นขัดแย้งก็จะมีอัตราความขัดแย้งสูง แต่ถ้ามีปริมาณกลุ่มย่อยๆ มาก อัตราความขัดแย้งก็จะลดลง ยิ่งไปกว่า

นั่นถ้ามีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงฐานะ เช่น ถ้ามีโอกาสในการเขยิบฐานะสูงขึ้นก็จะลดอัตราการขัดแย้งลง

เมื่อไรก็ตามที่มีอัตราการขัดแย้งรากฐานเพิ่มจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในโครงสร้าง (Radicalness of Structural Change) ที่กว้างขวางลึก ซึ่งหมายถึงโครงสร้างสังคมเก่าจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นต้น

2. การขัดแย้งรุนแรง (Violence Conflict) อัตราของความขัดแย้งชนิดนี้จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ แล้วแต่ปริมาณของกลุ่มย่อยว่าจะสามารถรวมกันได้หรือไม่ ถ้าหากรวมกันได้ก็จะมีอัตราความขัดแย้งสูง แต่ถ้ามีการปรับแก้ระบบรางวัล ระบบการลงโทษ กลุ่มที่ถูกปกครองอัตราการขัดแย้ง ก็จะลดลงและสามารถควบคุมการขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขัดแย้งรุนแรงนี้ถ้าไม่สามารถควบคุมได้ ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Suddenness of Structure Change) ซึ่งอาจมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลผู้ปกครองได้

Dahrendorf เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งต่างๆ ข้างต้น ในลักษณะที่เป็นสมมติฐาน นอกจากนั้น Dahrendorf ยังได้กล่าวแย้งแนวความคิดของ Marx ที่ว่า เศรษฐกิจกำหนดชนชั้น Class and Class Conflict in Industrial Society

ตัวแปรของพฤติกรรมขัดแย้งของ Ralph Dahrendorf

1. ฐานคติ

- อำนาจในองค์กรหรือบริษัทธุรกิจ เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ
- เมื่อไรเป็นความสัมพันธ์ทางการองค์กรอำนาจจึงไม่เท่ากันในโครงสร้างการบังคับบัญชา ทำให้เกิดอำนาจ (authority) ไม่เท่ากัน
- เมื่อมีอำนาจไม่เท่ากันย่อมทำให้เกิดชนชั้นระหว่างผู้มีอำนาจมากกว่าและอำนาจน้อยกว่า
- เมื่อใดที่มีอำนาจไม่เท่ากันก็จะเป็นจุดเริ่มต้นและเกิดความขัดแย้ง
- เมื่อไรที่ผลประโยชน์แฝง (Latent Interest) ได้กลายเป็นความขัดแย้งผล ประโยชน์โดยตรง (Manifested interest)

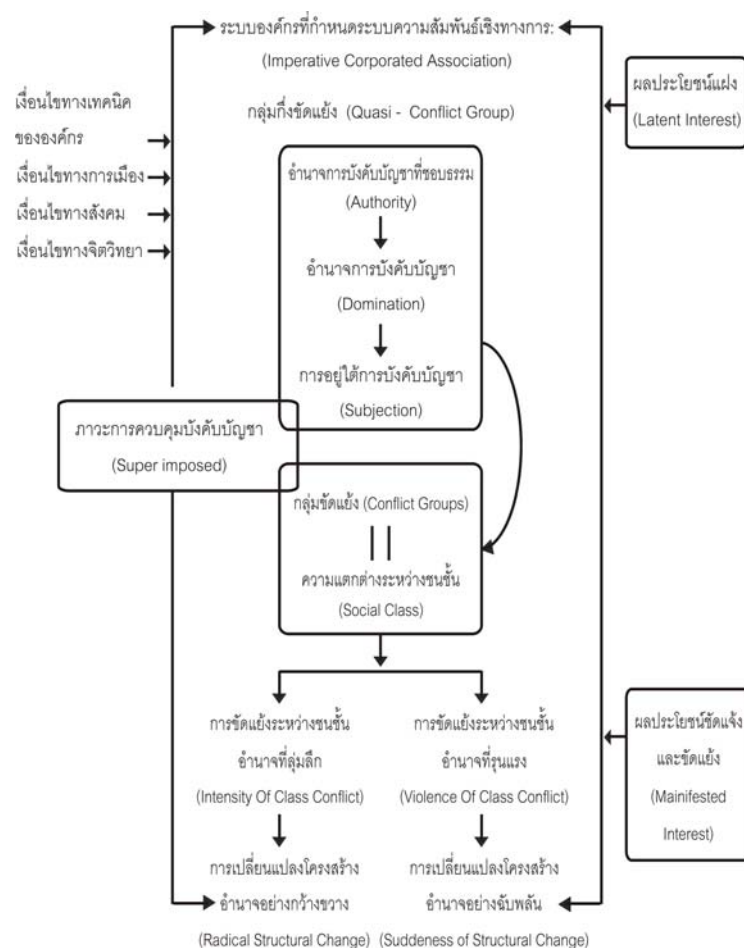
2. ตัวแปรของความขัดแย้ง

แผนภาพที่ 2.1 ตัวแปรของความขัดแย้ง

แหล่งที่มา: ชิตยา สุวรรณะชญ, 2544: 125

ตัวแบบความขัดแย้งในสังคมอุตสาหกรรมของ Ralph Dahrendorf

แผนภาพที่ 2.2 ตัวแบบความขัดแย้งในสังคมอุตสาหกรรมของ Ralph Dahrendorf

แหล่งที่มา: ชิตยา สุวรรณะชญ, 2544: 126

2.1.1 ความขัดแย้ง

2.1.1.1 ความหมายของความขัดแย้ง

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 29) ความขัดแย้ง มีความหมายอยู่ในตัวเองว่า ขัดกัน และยังหมายถึง ความเป็นปรปักษ์ต่อกัน อยู่ตรงข้ามกัน หรือถูกบีบคั้นจนกลายเป็นแรงต่อต้าน ขัดแย้งกัน

ประเวศ วะสี (2545: 4) ความขัดแย้งเชิงโครงสร้างหมายถึงว่า กรณีขัดแย้งมีราก หรือที่มาที่เป็น Structure เป็นโครงสร้างเข้ามา เช่น ความขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบท จะไปโทษเป็นความผิดของคนชนบท หรือโทษว่าเป็นความผิดของคนเมืองก็ได้ แต่ความเป็นเมืองกับชนบทนำเข้ามาสู่ความขัดแย้งกัน เช่น ชีวิตในเมืองต้องการพลังงานมาก ในเรื่องของการใช้ไฟฟ้า ใช้แอร์ เมื่อต้องการเอนพลังงานมากก็ไปกระทบคนชนบท ไม่ว่าจะไปทำเขื่อน ไปตั้งโรงไฟฟ้า ไปทำอะไรต่าง ๆ ที่จะเอาพลังงานส่งมาใช้ในเมืองก็เกิดความขัดแย้งกันขึ้น แล้วจะบอกว่าใครผิด คนชนบทที่เขาเดือดร้อนจะไปว่าเขาผิดก็ได้ คนในเมืองที่วิถีชีวิตใช้พลังงานมากขึ้นอาจจะบอกว่าผิด ก็เป็นมุมมองแต่ละบุคคล เป็นปัญหาที่ยาก ไม่ดำขาว ใครผิด ใครถูก ชัดเจน แต่ว่าก็ได้เกิดความขัดแย้งและอาจจะเกิดความรุนแรงขึ้นได้

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 9) ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นทุกเมื่อเชื่อวัน ในตัวเราเองคนเดียว ในครอบครัว ในชุมชน ในองค์กร ในประเทศของเรา หรือระหว่างประเทศ ไม่ใช่เรื่องเลวร้าย หากความขัดแย้งนั้นสามารถคลี่คลายตัวเองและเปลี่ยนไปในทางสร้างสรรค์ นำไปสู่ข้อยุติได้หรือหาทางออกได้

อรุณ รักธรรม (2525 อ้างถึงใน นาริรัตน์ นุโยค, 2547: 5) ได้ให้นิยามความขัดแย้งขององค์การไว้หมายถึง ความไม่เห็นพ้องต้องกันระหว่างสมาชิกหรือกลุ่มขององค์การสองคนหรือมากกว่า เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับว่าพวกเขาจะต้องมีส่วนร่วมในทรัพยากรที่จำกัด หรืองานต่างๆ หรือพวกเขามีความแตกต่างในทางด้านสถานภาพ เป้าหมาย ค่านิยม หรือการรับรู้ทัศนคติ ความเชื่อ ซึ่งแตกต่างกัน และไม่เห็นพ้องต้องกัน ต่างก็จะพยายามแสดงทรรศนะของพวกเขาให้เด่นกว่าบุคคลอื่น หรือความต้องการของเขาไม่ได้รับการตอบสนอง

Richard L. Daft (1998 อ้างถึงใน นาริรัตน์ นุโยค, 2547: 5) ได้นิยามคำว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มว่า “Intergroup Conflict” หมายถึง พฤติกรรมที่ปรากฏในกลุ่มภายในองค์กร เมื่อกลุ่มหนึ่งได้รู้ว่า มีกลุ่มอื่นเข้ามาขัดขวางเป้าหมายความสำเร็จ หรือความคาดหวังของกลุ่ม

ซึ่งความขัดแย้งอาจเหมือนการแข่งขันแต่เป็นการแข่งขันที่รุนแรง โดยสามารถแบ่งความขัดแย้งออกได้เป็น 2 แบบ คือ

a. แบบแนวนราบ (Horizontal Conflict) เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม หรือแผนก นายการบังคับบัญชาเดียวกัน

b. แบบแนวตั้ง (Vertical Conflict) เป็นความขัดแย้งระหว่างระดับผู้บังคับบัญชา กับพนักงานระดับล่าง

Stoner (1978 อ้างถึงใน สุปรีชา ศิริเยี่ยม, 2550: 6) กล่าวว่า ความขัดแย้งในองค์การ คือ การตกลงกันไม่ได้ระหว่างสมาชิกในองค์การ หรือกลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยความขัดแย้งนั้นเกิดจากการที่บุคคล หรือกลุ่มคนจำเป็นต้องร่วมกันในทรัพยากรที่มีจำกัด หรือกิจกรรมทำงาน หรือเกิดจากการที่บุคคลมีความแตกต่างในด้านสถานภาพ (Status) เป้าหมาย (Goals) ค่านิยม (Values) และการรับรู้ (Perception) ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

Webster's Dictionary (1977: 308 อ้างถึงใน อาวุธ โอชาพงศ์, 2547: 21) กล่าวว่า ความขัดแย้ง (Conflict) มาจากภาษาละตินว่า Confligere ซึ่งแปลว่า การต่อสู้ การสงคราม ความพยายามที่จะเป็นเจ้าของ การเผชิญหน้าเพื่อมุ่งร้าย การกระทำที่ไปด้วยกันไม่ได้ในลักษณะตรงกันข้าม การไม่ถูกกันเมื่อมีความสนใจ ความคิด หรือการกระทำที่ไม่เหมือนกัน

2.1.1.2 ธรรมชาติของความขัดแย้ง

ทวิศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 29-30) ความขัดแย้งจะมีความสลับซับซ้อนมาก เช่น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอดีต และลุกลามต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน แต่ละเรื่องจะมีลักษณะและคุณสมบัติเฉพาะ บางเรื่องอาจจะคล้ายกัน แต่ไม่เหมือนกัน เนื่องจาก

ความขัดแย้งไม่มีหลักการแบบวิทยาศาสตร์

ความขัดแย้งมีแต่ความคลุมเครือ

ความขัดแย้งมีความรุนแรงที่อาจลุกลาม แต่สามารถระงับ หรือบรรเทาให้เบาบางลงได้ รวมทั้งอาจจะผ่อนคลายยุติลงได้ด้วยตัวเอง

ความขัดแย้งไม่มีเหตุผล เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการของมนุษย์

ความขัดแย้งไม่สามารถวัดระดับความรุนแรงได้ และไม่สามารถระบุระยะเวลาในการบ่มก่อนที่จะระเบิด หรือลุกลาม หรือยุติเบาบางคลายลงได้

ความขัดแย้งไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่า จะเกิด หรือระงับลงได้เมื่อไร มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด มีขอบเขตขนาดใด

นอกจากนั้น ยังไม่มีทางทราบ หรือวัดความหยิ่งลึกของปัญหา และความขัดแย้งส่วนใหญ่ที่มองเห็นจะเปรียบเสมือนยอดของภูเขาน้ำแข็ง

ความขัดแย้งไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน

ความขัดแย้งอาจมีการซ้ำรอย

ความขัดแย้งในอดีต เป็นอุทาหรณ์ว่าอาจจะเกิดขึ้นกับใคร เมื่อไรก็ได้ และถ้าเกิดขึ้นแล้ว ผลที่ตามมาอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในเรื่องใหม่ในปัจจุบัน ที่มีลักษณะคล้ายกับปฏิกิริยาลูกโซ่ (Chain Reactions) ซึ่งมีศักยภาพที่จะลุกลามต่อไปได้อีกในอนาคต ถ้าไม่ถูกระงับหรือระงับลงได้เอง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2539 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2547 : 175-176) ได้พูดถึงการมองปัญหาอย่างกว้างๆ เป็นสองลักษณะ คือ แนวทางที่เรียกว่า เน้นตัวบุคคลผู้กระทำ (Actor Oriented Perspective) กับแนวทางที่เน้นโครงสร้าง (Structure-Oriented Perspective) และพูดถึงการใช้แนวมองปัญหาคณะแบบยอมเข้าใจปัญหาคณะอย่างและนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาคณะวิธีอีกด้วย โดยได้ยกตัวอย่างของการมองคดีฆ่าข่มขืนระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ถ้าเรามองว่าปัญหาอยู่ที่ผู้กระทำ เราก็จะไปเน้นการลงโทษผู้กระทำ จัดการกับเขาอย่างรุนแรง เช่น ลงโทษประหารชีวิต แต่หากจะพิจารณาเชิงโครงสร้าง คงจะต้องมองกว้างกว่าพฤติกรรมของผู้กระทำ ต้องมองว่าผู้กระทำไม่ได้อยู่ในโลกที่ว่างเปล่าหรือเป็นสุญญากาศ แต่ดำรงอยู่ในระบบสังคมนาชนิดซึ่งอาจจะมีเหตุปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้ผู้กระทำการข่มขืนเดินทางมาสู่จุดของการกระทำของเขา ซึ่งจากการมองอย่างผิวเผินเราอาจจะไม่มองเห็นหรือมองข้ามเหตุปัจจัยเหล่านั้น ซึ่งชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ใช้คำว่า “โลกที่มองไม่เห็น” (Invisible World) เราเห็นแต่สภาวะที่เกิดในโลกที่มองเห็น (Visible World) ปัจจัยที่มองไม่เห็น เช่น สภาวะความยากจน ความด้อยการศึกษา การดำรงชีวิตอยู่ในหมู่อันธพาล การได้ดูแต่ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาลามก มีแต่ความรุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยทางโครงสร้างที่อยู่เบื้องหลังการนำไปสู่การกระทำของผู้ข่มขืน รวมจนไปกระทั่งถึงถนนหนทางที่ไม่มีไฟฟ้าสาธารณะ

ดังนั้น เมื่อจะพิจารณาพฤติกรรมของมนุษย์ในลักษณะปัจเจก ต่อไปก็ต้องสังวรและเข้าใจถึงโครงสร้างอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบที่นำไปสู่พฤติกรรมของปัจเจกที่อาจจะส่งเสริมให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงหรือที่บางกรณีไม่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงเพราะโครงสร้างรอบด้านอันเป็นเหตุปัจจัยอื่นที่แตกต่างกัน

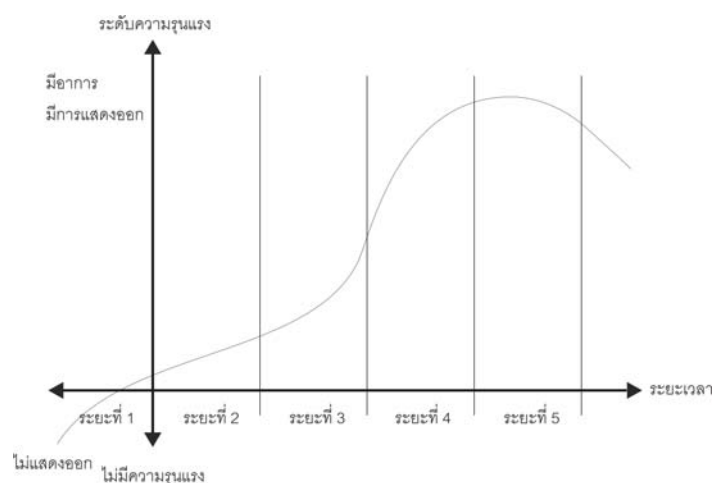
2.1.1.3 วิวัฒนาการของความขัดแย้ง

วิชญ์ เครืองาม (2548: 55) ความขัดแย้งเป็นพัฒนาการขั้นที่สองที่ได้พัฒนาจากความแตกต่าง ซึ่งความแตกต่างเป็นรากเหง้าของปัญหาทั้งหมด เพราะหากสังคมไม่รู้สึกรู้ถึง ความแตกต่างก็จะไม่เกิดความขัดแย้ง แต่ความแตกต่างที่เกิดขึ้น และทิ้งไว้นาน ๆ ก็จะบานปลาย กลายเป็นความขัดแย้ง

หากจะพิจารณาตามหลักอนุโลม (ไล่จาก ABCD) และหลักปฏิโลม คือการย้อนกลับจะพบว่า ต้นตอแห่งความยุ่งยากทั้งหลายจะเกิดขึ้นที่ D ก่อนแล้วจึงจะค่อย ๆ ย้อนขึ้นไป กลายเป็น A (D คือ Different ความแตกต่าง) ทั้งในด้านความคิด ความเห็น ความรู้สึก ความเข้าใจ ซึ่งหากมนุษย์เรามีความคิดเห็นร่วมกัน ความบานปลายของปัญหาจะไม่เกิดขึ้น และหากเกิดขึ้นก็จะสามารถที่จะให้อภัยซึ่งกันและกัน ซึ่งมีหลายอย่างที่จะทำให้ความแตกต่างกลายเป็นความเหมือนได้

สิ่งที่รัฐบาลคิดคือ เวลาที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคมไทย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการเสนอแนะรัฐบาลในการยับยั้งหรือในการแก้ไข ต้องมีการสืบเรื่องราว ย้อนกลับเพื่อค้นหา Different หรือความแตกต่าง และไปแก้ไขปัญหาจากส่วนนั้น แต่ในบางครั้งก็สายเกินกว่าที่จะแก้ เนื่องจากได้พัฒนา (ปฏิโลม) จาก D (Different) ไปเป็น C (Conflict) และบางเรื่องก็พัฒนาจาก C (Conflict) ไปสู่ B (Battle) ซึ่งไม่สำคัญว่าใครคือผู้แพ้หรือชนะ และพัฒนาจนกลายเป็น A (Anger) ความโกรธแค้น เกลียดชัง ซึ่งตรงนี้ยากที่จะเยียวยาแก้ไข

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 34-40) ความขัดแย้งมีระยะการพัฒนายู่ 5 ระยะ

แผนภาพที่ 2.3 วัฏจักรของความขัดแย้ง

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 34

ระยะที่ 1 ระยะพักตัว เป็นระยะที่มนุษย์เริ่มมีความขัดแย้งภายในจิตใจยังไม่แสดงอาการ หรือกิริยาออกมา รวมทั้งยังไม่มี การสื่อสารระหว่างกัน ความขัดแย้งในระยะพักตัว อาจเกิดขึ้นมาจาก

1. ความไม่ไว้วางใจกัน ในระดับครอบครัวจะมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ในระดับสังคมที่ใหญ่ขึ้นมา มีความหวาดกลัวว่า จะมีการขยายอิทธิพลในรูปแบบต่างๆ เช่น การแพร่โรคพวกเพิ่มเติม มีการข่มขู่ มีการออกกฎเกณฑ์ที่เอื้อประโยชน์ส่วนตน หรือพรรคพวก ฯลฯ ซึ่งจะขัดผลประโยชน์ส่วนรวม หรือทำให้ประโยชน์ส่วนตนของคนบางคนต้องสูญเสีย หรือลดน้อยลงไปหรือกลัวต้องเสียของรักของหวงแต่ยังคงเก็บไว้ในใจด้วยความคุกรุ่นหวาดระแวงกลัว และคับแค้นใจ

2. ความไม่พึงพอใจในพฤติกรรม ในคำพูดของอีกฝ่ายที่เข้ามากระทบจิตใจ ประสาท แต่ยังคงเก็บเอาไว้ในใจ หรืออาจจะเป็นเพียงแค่ “หมั่นไส้”

3. ความสับสนจากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเพียงด้านเดียว หรือพร้อมกันหลายด้านในเรื่องเดียวกัน หรือเกี่ยวกับบุคคลคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน แต่อาจจะออกมาในหลายรูปแบบ หลายทิศทาง ถ้าไม่ตรงกับความคิดเห็นหรือจากการรับรู้ของตน ก็จะทำให้เกิดความสับสนว่าจะเลือกเชื่อใคร เชื่อเรื่องใดดี ตัดสินใจไม่ได้ว่าอะไรถูก อะไรผิด ชอบธรรม ไม่ชอบธรรม จนบางครั้งถึงกับ ทะเลาะกับตนเอง

ถ้าข้อมูลข่าวสารที่ได้รับตรงกับความคิดเห็น จากความไม่ไว้วางใจหรือความไม่พึงพอใจ ก็จะช่วยเสริมความเกลียด ความกลัว ความหวาดระแวงให้มากขึ้น

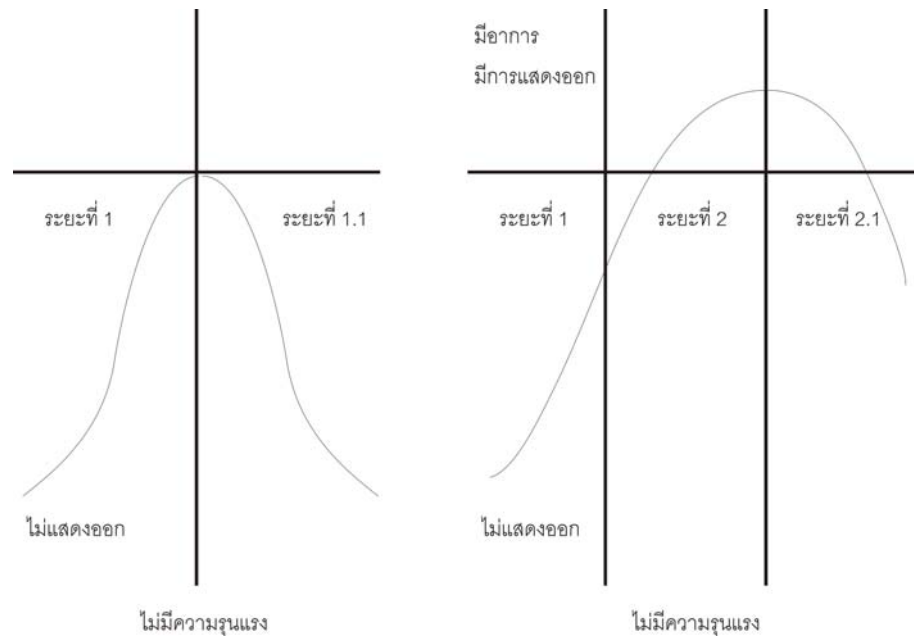
4. ความเข้าใจผิดคิดว่า อีกฝ่ายคิดร้าย ประสงค์ร้าย ยิ่งคิดข้างเดียว ความขัดแย้งภายในใจจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งภายในใจส่วนใหญ่จะถูกขจัดออกไปโดยการมี “สติ” และ “ปัญญา” ของมนุษย์ ภายหลังที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมหรือจากการฟังความทั้งสองฝ่ายอย่างเที่ยงธรรมอย่างมีอุเบกขา จะทำให้ผู้ฟังสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ได้อย่างโปร่งใส ความขัดแย้งภายในใจอาจจะถูกขจัดออกไปโดย

- 1) ถ้าเกิดจากความเข้าใจผิด หรือไร้สาระ ก็ต้องปล่อยทิ้งไว้ หรือปล่อยวาง
- 2) ถ้าสามารถทำความเข้าใจกันได้ หรือเคลียร์ในข้อสงสัยที่ทำให้เกิดระแวงกัน หรือไม่พอใจกันได้

3) ตระหนักขึ้นมาว่า เป็นสภาวะแวดล้อมที่ “ควบคุมไม่ได้” มนุษย์ไม่อาจแก้ไขได้ เพียงแต่ตนเองต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ถ้าความขัดแย้งภายในใจถูกขจัดออกไป ความขัดแย้งก็就不用แสดงออกมา เปรียบเสมือน “สลายความขัดแย้งภายในใจก่อนแสดงออก”¹ (Stillborn) ตามแผนภาพที่ 2.4

แผนภาพที่ 2.4 สลายความขัดแย้งภายในใจก่อนแสดงออก

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 36

ระยะที่ 1.1 ความขัดแย้งภายในใจที่ถูกระงับลง ระยะที่ 2.1 ความขัดแย้งระยะสั้นๆ แต่ถ้าความขัดแย้งภายในใจไม่ถูกขจัดออกไป ความขัดแย้งจะเข้าสู่ระยะที่ 2

ระยะที่ 2 ระยะเริ่มต้น ความขัดแย้งเริ่มปรากฏให้เห็น จากการเริ่มจัดกลุ่มสนทนากัน อาจแสดงออกด้วยการโพนทะนากล่าวหากล่าวโทษกันอย่างเปิดเผย หรืออาจแสดงออกด้วยการเขียน การแสดงหลักฐานจริงบ้างเท็จบ้าง สนับสนุนกัน หรือแบบคำรำลือบอกต่อๆ กันไป ข้อมูลและคำพูดจะถูกบิดเบือนต่อไปเรื่อยๆ ตามจำนวนคนที่เริ่มมีการเชื่อมโยงกันแบบเถาองุ่น (Grapevine)

¹ “สลายความขัดแย้งภายในใจก่อนแสดงออก” ตามความหมายเดิมคือ “ตายก่อนคลอด” ทวีศักดิ์ สุวคนธ์. (2549: 36) **วิถีสู่...สันติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ยูเรก้า.

ในระยาะนี้ เริ่มเลือกพวก แบ่งชั่ว แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ฝ่ายหนึ่งจะมีความคิดเห็นตรงกัน อีกฝ่ายจะมีความคิดเห็นไปในทิศทางตรงกันข้าม บางครั้งทำให้บุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือที่เป็นเพื่อนฝูงกัน หรือที่ทำงานร่วมกัน เริ่มจะมองหน้ากันไม่ติด เกิดความหวาดระแวงกัน ไม่ไว้วางใจกัน ความไม่พอใจจะหว่างกันจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าสามารถทำความเข้าใจกันได้ เจรจากันด้วยเหตุผลหรือจนสมประโยชน์กัน หรือมีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมโดยคนกลางอย่างถูกต้องถูกวิธี ความขัดแย้งจะเริ่มลดทอนลงไปได้ แผนภาพที่ 2.4 ความขัดแย้งนั้นก็จะกลายเป็นเพียงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้นๆ ชั่วครั้งชั่วคราว

แต่ถ้าความขัดแย้งไม่ถูกระงับลง ความขัดแย้งจะขยายวงกว้างออกไปและความรุนแรงจะทวีมากยิ่งขึ้น เข้าสู่ระยะที่ 3

ระยะที่ 3 ระยะรุนแรง เป็นระยะอันตรายที่สุด จะมีลักษณะ ดังนี้

1. การจับกันเป็นชั่ว เป็นฝักเป็นฝ่าย ชั่วจะขยายใหญ่ขึ้น จะมีการแสดงออกอย่างชัดเจนว่า อยู่ฝ่ายใด และจะเริ่มเป็นปฏิปักษ์ต่อฝ่ายตรงข้ามอย่างชัดเจน ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการสื่อสารทั้งคำพูด กิริยา และข้อความในรูปแบบและในสื่อต่าง ๆ

2. ความคิดเห็นของทั้งสองฝ่ายจะคู่ขนานกัน ดูเสมือนว่าจะไม่มีทางบรรจบพบกัน หรือรวมขอมกันได้ ทุกฝ่ายจะสับสน กังวล ไม่แน่ใจว่า ความขัดแย้งจะขยายออกไปแค่ไหนอย่างไร และจะยุติลงเมื่อไร

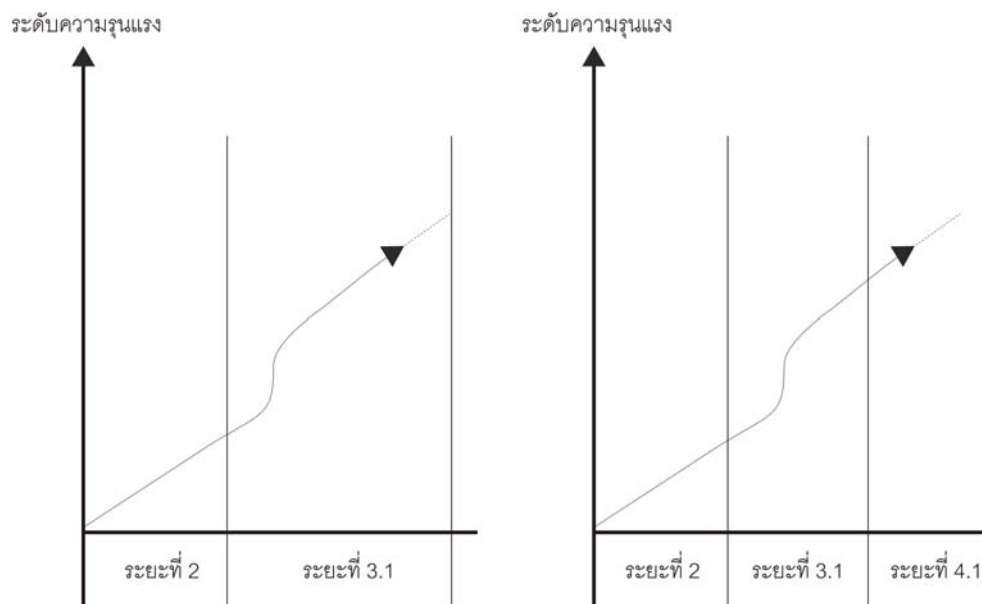
3. จะมีพวกผสมโรง หรือมือที่สาม ที่สี่ เข้ามาช่วยให้ร้ายทำให้ร้าย เพิ่มความโกรธ ความเกลียดของแต่ละชั่ว เช่น ในระดับครอบครัวอาจเป็นพี่น้อง เพื่อฝูง เพื่อนบ้าน ญาติผู้ใหญ่ และผู้น้อย ฯลฯ เป้าหมายของพวกผสมโรง นอกจากความสะใจที่เห็นคนแตกแยกกันได้ หรือจากความอิจฉาริษยาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือทั้งสองฝ่าย ไม่อยากเห็นใครได้ดี หรืออาจจะได้รับผลประโยชน์แอบแฝง เช่น ถ้าทั้งสองฝ่ายต่างถูกทำลายกันเองจนหมดไป เป็นต้น ทำให้ฝ่ายที่สามหรือไม่ถูกทำลาย ได้รับผลประโยชน์ เข้าทำนอง “ตาอยู่” ความขัดแย้งจะมากขึ้น ขยายตัวออกไป มีการฟ้องร้อง ฟ้องกลับกันไปมา ที่เรียกว่า “คดีรอกศาล”

ถ้ามีบุคคลจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ในระดับองค์กร ชุมชน โรงเรียน หรือระดับประเทศ จะรวมตัวกันเป็นฝูงชน (Mob) ที่ต้องการจะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามให้ได้ ถ้าเอาชนะด้วยการสื่อสารไม่ได้ อาจประทุษร้ายกันทำร้ายบุคคลที่เข้ามาห้ามปราม ทำร้ายบุคคลบริสุทธิ์ด้วยความโกรธที่ว่า “ไม่เข้าข้างฝ่ายตน” โดยกล่าวหาว่า เป็น “มนุษย์ตกขอบ” หรือ “พวกหนักแผ่นดิน” หรือทำลายทรัพย์สินส่วนบุคคลและ/หรือของสาธารณะ ฯลฯ ถ้าความรุนแรงแผ่กระจายออกไป มี

การปองร้าย หรือพยายามทำร้ายกัน หรือลอบสังหารกัน จะทำให้การควบคุมยากยิ่งขึ้น ในระดับประเทศอาจเกิดเป็นสงครามกลางเมือง หรือมีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กัน ตามแผนภาพที่ 2.5

เข้าสู่ระยะที่ 3.1 ความรุนแรง ความก้าวร้าวจะทวีมากขึ้น และจะเนิ่นนานออกไป

ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกต้อนเข้าจนมุม หรือต้องหันหลังชนฝา จำต้องสู้เพื่อความอยู่รอด หรือต้องสู้ตาย เพราะตระหนักว่า ถ้าไม่สู้ก็ต้องตาย ทั้งสองฝ่ายจะห้ำหั่นต่อสู้กันแบบตาต่อตา ไม่ลิ้มหลุ่ลิ้มตา เหตุการณ์จะรุนแรงมากขึ้น

แผนภาพที่ 2.5 ระดับความรุนแรง

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 38

ระยะที่ 3.1 ความรุนแรงทวีมากขึ้น และขยายออกไป ระยะที่ 4.1 ความรุนแรงกลับเพิ่มขึ้นใหม่ และนานออกไป

อย่างไรก็ตาม ถ้าไม่การยั่วยุจากฝ่ายที่สาม ที่สี่ หรือมุ่งทำลายล้างกัน ความขัดแย้งในระยะนี้จะลดลงได้ เนื่องจาก หรือโดย

1. ความขัดแย้งจะมอดลงตามหลักธรรมชาติที่ว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความเสียหายทางอารมณ์ กลายเป็นพลังงานที่ต้องปลดปล่อยออกมา ถ้าปล่อยออกมา ยิ่งมาก เปรียบเสมือนภูเขาไฟที่ระเบิดออกมา ความรุนแรงก็จะซาลงเอง แต่ยังคงคุกรุ่นอยู่จนเข้าสู่ระยะที่ 4

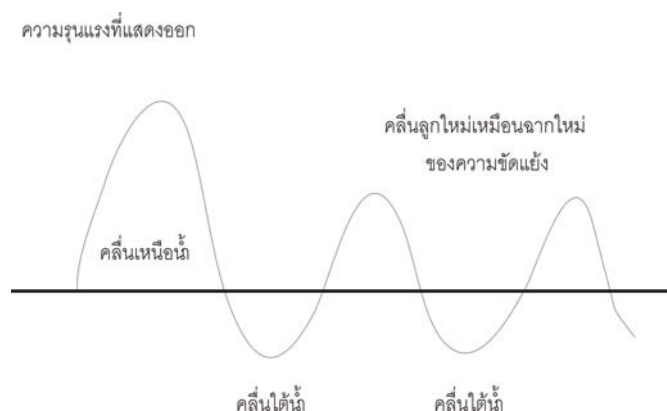
2. “ขันติธรรม” ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่จะไม่ได้ตอบ หลีกเลียงหรือหนี (Flight) ออกไป และต้องอดทนต่อคำเยาะเย้ยถากถางตามมาว่า หนี ขี้ขลาด ไม่สู้ แต่ในที่สุดสันติก็จะเกิดขึ้น

3. การรอมชอมระหว่างกัน ถ้าทุกฝ่ายมองผลประโยชน์ของส่วนรวมของครอบครัว หรือของประเทศเป็นหลัก หรือมองว่า สันติ คือ ความสงบ ก็จะเข้ามาเจรจากัน หรือให้มีคนกลางจริงๆ ที่ไม่ใช่เป็นตัวแทนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และที่มีความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยประนีประนอม สันติสุขก็จะเกิดขึ้น

ระยะที่ 4 ระยะสูงงอม ที่ความขัดแย้งอาจจะคุกรุ่นอยู่ แต่ระดับความรุนแรง เช่น กิจกรรมที่แสดงว่าเป็นปฏิปักษ์ระหว่างกันจะเริ่มลดลง ภายหลังที่ได้คิด หรือเริ่มมี “สติ” “ปัญญา” ก็จะเกิดขึ้น ในที่สุดจะเข้าสู่ระยะที่ 5 คือ ความขัดแย้งมอดลง

อย่างไรก็ตาม เพลิงแค้นที่คุกรุ่นอยู่ อาจกลับทวีความรุนแรงขึ้นมาใหม่ได้อีก ถ้าเหตุของความขัดแย้งไม่ถูกขจัดให้หมดไป หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ยังไม่พึงพอใจในผล หรือประโยชน์ที่ได้รับ หรือได้รับการยุยงส่งเสริม ความรุนแรงอาจมากขึ้นกว่าเดิม และเนิ่นนานออกไป แผนภาพที่ 2.5 ระยะที่ 4.1

ระยะที่ 5 ระยะมอดลง ความขัดแย้งเริ่มลดลงจนกลับเข้าสู่สภาวะปกติ แต่ในบางครั้ง บางกรณี อาจกลับสู่ระยะที่ 1 ใหม่ คือ ระยะฟักหรือบ่มตัว ถ้าหากผลประโยชน์สำหรับบางคน บางกลุ่ม ยังไม่ลงตัว หรือความคับแค้นใจในบางเรื่องยังคงคาใจอยู่ รอวันที่จะปะทุกลับขึ้นมาใหม่ได้ เป็นการเริ่มวัฏจักรใหม่เสมือนคลื่นลูกใหม่ เป็นการเริ่มฉาก (Episode) ของความขัดแย้งใหม่ ส่วนใหญ่จากสาเหตุเดิมๆ ตามแผนภาพที่ 2.6

แผนภาพที่ 2.6 ความขัดแย้งที่มีลักษณะเป็นคลื่น

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 40

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2549: 116) เห็นว่า “สถานการณ์ใหม่ของความขัดแย้งในสังคมไทยจึงมิใช่เพียงสภาพของกติกาใหม่เท่านั้น แต่เป็นความสลับซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างไตรลักษณ์แห่งความขัดแย้งที่ปรากฏ ปะทะ ต่อรอง หานทางจะอยู่ร่วมกันบนไตรภาพแห่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นเนื้อดินหลากหลายชั้นของสังคมไทย”

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 10-11) ความขัดแย้งแฝง (Latent Conflicts) ระยะนี้เป็นข้อพิพาทที่มีลักษณะของความมั่นคงที่ซ่อนตัวอยู่ ยังไม่พัฒนาเต็มที่และยังไม่ขยายตัวจนเกิดการแบ่งขั้วกันของผู้ที่ขัดแย้ง บ่อยครั้งที่ฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่ายอาจจะยังตระหนักว่ามีความขัดแย้งหรือตระหนักถึงความขัดแย้งที่อาจจะมีโอกาสเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น เริ่มมีความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ความขัดแย้งกำลังเกิด (Emerging Conflicts) มีความขัดแย้งเกิดขึ้นที่ฝ่ายต่างๆ สามารถระบุดออกมาได้ เขารับรู้ว่ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นประเด็นต่างๆ ดูจะชัดเจน แต่ยังไม่มีการเจรจาไกล่เกลี่ยหรือกระบวนการแก้ปัญหาที่น่าจะดำเนินไปได้เกิดขึ้น

ความขัดแย้งที่ปรากฏออกมาแล้ว (Manifest Conflicts) เป็นระยะที่ความขัดแย้งพัฒนาไปเป็นข้อพิพาทซึ่งฝ่ายต่างๆ ได้มีบทบาทอย่างเอาเป็นเอาตายในเรื่องที่ดำเนินอยู่ อาจจะเริ่มมีการเจรจาไกล่เกลี่ยแล้ว หรืออาจจะถึงทางตันแล้วก็ได้ (CDR Associates, 1986)

Stephen P. Robbins (2003 อ้างถึงใน นาริรัตน์ นุโยค, 2547: 6) ได้จำแนกแนวความคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้งออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งแตกต่างกันคือ

1. แนวคิดสมัยดั้งเดิม (Traditional View)

แนวความคิดนี้ครอบคลุมข้อเขียนทางการบริหารในระหว่างศตวรรษที่ 19 และเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปี 2483 ซึ่งมองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและทำให้เกิดผลร้าย ผู้บริหารและนักทฤษฎีการบริหารในระยะแรกๆ จึงมีความเห็นว่า ความขัดแย้งเป็นสัญญาณอันหนึ่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าองค์กรจะต้องมีความผิดพลาดบางอย่างเกิดขึ้น ความขัดแย้งทุกชนิดเป็นเครื่องทำลายและผู้บริหารควรที่จะมีบทบาทในการจำกัดหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลเสีย จะเห็นได้ว่าในยุคนี้คนงานในโรงงานจะถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนัก เพื่อผลกำไรให้แก่องค์กรโดยไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ภายในองค์กร และวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งก็คือการออกกฎระเบียบ กระบวนการที่เข้มงวด เพื่อที่จะทำให้ความขัดแย้งหมดไป แนวคิดนี้มองว่าความขัดแย้งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้บริหารประสบความล้มเหลวในด้านการประยุกต์หลักการบริหารกับการบริหารงานของพวกเขา หรือผู้บริหารประสบความล้มเหลวในด้านการติดต่อสื่อสารกับพนักงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ร่วมกันที่ผูกพันฝ่ายบริหารกับพนักงานเข้าด้วยกัน หรือ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความขัดแย้งเกิดจากความแตกต่างกันของบุคลิกภาพ (Personality) ของมนุษย์ งาน (Task) และการใช้ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ (Leadership) ขององค์กร เชื่อกันว่าความผิดพลาดต่างๆ เหล่านี้ถ้าหากสามารถแก้ไขได้แล้วความขัดแย้งจะไม่เกิดขึ้น องค์กรก็จะดำเนินไปอย่างราบรื่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งอาจจะทำได้โดยให้ฝ่ายผู้บริหารระดับสูงเข้ามาร่วมดำเนินการแก้ไข จะเห็นได้ว่าในสมัยเดิมนั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเรื่องเกี่ยวกับความขัดแย้ง โดยพยายามที่จะหลีกเลี่ยงและพยายามที่จะไม่ให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นในองค์กร เพราะเห็นว่าความขัดแย้งนั้นเป็นผลเสียต่อองค์กรมากกว่าเป็นผลดี

2. แนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations View)

มุมมองด้านมนุษยสัมพันธ์นี้ได้ครอบงำความคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับความขัดแย้ง ตั้งแต่ปลายปี 2483 จนถึงปี 2513 แนวคิดของกลุ่มนี้ยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง และหลีกเลี่ยงไม่ได้ในทุกองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่มีความสลับซับซ้อน (Complexed Organization) ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เสมอสำหรับการดำเนินงานในองค์กรที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความต้องการและผลประโยชน์ตรงข้ามกัน ด้วยว่าความต้องการของมนุษย์และความต้องการขององค์กรในบางสิ่งบางอย่างมักขัดแย้งกัน เช่น ขัดแย้งในเรื่องของวิธีการทำงาน เรื่องของค่าแรงงาน ทัศนคติ นโยบาย ฯลฯ อย่างไรก็ตามความขัดแย้งนั้นบางครั้งอาจเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ เพราะว่าความขัดแย้งดังกล่าวนี้อาจชี้แนะให้เห็นถึงปัญหาและนำไปสู่การหาผลลัพธ์ของปัญหาที่ดีกว่าได้ ตามแนวคิดนี้ ความขัดแย้งยังคงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นกัน จึงจำเป็นจะต้องแก้ไขและจัดการความขัดแย้งเหล่านี้ให้หมดสิ้นไป ซึ่งอาจทำได้โดยการศึกษาถึงสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เพื่อสามารถควบคุมให้อยู่ในระดับที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรได้

3. แนวคิดสมัยใหม่ (Interactionst View)

แนวความคิดนี้คล้ายกับแนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์คือ ยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และบางครั้งความขัดแย้งนี้ก็อาจเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ได้เช่นกัน นอกจากนี้แนวคิดสมัยใหม่ยังสนับสนุนความขัดแย้งบนรากฐานที่ว่า องค์กรที่มีความสามัคคี ความสงบสุข ความเจียบสงบ และมีความร่วมมือ หากไม่ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง การให้ความร่วมมือแก่องค์กรจะกลายเป็นความเฉื่อยชา อยู่เฉย และไม่ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อการเปลี่ยนแปลง และการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ โดยสรุป ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในปัจจุบันจึงยึดฐานคติ (Assumptions) ที่ว่า 1) ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ 2) ความขัดแย้งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยด้านโครงสร้าง เช่น ลักษณะทางกายภาพของอาคาร

สถานที่ การออกแบบโครงสร้างของงาน หรือคุณลักษณะของระบบการจำแนกแบ่งชั้น 3) ความขัดแย้งเป็นปัจจัยสำคัญต่อธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง 4) ความขัดแย้งในระดับเล็กน้อยนับเป็นสิ่งดี

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบแนวความคิดเดิมและแนวความคิดในปัจจุบันของความขัดแย้ง

แนวคิดดั้งเดิม	แนวคิดปัจจุบัน
1. ความขัดแย้งควรจะถูกกำจัดให้หมดไปจากองค์การ ความขัดแย้งจะทำให้องค์การเกิดความแตกแยก และเป็นตัวการทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพ	1. ความขัดแย้ง อาจจะเป็นการดีที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในองค์การ ดังนั้น ควรบริหารความขัดแย้งให้เกิดผลดีที่สุด ความขัดแย้งอาจจะมีประโยชน์ หรืออาจมีโทษ ขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารความขัดแย้ง
2. ในองค์การที่มีการบริหารที่ดีจะไม่มี ความขัดแย้ง	2. ในองค์การที่ดีที่สุดจะมีความขัดแย้งในระดับที่มีความเหมาะสม ที่จะช่วยกระตุ้นและจูงใจให้คนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้	3. ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ
4. ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความผิดพลาดของการบริหาร	4. ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความแตกต่างของสิ่งจูงใจที่ได้รับ เป้าหมายและค่านิยมในองค์การ ความขัดแย้งอาจเกิดจากความก้าวร้าว ตามธรรมชาติของมนุษย์
5. ความขัดแย้งเป็นของเลว เพราะนำไปสู่ความเครียด ความเป็นศัตรูกันของบุคคลของผู้ได้บังคับบัญชาได้ เช่น การก้าวร้าว	5. ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะช่วยกระตุ้นให้คนพยายามแก้ปัญหา
6. โดยการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแล้ว ผู้บริหารสามารถควบคุมและปรับพฤติกรรมได้	6. มีปัจจัยหลายอย่างส่งผลต่อการทำงานของ คน ปัจจัยเหล่านี้ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา

แหล่งที่มา: พรนพ พุกกะพันธ์, 2542: 133

2.1.2 สาเหตุของความขัดแย้ง

2.1.2.1 ลักษณะของความขัดแย้ง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2549: 123-128) ไตรลักษณ์แห่งความขัดแย้ง คงมีวิธีคิดถึงความขัดแย้งหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการแยก “ภูมิประเทศของความขัดแย้ง” การคิดถึงความขัดแย้งโดยให้ความสำคัญกับตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง มองความขัดแย้งเป็นกระบวนการทางสังคม หรือมองความขัดแย้งเป็นผลของการจัดโครงสร้างของสังคมนั่นเอง หรือในสังคมไทยก็มีความพยายามจะสังเคราะห์ทั้งประสบการณ์และงานวิจัยการจัดการความขัดแย้ง เพื่อทำความเข้าใจกับความขัดแย้ง

หมายถึง ความขัดแย้ง 3 ลักษณะที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย คือ

- ความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันเองในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ
- ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากช่องว่างระหว่างคนมั่งมี กับคนที่ยากจนหรือมีน้อยกว่า
- ความขัดแย้งระหว่างการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยระบอบรัฐสภา คือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนกับการรวมกลุ่มของประชาชนหรือประชาธิปไตยทางตรง

ความขัดแย้งอันเกี่ยวเนื่องกับทรัพยากรธรรมชาติ น่าจะขยายตัวและอาจรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการอาศัยธรรมชาติ ยิ่งมนุษย์มีมากขึ้น ยิ่งเป็นปัญหาว่าธรรมชาติจะรองรับมนุษย์ไปได้เพียงใด ยิ่งความต้องการของมนุษย์ขยายตัวและแตกต่างกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ความขัดแย้งก็ย่อมต้องตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยิ่งผู้คนชาวบ้านในชนบทถูกรุกด้วยทิศทางการพัฒนาไปสู่การบังคับให้เป็นสังคมอุตสาหกรรม (Forced Industrialization) ความขัดแย้งอันเนื่องมาแต่การพยายามพิทักษ์วิถีความเป็นอยู่ของตน อันรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับทรัพยากรธรรมชาติ ย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากยิ่ง ชาวบ้านอยู่ในสภาพ “หลังติดฝา” ยิ่งขึ้น เพราะทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง การแย่งชิงระหว่างกลุ่มต่างๆ ย่อมต้องหนักหนาขึ้น ความขัดแย้งก็ย่อมแหลมคมยอกมกันได้ยากยิ่งขึ้น ความขัดแย้งที่ว่ามีได้เป็นเพียงความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐเช่นกรณีของชาวเขากับฝ่ายป่าไม้แต่อย่างเดียว หากเป็นความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านด้วยกันเองอีกด้วย เช่น ในกรณีของประมงพื้นบ้านกับประมงขนาดใหญ่ในเรื่องปลากะตัก หรือกรณีชาวเขากับชาวไร่ลำไยในเขตจอมทอง เป็นต้น ความขัดแย้งในลักษณะนี้มีที่ให้อึดกังวล เพราะเป็นเรื่องชีวิตและการดำรงอยู่ของคนที่กำลังปะทะกัน แม้จนวิธีคิด

เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในสังคมนี้ก็แตกต่างกันอย่างพื้นฐาน ข้าพเจ้าเคยอยู่ในสถานการณ์ที่ฝ่ายหนึ่งเห็น “ราคา” ของต้นไม้ที่ถูกกำหนดโดยทางราชการอุตสาหกรรมป่าไม้ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งให้ความสำคัญกับ “คุณค่า” ของต้นไม้ ซึ่งเขาต้องกินต้องใช้ในชีวิตประจำวัน กระทั่งความเข้าใจเรื่องป่าในฐานะระบบนิเวศกับป่าในฐานะผลบวกของจำนวนต้นไม้ ก็ขัดกันอย่างน่าตระหนก ทั้งหมดนี้สัมพันธ์กับปัญหาเรื่องการจัดการธรรมชาติโดยรัฐหรือโดยชุมชน ซึ่งยังเป็นปัญหาถกเถียงที่สำคัญยิ่ง และข้าพเจ้าเห็นว่า การเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งนี้ด้วยสูตรสำเร็จเรื่องการมีส่วนร่วมอาจไม่สามารถเผชิญกับความขัดแย้งที่นับวันจะซับซ้อนยิ่งขึ้นได้อีก

ความขัดแย้งลักษณะที่สองคือ ความขัดแย้งระหว่างคนมั่งมีกับคนยากจน เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นไม่นาน องค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนหนึ่งรวมตัวกันในโครงการเลี้ยงคนด้อยโอกาสและทำการสำรวจผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อผู้คนด้อยโอกาสที่องค์กรเหล่านั้นเกี่ยวข้องดูแลอยู่ พบว่าในบรรดาเด็กและเยาวชนที่องค์กรเหล่านี้เกี่ยวข้องประมาณ 4,500 คน ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่พ่อแม่ของเขาต้องตกงาน ค่าขายไม่ได้ ไรนาที่ไม่มีหรือไม่มีเพียงพอทำกิน เด็กๆ ถูกลดค่าอาหารกลางวันไปโรงเรียน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนเพิ่มขึ้น ในขณะที่สวัสดิการในโรงเรียนลดลง ในอีกด้านหนึ่ง การแสดงรณรงค์ราคาแพงตั้งแต่คันละ 6 ล้านบาทถึง 12 ล้านบาท ปรากฏว่าถูกสั่งจอบหมดทั้ง 200 คัน เมื่อมีการประมูลรถยนต์ Bentley ก็มีผู้เข้าประมูลซื้อไปในราคาคันละ 25 ล้านบาท เมื่อร้านค้าในห้างสรรพสินค้าชั้นสูงย่านสุขุมวิทสั่งกระเป๋าสตางค์ราคาใบละกว่า 400,000 บาทเข้ามาขาย 30 ใบ ก็ปรากฏว่าถูกจองซื้อหมดอย่างรวดเร็ว ภาพที่ปรากฏในสังคมไทยจึงเป็นภาพตัดของผู้คนจำนวนหนึ่งที่ยากจนลงเพราะพิษภัยทางเศรษฐกิจ อาจถึงขั้น “ตกชั้น” ก็ได้ แต่อีกด้านหนึ่ง ผู้คนที่มั่งคั่งยิ่งดูเหมือนจะอยู่ห่างจากคนยากจนมากขึ้นทุกที อันที่จริงประเด็นเรื่องช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนจนกับคนมี เป็นข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์ที่แพร่หลายทั่วไป ข้าพเจ้าคิดว่า แม้ความร่ำรวยจะไม่เปลี่ยนแปลงใหม่ แต่ที่น่าสนใจและน่ากังวล เห็นจะเป็นการแสดงออกซึ่งความร่ำรวยอย่างชนิดที่ไม่รู้สึกร่วมอับอายของ “คนรวย” บางส่วน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมไทย แม้ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเช่นนี้จะยังไม่แสดงออกชัดเจน แต่โครงสร้างแห่งความ อคติธรรมดำรงอยู่ เมื่อผสมผสานกับความร่ำรวยเหลือประมาณที่แสดงออกต่อหน้าต่อตาของผู้คนที่จนลง ก็อาจกล่าวได้ว่าอันตรายอยู่ไม่ไกลนัก ดังจะเห็นได้จากอาการทางสังคมในรูปอาชญากรรมร้ายแรงในฐานะเป็นสัญญาณบอกเหตุก็มีให้เห็นมากขึ้น

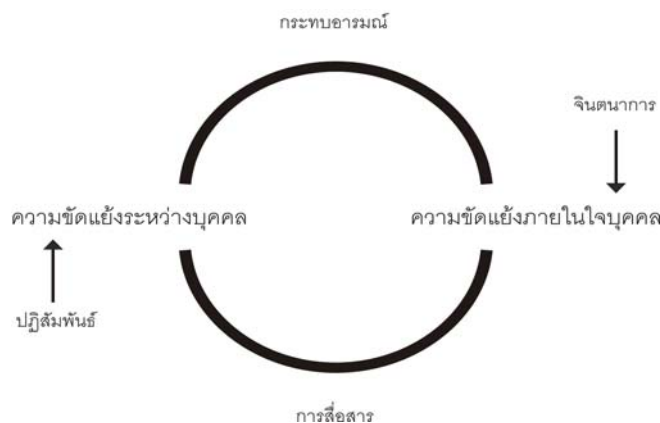
ความขัดแย้งในลักษณะที่สามเป็นความขัดแย้งในเรื่องวิธีการจัดการกับปัญหา ความทุกข์ยากในสังคมไทยนั่นเอง ในระบบประชาธิปไตยที่มีตัวแทน (Representative Democracy) ปัญหาของผู้คนพลเมืองควรส่งเสียงผ่าน (Voice) หรือแก้ไขโดยสถาบันการเมือง มาตรฐาน คือรัฐสภาที่ผู้แทนของปวงชนมานั่งประชุม ออกกฎหมาย ผลักดันให้รัฐบาลแก้ปัญหา ของประชาชน ในสังคมที่มีการเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐแก้ปัญหาถึงกว่า 1,400 ครั้งในสองปี มีความขัดแย้ง การเรียกร้องให้เห็นทั่วไป มีการระดมปัญหาไม่ต่ำกว่า 121 ปัญหาผ่านสมัชชาคนจน ทั้งหมดนี้หมายความว่า ระบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพดีพอ ผลก็คือ ผู้คนพลเมืองต้องหาวิธีการอื่นเพื่อทำให้ระบบการเมืองต้อง “ฟังเสียง” ของพวกเขาบ้าง วิธีการที่พวกเขารวมกลุ่มผลักดันประเด็นปัญหา ประท้วง เรียกร้องให้แก้ไข ความทุกข์ยากของเขา ให้เปลี่ยนแปลงโยกย้ายข้าราชการฉ้อฉล คืออาการที่ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ไม่อาจรับการทำงานของตัวแทนได้ “ตัวจริง” จึงต้องปรากฏ ในทางตรงข้าม ทุกครั้งที่ประชาชนตัวจริงปรากฏพร้อมกับปัญหาความทุกข์ของเขาก็ส่งผลต่อ “ตัวแทน” สอง ประการ ประการแรก เป็นการสะท้อนว่า “ตัวแทน” ไม่อาจสะท้อนความทุกข์ยากของเขาได้เพียงพอในเวทีสาธารณะ และประการที่สอง ความชอบธรรมของ “ตัวแทน” ย่อมลดลงเมื่อประชาชน “ตัวจริง” ได้ปรากฏตัว การดำรงอยู่ของนักการเมืองในระบบรัฐสภาที่ผ่านการเลือกตั้ง คือสถานะ “ความเป็นตัวแทนของประชาชน” มาบัดนี้ “ประชาชน” เรียกร้องตรงๆ ด้วยตนเองก็ ย่อมแสดงว่า พวกเขามีใช้ “ตัวแทน” ของประชาชน ยิ่งพรรคการเมืองใดเชื่อว่าตนเองเป็น “ตัวแทน” ของประชาชนจริงจึงมั่นคงเพียงใด ย่อมยิ่งมีปัญหา กับ “ตัวจริง” ที่ปรากฏมากขึ้นเพียง นั้น ความขัดแย้งเรื่องนี้นับวันจะเข้มข้นยิ่งขึ้น หาก “ตัวแทน” ประชาชนในสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจ สะท้อนเสียงร่ำร้องต้องการของผู้ที่พวกเขาอาสาเข้ามาเป็นตัวแทนได้

ความขัดแย้งทั้งสามลักษณะนี้เรียกว่า “ไตรลักษณ์แห่งความขัดแย้ง” นับเป็น สถานการณ์ใหม่เพราะปัญหาทรัพยากรธรรมชาติงวดเข้า ผลกระทบวิกฤตเศรษฐกิจแผ่กระจาย กระทบกระแทกผู้คนถ้วนหน้าโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ในขณะที่การแสดงความรู้สึกอย่างออกนอกหน้าของคนบางหมู่บางเหล่าจะขัดแย้งยิ่งขึ้น ส่วนการแก้ไขปัญหผ่าน “ตัวแทน” เป็นที่ สงสัยไม่มั่นใจมากขึ้น ยิ่งสภาพทางการเมืองเปิดโอกาสให้การรวมตัวกันของฝ่ายประชาชนไปได้ สะดวกขึ้น ย่อมยิ่งจะเห็นความขัดแย้งในแง่ nàyมากขึ้น ที่สำคัญคือ ไตรลักษณ์แห่งความขัดแย้งนี้ เกิดขึ้นพร้อมกัน ในสังคมไทยที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจก็กำลังเปลี่ยนแปลง

อภิชาติ พันธเสน (2545: 20) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในกรณี โครงการพลังงานขนาดใหญ่ เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น นักเศรษฐศาสตร์เรียกความ

ขัดแย้งชนิดนี้ว่า เป็นความขัดแย้งที่มีเหตุผล เนื่องจากเป็นความขัดแย้งที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งโดยปกติสามารถนำไปสู่ข้อยุติได้ ต่างกับความขัดแย้งที่เกิดจากความเชื่อ เชื้อชาติ หรือศาสนา ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่แก้ไขได้ยาก เพราะเป็นเรื่องของอารมณ์ร่วม ความรู้สึก ความผูกพัน ดังนั้นถ้าหากชนชั้นนำของประเทศ พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากที่เคยเน้นการเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก และเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมในฐานะเป็นเครื่องมือในการเร่งอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยไม่ให้ความสนใจกับประเด็นอื่น ๆ ที่มีความสำคัญยิ่งกว่า เป็นต้นว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนพร้อมกับการฟื้นฟูระบบนิเวศวิทยา สภาวะแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ เป็นต้น

ทวิศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 59) มีสองลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน ตามแผนภาพที่ 2.7 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.7 ลักษณะของความขัดแย้ง

แหล่งที่มา: ทวิศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 59

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือนอกกลุ่มกัน หรือระหว่างกลุ่มสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กันจากการสื่อสาร
2. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ เนื่องจากอารมณ์ถูกกระทบ หรือจากการรับรู้ ถ้าสบบอารมณ์ก็เกิดมีความสุข แต่ถ้าไม่สบบอารมณ์ก็จะเกิดความทุกข์ เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในใจ

นอกจากนั้นแล้ว ความขัดแย้งภายในใจอาจเกิดขึ้นจากจินตนาการของมนุษย์

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 17-23) ความขัดแย้งในนโยบายสาธารณะ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระยะห้าถึงสิบปีหลังมานี้พบว่าสัมพันธ์กับนโยบายสาธารณะเป็นส่วนใหญ่ นโยบายที่ผู้กำหนดนโยบายน่าจะมีความหวังดีที่จะพัฒนา แต่กระบวนการแห่งการพัฒนาดำเนินไปโดยขาดการมีส่วนร่วมและจากเหตุปัจจัยต่างๆ ดังจะได้กล่าวต่อไปทำให้เกิดความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโครงการโรงไฟฟ้า โครงการท่อก๊าซ โครงการบริการด้านสาธารณสุข สาเหตุที่พอจะประมวลได้ของความขัดแย้งโดยเฉพาะที่เกิดจากนโยบายสาธารณะและการพัฒนาอาจจะเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความสลับซับซ้อนของการพัฒนา การพัฒนาในโลกยุคปัจจุบันจะแตกต่างจากอดีต ที่การพัฒนาจะมีรูปแบบง่ายๆ เมื่อประชากรยังมีไม่มาก ความต้องการของมนุษย์ก็ยังไม่หลากหลาย ทรัพยากรก็มีอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็น “น้ำ” หรือ “ป่า” ชีวิตมนุษย์ก็จะเป็นลักษณะของสังคมเกษตรที่ไม่รีบร้อน ตื่นขึ้นทำงานเมื่อพระอาทิตย์ขึ้น กลับบ้านเมื่อพระอาทิตย์ตกดิน ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไขให้ตกลงให้ลุล่วงไปได้โดยง่าย กระบวนการแก้ปัญหาที่มีอยู่เดิมโดยอาศัยผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชนให้เรื่องต่างๆ ยุติลงได้ไม่ยากนัก

ปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบัน เป็นเรื่องที่มีสาเหตุเกี่ยวโยงกันจากหลายๆ ปัจจัย ซึ่งหากจะแยกแยะให้เห็นชัดเจน ในแต่ละปัจจัยที่ทำให้เกิดความซับซ้อน ได้แก่

- 1.1 ความหลากหลายของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 มีหลากหลายประเด็น
- 1.3 มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 1.4 มีค่านิยมที่ยังรากลึก
- 1.5 ต้องอาศัยความรู้จากหลากหลายผู้เชี่ยวชาญ
- 1.6 เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ
- 1.7 มีหลากหลายเวที
- 1.8 ความขัดแย้งลึกๆ ในภาคอุตสาหกรรมเอง

2. การจัดการรูปแบบเดิม ที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง คือการที่ผู้มีอำนาจหรือผู้พัฒนาตัดสินใจ (Decide) แล้วจึงประกาศให้ทราบ (Announce) และก็ปกป้องโครงการ (Defend) ว่าโครงการนี้ดีมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร หรือที่เรียกว่า กลุ่มองค์การ DAD “D-A-D” Syndrome (Decide-Announce-Defend) ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายที่ต้องการเร่งรัดการพัฒนา หรือหน่วยงานของรัฐที่ต้องการสร้างผลงาน รีบตัดสินใจดำเนินการโดยหวังจะให้ทุกอย่างเรียบร้อยโดยเร็ว และคิดว่าได้คิดโครงการนี้มาดีแล้ว แต่ปรากฏว่ากลับเกิดปัญหา

มากมายเพราะกระบวนทัศน์ (Paradigm) ของสังคมได้ปรับเปลี่ยนไปแล้วไปสู่กระบวนทัศน์ของการมีส่วนร่วม

3. ข้อมูลข่าวสารที่มากมายและรวดเร็ว ยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีและหาได้อย่างมากมายจากสื่อต่างๆ และโดยเฉพาะจากระบบอินเทอร์เน็ต เรามักจะมองว่าข้อดีและเป็นประโยชน์ ซึ่งก็จริงเป็นส่วนใหญ่ แต่ในความมากของข้อมูลข่าวสารนั้นย่อมมีทั้งข้อมูลจริงที่เป็นประโยชน์และก็มีข้อมูลที่สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ผู้ที่ไม่สามารถแยกแยะและวิเคราะห์สังเคราะห์ได้ก็จะประสบกับปัญหาที่จะเลือกใช้ และตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดจริงสิ่งใดปลอม ในตัวของข้อมูลเองจึงมีพื้นฐานที่ขัดแย้งกันอยู่ ผู้ที่เอามาใช้และยึดถือก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งยิ่งขึ้นไปอีก

4. กระบวนทัศน์ของประชาธิปไตยที่เปลี่ยนไป จาก “ประชาธิปไตยแบบตัวแทน” (Representative Democracy) สู่ “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” (Participatory Democracy) ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ที่ได้พัฒนาตลอดมาเป็นประชาธิปไตยที่เน้นการเลือกตั้ง การเลือกตั้งที่เมื่อผู้ได้รับเลือกตั้งแล้วก็เหมือนได้รับฉันทานุมัติให้เป็นตัวแทนที่จะตัดสินใจทำอะไรก็ได้จากเสียงส่วนใหญ่ของประชากรที่เลือกให้เข้าไป (Majority Rule) จะคิดจะทำโครงการเล็กใหญ่อย่างไร ก็ดำเนินการไปโดยไม่ต้องปรึกษาหารือกับประชาชนอีก จนเมื่อครบครบต้องมาเลือกตั้งกันใหม่ ก็กลับมาหาประชาชนเพื่อจะขอฉันทานุมัติอีก โดยอ้างว่าจะไปทำประโยชน์ให้ประชาชน ให้กับผู้ยากไร้ ถ้าเชื่อถือในผลงานก็เลือก ถ้าไม่เชื่อถือก็ไม่ต้องเลือก แต่ปัจจุบันโดยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ประชาธิปไตยได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นั่นคือแม้ได้รับเลือกตั้งเข้าไปด้วยเสียงข้างมากจะเป็นที่แสนเสียงหรือที่ล้านเสียงก็ตาม แต่หากจะทำอะไรที่มีผลกระทบต่อประชาชนแม้เพียงจำนวนน้อย ก็ต้องคำนึงถึงสิทธิของคนส่วนน้อยนั้น (Minority Rights) โดยอาศัยการตัดสินใจโดยดูความชอบธรรมมากกว่าเสียงข้างมากเฉยๆ และยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนก็ยิ่งจะต้องผ่านกระบวนการปรึกษาหารือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

5. การเน้นการประชาสัมพันธ์แบบขายของ การติดตาม หรือการบริหารหลังขายก็มีปัญหา โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการทั้งหลายมักจะดำเนินการโดยเน้นรูปแบบการประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาขายของ มีการพูดแต่ส่วนดีๆ เป็นหลัก ส่วนด้อยจะไม่ค่อยพูดถึงหรือไม่พูดถึงเลย เมื่อผู้มีส่วนได้เสียทราบข้อด้อยที่ไม่ได้พูดไว้ ก็ทำให้นึกไปว่าเป็นการปกปิด ความเชื่อถือไว้วางใจก็จะหมดไป

6. กฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎหมายของไทยถึงแม้จะมีความพยายามที่จะกำหนดให้เกิดความยุติธรรมให้เกิดขึ้น แต่กระบวนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมก็ยังไม่มีความยุติธรรมและสิ้นเปลืองสำหรับผู้ด้อยโอกาส ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรม การใช้บังคับของกฎหมายก็ดูจะมีความลักลั่น ผู้ที่มีอำนาจดูจะได้รับสิทธิลดหย่อนในการปฏิบัติหรือใช้บังคับ ในขณะที่ผู้ด้อยโอกาสหรือคนชายขอบจะได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมากกว่า หรือที่เรียกว่า “สองมาตรฐาน” หรือ “Double Standard”

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549: 173-176) ให้ความเห็นว่า สำหรับในบริบทของสังคมไทย สภาวะการณ์ของโลกยุคหลังสงครามเย็น ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในรูปของความขัดแย้งแบบใหม่ที่เกิดขึ้น และหากผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ข้าราชการ หรือภาคประชาชนขาดความเข้าใจในสภาวะการณ์นี้ ก็อาจนำไปสู่ความรุนแรงแตกหักในสังคมไทยในที่สุดได้ ลักษณะความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน มีองค์ประกอบที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบันมิใช่ความขัดแย้งแคบ ๆ ในหมู่ชนชั้นปกครองเพื่อแย่งชิงอำนาจการเมืองกันอย่างเดียวในอดีต แต่เป็นความขัดแย้งที่ผูกโยงอยู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านธรรมดาที่ถูกกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก เป็นความขัดแย้งบนฐานของที่ดินทำกิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ สภาพแวดล้อม และมักเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันที่ถูกกระทบโดยหลายปัญหาพร้อมๆ กัน เนื่องจากเป็นบุคคลชายขอบในสังคมไทย

ประการที่สอง ความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน เป็นการรวมตัวเรียกร้องของชาวบ้านเอง แต่รัฐไทย ไม่คุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้ ทำให้มองประชาชนกลุ่มนี้ว่าถูกชักจูงหรือมีผู้ชักใยอยู่เบื้องหลัง ไม่ว่าจะเป็นผู้ชักใยในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม นั่นคือ รัฐกลไกของรัฐ ยังคงมองขบวนการประชาชนในวิถีคิดของโลกยุคสงครามเย็น เมื่อรัฐยังมีทัศนคติที่ไม่ไว้ใจประชาชน การแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ดำรงอยู่ก็กระทำได้อย่าง

ประการสาม รัฐไทยในปัจจุบันยืนอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งที่หลากหลายรอบด้านและหลายมิติ เป็นความขัดแย้งแบบใหม่ๆ ที่ในอดีตไม่มี เช่น ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิทธิสตรี และปัญหาการเปิดเขตการค้าเสรี เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ความขัดแย้งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในขณะนี้ มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากกว่าเป็นความขัดแย้งในเชิงผลประโยชน์เฉพาะหน้าแคบๆ แต่เป็นความขัดแย้งในลักษณะเป็นเอกลักษณะเฉพาะตัว (Singularity) เชิงคุณค่า และวิถีคิดมากกว่า

ประการที่สี่ รัฐและระบบราชการไทย มีลักษณะของการมองปัญหาเข้าข้างตัวเองมากกว่ายืนอยู่ข้างผลประโยชน์ประชาชน ด้วยการอ้างกฎหมายเป็นสำคัญ ในขณะที่ปัญหาความ

ขัดแย้งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยการอ้างกฎหมายแต่โดยลำพัง เพราะกฎหมายที่มีอยู่ ก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความขัดแย้งในสังคมไทยนอกจากจะแก้ไขไม่ได้แล้ว ความรุนแรงในสังคมไทยก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

ประการที่ห้า ในโลกยุคหลังสงครามเย็น ความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ทั่วไปและในแทบจะทุกเรื่อง มิใช่จำกัดอยู่แต่เรื่องของความขัดแย้งทางอุดมการณ์อย่างในโลกยุคสงครามเย็น ความขัดแย้งกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาในโลกยุคหลังสงครามเย็น เนื่องจากสภาวะการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นทั้งรัฐ ระบบราชการและภาคประชาชน จึงไม่ควรรังเกียจเด็ดขันธ์ความขัดแย้ง การแก้ปัญหาความขัดแย้งในโลกยุคหลังสงครามเย็น จึงเป็นเรื่องของการปรับเปลี่ยนวิธีคิด เพราะหากมองความขัดแย้งว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคมและของโลก เราก็สามารถอยู่กับความขัดแย้งได้

กิตติมา ปรีดีดิถ (2529 อ้างถึงใน นาริรัตน์ นุโยค, 2547: 21-22) ได้แบ่งสาเหตุของความขัดแย้งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. สาเหตุความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจาก

1.1 ความคิดเห็นต่างกัน เพราะความแตกต่างตามธรรมชาติของมนุษย์รวมกับความแตกต่างจากประสบการณ์ และการศึกษาอบรมที่แต่ละคนได้รับมา ความแตกต่างนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้คนมีความรู้สึกนึกคิดไม่เหมือนกัน หากไม่สามารถตกลงกันได้ด้วยความพอใจทั้งสองฝ่าย ปัญหาความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

1.2 วิธีการคิดและวิธีแก้ปัญหาแตกต่างกัน

1.3 การรับรู้ที่ต่างกัน ในปಂಗกรณ์คนเรามองปัญหาบางอย่างไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการที่ต่างกัน อวัยวะการรับรู้ที่ต่างกัน ประสบการณ์ ที่แตกต่างกัน

1.4 ค่านิยมที่ต่างกัน ค่านิยมนี้หมายถึง หลักที่บุคคลยึดถือเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ว่าดี ไม่ดี ควร ไม่ควร อย่างไร ความแตกต่างด้านค่านิยมจึงทำให้เกิดความขัดแย้ง

1.5 ความมีอคติต่อกัน อคติในที่นี้ หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อบุคคลอื่น อคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจ มีผลผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ กัน ปัญหาความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้เพราะบุคคลมีความรู้สึกไม่ชอบหน้ากัน

1.6 ผลประโยชน์ขัดกัน นับว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่แก้ไขได้ยากยิ่ง ผลประโยชน์เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรง เพราะถ้าแต่ละฝ่ายมุ่งหวังเพื่อผลประโยชน์

ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว และไม่สามารถหาทางประนีประนอมกันได้แล้ว ความขัดแย้งก็จะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรง

2. สาเหตุของความขัดแย้งในองค์การ เนื่องจากโครงสร้างขององค์การประกอบด้วย หน่วยงานย่อยเป็นจำนวนมาก การดำเนินงานขององค์การไม่เพียงแต่จะมีวัตถุประสงค์หลักขององค์การเท่านั้น แต่จะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงาน แต่ละบุคคลในหน่วยงานนั้นด้วย ซึ่งบางครั้งก็เกิดความขัดแย้งขึ้น และเรื่องที่ขัดแย้งมักเกิดจาก

2.1 ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการแข่งขันในเรื่องทรัพยากรและงบประมาณ เพราะแต่ละหน่วยงาน พยายามหาวิธีการที่จะแย่งทรัพยากรและงบประมาณให้แก่หน่วยงานของตนมากที่สุด เพื่อผลงานของตนเอง

2.2 ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง ในทางเทคนิควิธีการบริหารงานบางอย่าง จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงเทคนิควิธีการเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผลงาน ความเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เคยชินกับแบบเดิมไม่พอใจ เกิดความขัดแย้งขึ้น

2.3 ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความแตกต่างกันในหน้าที่หรือลักษณะงาน เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่แตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างระหว่างฝ่ายผลิตและฝ่ายการตลาด

2.4 ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษา

ประเวศ วะสี (2548: 25-26) ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อคนเรามีเป้าหมายที่ต่างกัน และเห็นอีกฝ่ายเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายของตน ซึ่งความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกๆ ที่และไม่สามารถที่จะทำการป้องกันความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้นมาได้ ซึ่งในการแก้ไขความขัดแย้งและรุนแรงมีวิธีการโดยใช้แนวทางแห่งสันติวิธีคือสันติธรรม หรือความอดทนต่อกัน

สันติวิธีคือ การไม่ใช้แนวทางของความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง แต่เป็นการใช้หลักแห่งความยุติธรรมและสันติเปลี่ยนความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรงเป็นความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เพราะความขัดแย้งอาจจะยังมีอยู่แต่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา ซึ่งความรุนแรงมี 3 ลักษณะคือ

1. ความรุนแรงทางกายภาพ มีผู้ก่อความรุนแรงขึ้นโดยกาย วาจา และใจ
2. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างระบบ ไม่มีผู้ก่อความรุนแรงให้เห็นเป็นตัวบุคคล แต่จะมีเหยื่อที่เกิดจากโครงสร้างดังกล่าว
3. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมและระบบความเชื่อ โดยไม่มีผู้ก่อเหตุ แต่จะเป็นสิ่งที่ย้ายทอดต่อกัน คือความเกลียด อคติ การดูถูก ความกลัวและการเจ็บแค้น

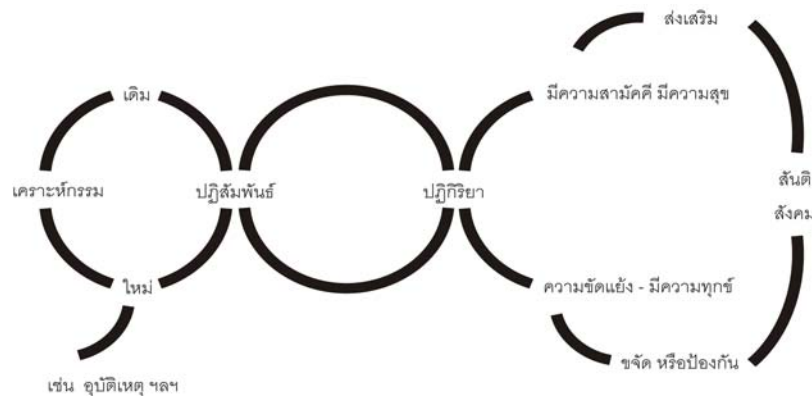
ความขัดแย้งอาจจะมี ความรุนแรงแอบแฝงอยู่ โดยที่ข้อขัดแย้งยังไม่หายไป ซึ่งสามารถที่จะยกระดับขึ้นได้ และแก้ไขปัญหาก็ยากเนื่องจากข้อขัดแย้งยังไม่ได้รับแก้ไข โดยผู้มีการกำลังน้อยจะก่อความขัดแย้งแบบจรรยา คือไม่ปรากฏตัว ส่วนผู้ที่มีกำลังมากจะใช้ความรุนแรงจากเบื้องบน

2.1.3 อุบัติเหตุของความขัดแย้ง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2549: 29) ประวัติศาสตร์มนุษยชาติไม่เคยว่างเว้นความขัดแย้ง (Conflict) ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลหรือในระดับสังคม มนุษย์มิได้ถือกำเนิดมาเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างอันเป็นผลมาแต่พันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม ความแตกต่างทำนองนี้มักเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้ง บ่อยครั้งที่ความขัดแย้งเป็น “พลังทะยานชีวิต” (Elan Vital) ของมนุษย์ เพราะมักโน้มนำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อันยังประโยชน์แก่สังคมมนุษย์ สงครามและความรุนแรงที่มีการจัดตั้งอื่น ๆ (Organized Violence) ก็มักปรากฏขึ้นคู่ไปกับความขัดแย้งเหล่านั้น แต่จุดสำคัญก็คือ ความรุนแรงหรือสงครามมิใช่ผลของความขัดแย้ง หากเป็นวิธีการแบบหนึ่งที่มนุษย์ใช้แก้ไขหาข้อยุติให้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน

ความขัดแย้งมีสาเหตุมาแต่ตัวแปรที่สัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน เช่น ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการดำรงชีพของคน อันทำให้เกิดความขัดแย้งเพื่อแสวงหาการควบคุมภาวะแวดล้อมของมนุษย์ ตัวแปรทางจิตวิทยา อันได้แก่ความต้องการและการขัดแย้งอำนาจของมนุษย์ ตัวแปรในทางสภาพภูมิศาสตร์อันก่อให้เกิดกรณีพิพาทพรมแดนระหว่างประเทศ ตัวแปรทางสังคม-เศรษฐกิจ อันทำให้เกิดความขัดแย้งทางชนชั้น ตลอดจนการช่วงชิงทรัพยากรในระดับชาติด้วยรูปแบบต่าง ๆ และตัวแปรในทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านศาสนา ปัญหาเชื้อชาติ หรือความขัดแย้งระหว่าง “ชนกลุ่มน้อย” กับ “ส่วนข้างมาก” ในรัฐชาติสมัยใหม่ เป็นต้น ตัวแปรเหล่านี้โดด ๆ หรือในลักษณะที่ประสานสัมพันธ์กันมิได้ก่อให้เกิดความรุนแรง หากแต่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เมื่อเกิดความขัดแย้งแล้ว บางครั้ง ความขัดแย้งเหล่านั้นถูกแก้ไขลุกล่วงไปโดยใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือ

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 60-61) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันแบบง่าย ๆ หรือสลับซับซ้อน จะมีลักษณะตามแผนภาพที่ 2.8

แผนภาพที่ 2.8 ปฏิสัมพันธ์ กับปฏิบัติ

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 60

ปฏิสัมพันธ์ อาจจะเกิดขึ้นมาก่อน หรือเพิ่งจะเกิดขึ้นมาใหม่ เช่น อุบัติเหตุ ฯลฯ

การที่มนุษย์ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันนั้น ไม่มีใครจะอธิบายเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้ ทางพุทธศาสนาเชื่อว่า มาจากเคราะห์กรรมที่ทำให้มนุษย์มาพบกัน เกิดร่วมโลกกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือเกิดจากปฏิสนธิให้เกิดมาอยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือต้องมาต่อสู้ประหัตประหารโดยไม่รู้จักกันมาก่อน หรือจากอุบัติเหตุ เป็นต้น

ปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีต้องส่งเสริม จะทำให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน สังคมมีแต่สันติ ทุกคนในสังคมจะมีแต่ความสุข มุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้เจริญก้าวหน้า พัฒนาทางจิตใจ และโครงสร้างต่างๆ ที่ดีที่เหมาะสมมารองรับ

ในทางตรงกันข้าม ปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ มีความขัดแย้งกันเอง มีความร้อนแรงทางอารมณ์ ถ้าไม่ถูกระงับจะนำมนุษย์ไปสู่การกระทำ หรือปฏิสัมพันธ์ หรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ความรุนแรงอาจทวีคูณเพิ่มมากขึ้น บานปลายจนเกิดเป็นการต่อสู้กัน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 45) เห็นว่า ปัญหาแห่งความขัดแย้งจำเป็นต้องทำความเข้าใจ บทบาทของอำนาจที่เปลี่ยนไปในโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะ ดังเช่นที่ Alvin Tofler ได้พูดไว้ถึงอำนาจใหม่ (Power Shift) ที่อธิบายเรื่องของความรู้ที่ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจ คุณภาพสูงเท่านั้น ยังเป็นองค์ประกอบซึ่งเป็นหัวใจของอำนาจที่มาจากกำลังและความมั่งคั่งด้วย จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะมีการต่อสู้แย่งชิงการควบคุมความรู้และสื่อที่จะใช้เป็นช่องทางในการรวบรวมและกระจายความรู้ จึงเกิดขึ้นทั่วทั้งโลก

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 97-99) กล่าวว่า ในความเข้าใจความขัดแย้งจากมุมมองของความไม่ยุติธรรม

ประการแรก ความไม่ยุติธรรมเป็นสาเหตุของความขัดแย้งอยู่บ่อยๆ

ประการที่สอง ถ้ากระบวนการหรือผลของความขัดแย้งได้รับการมองว่า ไม่ยุติธรรม การแก้ปัญหาความขัดแย้งจะลำบากและยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น

ประการที่สาม ความขัดแย้งอาจจะเกิดขึ้นเพียงเพราะต้องการรู้ว่า “อะไรคือความยุติธรรม” และมองว่าเพราะไม่ยุติธรรมจึงนำมาใช้เป็นเทคนิคการเจรจาต่อรอง เช่น ตำหนิคนอื่นว่า ไม่ยุติธรรม ฉะนั้นฉันจึงควรได้อภิสิทธิ์หรือได้สิทธิ์เพิ่มเติมเพื่อชดเชยความไม่ยุติธรรม เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง

เป็นธรรมดาเมื่อเรารู้สึกว่า การตัดสินใจหรือการได้รับส่วนแบ่งอะไรก็ตามแล้วแต่นั้น เราได้น้อยกว่าที่ควรจะได้ เช่น มีการแบ่งเค้ก 2 ชิ้น เกิดไม่เท่ากัน คนได้น้อยกว่าก็จะรู้สึกไม่ยุติธรรม ถ้าผู้ที่ได้น้อยกว่าไม่กลัวคนที่ได้มากกว่า เขาก็จะส่งเสียงและเรียกร้องหรือหาวิถีทางเพื่อให้ได้เท่าหรือมากกว่า ถ้าคนที่ได้น้อยกว่าอาจจะตัวเล็กกว่าเลยกลัวไม่กล้าพูด เขาอาจจะยอมรับความไม่ยุติธรรมนั้นอย่างไม่ค่อยพอใจ และหาทางที่แก้แค้นอาจจะอย่างไม่เปิดเผย ทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

ความไม่ยุติธรรมในการดำเนินไปของความขัดแย้ง

กระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างไม่ยุติธรรม จะก่อให้เกิดความรู้สึกขาดความเชื่อถือต่อสถาบัน ต่อบริษัทและกฎกติกาที่ใช้ในการดูแลแก้ปัญหาความขัดแย้ง คนเราจะรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม เช่น ความพยายามที่จะตั้งองค์กรที่เป็นกลางมากำกับซึ่งก็ยังถูกมองว่าไม่เป็นกลางอีก ในการเลือกตั้ง ถ้าเขารู้สึกว่าความสนใจ ความต้องการ ความห่วงกังวลของเขาไม่ได้รับการเหลียวแลจากผลกระทบในนโยบายสาธารณะที่มีต่อเขาเอง มีต่อสิ่งแวดล้อม คนก็จะขาดความเชื่อถือสถาบันทางการเมืองต่างๆ เหล่านี้ เช่นเดียวกันหากในกระบวนการยุติธรรม ตำรวจก็ดี ผู้พิพากษาก็ดี หรือคนกลางต่างๆ มีความลำเอียงในการปฏิบัติหน้าที่ประชาชนก็จะขาดความเชื่อมั่นในสถาบันทางกฎหมาย สถาบันที่จะทำหน้าที่รักษาความยุติธรรมเหล่านี้

ความขัดแย้งที่เกี่ยวกับว่าอะไร คือ “ความยุติธรรม”

บ่อยครั้งที่ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อเกิดข้อถกเถียงว่าหลักการไหนซึ่งจะนำมาใช้ และนำมาใช้อย่างไร เพื่อให้เกิดความยุติธรรม เช่น หากเราจะเลือกตัวแทนของพนักงานหรือนักเรียนไปเป็นตัวแทนขององค์กรหรือโรงเรียน เราจะเลือกโดยยึดหลักอะไร โดยดูจากคะแนนสอบ ดูจาก

ประสบการณ์ในการทำงาน หรือให้เป็นตัวแทนกลุ่มที่หลากหลายทางชนเผ่า เชื้อชาติ หรืออย่างไร การใช้หลักการอย่างหนึ่งก็อาจจะทำให้คนที่ยึดอีกหลักการอื่นดูว่าไม่ยุติธรรม เช่น หากจะให้ทุนการศึกษาเด็กและต้องเรียนดีด้วย ก็พบว่าเด็กที่ยากจนมักจะเรียนไม่ค่อยดี บางครั้งในการจะตัดสินใจใช้หลักการอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะเป็นการเสี่ยงมากกว่าการใช้วิธีการนำหลักการสองอย่างมาพิจารณาร่วมกันให้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายเป็น ชนะ – ชนะ

การนำคำว่า “ยุติธรรม หรือ “สมควร” หรือไม่ มาใช้ในการเจรจาไกล่เกลี่ย

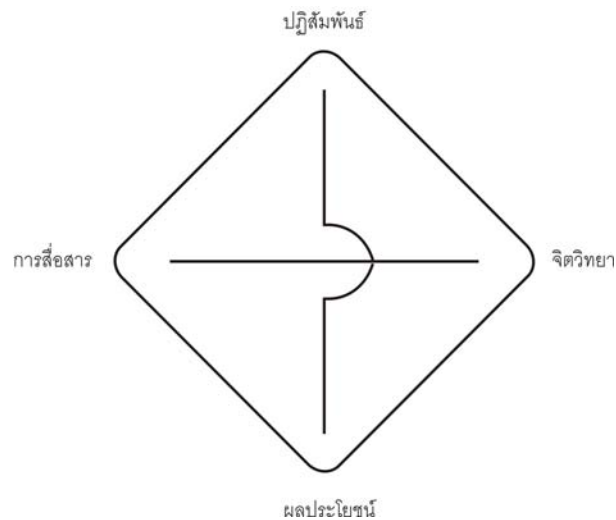
มีการใช้คำว่า “ยุติธรรม” เป็นเครื่องมือระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมีคุณธรรมสูงกว่าของผู้ใช้ การใช้วิธีการอ้างดังกล่าวดูเหมือนทำให้มองว่ามีคุณธรรมสูงกว่าคู่กรณี การกระทำดังกล่าวเป็นการตอกย้ำจุดยืนของผู้ใช้และขณะเดียวกัน เพื่อยืนยันความถูกต้องของตนเอง ยังนำไปสู่การตำหนิผู้อื่นและป้ายสีผู้อื่นว่ามีคุณธรรมต่ำกว่า มักจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มอุณหภูมิความขัดแย้งในคุณธรรม

ส. ศิวรักษ์ (2545: 88) ความขัดแย้งเกิดขึ้นเพราะสิ่งที่ไม่เป็นปกติ สิ่งที่เป็นปกตินี้มนุษย์เราต้องสามารถอยู่ข้างหน้าหรืออยู่ข้างหลังเหมือนกัน ไม่มีหน้าไว้หลังหลอก ไม่มีหน้าฉากหลังฉาก สังคมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งคือสังคมที่มีหน้าฉากหลังฉาก และสังคมไทยเต็มไปด้วยการมีหน้าฉากหลักฉาก

ยศ สันติสมบัติและอัมมาร สยามวาลา (2541: 22) ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ปัญหาช่องว่างและความลักลั่นระหว่างวิถีชีวิตของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นด้านหนึ่ง กับอีกด้านหนึ่งได้แก่นโยบายและกฎหมาย รวมถึงมาตรการดำเนินการของทางราชการ ซึ่งละเมิดจบบังคับและลิดรอนต่อสิทธิชุมชนและจารีตประเพณีวิถีปฏิบัติของชุมชนท้องถิ่นเรื่อยมา ได้ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในการใช้อำนาจอรัฐเพื่อทำการบังคับใช้กฎหมาย

2.1.4 ความสัมพันธ์ของปฏิบัติการ

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 67) ความขัดแย้งที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการสื่อสารระหว่างกัน มีความสัมพันธ์ทางจิตใจ หรือจิตวิทยาและผลประโยชน์ อาจจะมีผสมผสานต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ตามแผนภาพที่ 2.9

แผนภาพที่ 2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างอุปติการณ

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 67

อุปติการณของความขัดแย้ง ถ้าปล่อยให้บานปลายออกไปจะกลายเป็นความขัดแย้ง ข้อพิพาทที่มีความสลับซับซ้อน ซ่อนเงื่อน เนื่องจากมนุษย์มีความเชี่ยวชาญในการสร้างสรรค์ทั้งในทางที่เป็นประโยชน์ และที่เป็นอันตรายทำลายล้างกัน หรือที่เรียกว่า การสร้างสรรค์แบบทำลายล้าง (Destructive Creativity)

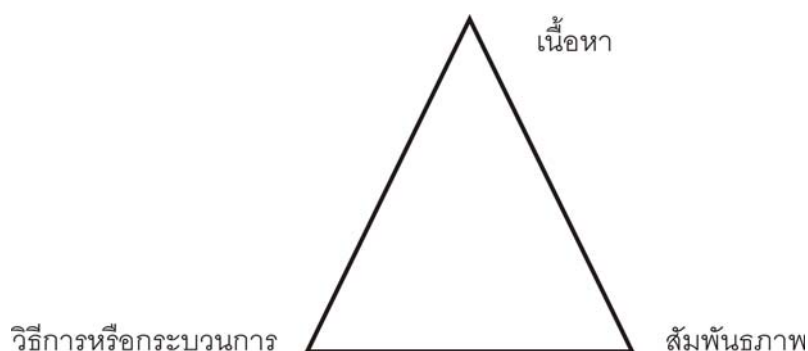
ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2549: 128 -129) ไตรภาพแห่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจ หากเปรียบสังคมไทยเป็นเรือกสวนไรรู้ว่า ก็คงต้องตั้งคำถามว่าเนื้อดินของไร่นานี้เป็นเช่นไร ในทางสังคมศาสตร์ เนื้อดินของสังคมคือ สัมพันธภาพเชิงอำนาจในสังคม แต่ก็เหมือนเนื้อดินทั่วไป สัมพันธภาพเชิงอำนาจเองก็เหมือนชั้นดินคือ มีหลายชั้น ในสังคมไทยสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่สำคัญมีอย่างน้อย 3 ชั้น ชั้นที่เก่าแก่ในสังคมไทยอาจเป็น สัมพันธภาพเชิงอำนาจแบบชุมชน (Communitarian) คือ มีชุมชนเป็นองค์กรรวมฝ่ายหนึ่ง และสมาชิกชุมชนในฐานะองค์การของชุมชนอีกฝ่ายหนึ่ง ในแง่ชุมชน องค์กรรวมย่อมสำคัญกว่าองค์การของชุมชน ชั้นดินหรือชั้นสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่เก่าแก่รองลงมาคือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแบบอุปถัมภ์ มีผู้ใหญ่ – ผู้น้อย มีบุญคุณที่ต้องทดแทน มีความอบอุ่นในอ้อมอกแห่งระบบอุปถัมภ์คู่กันไปกับความรู้สึกรักหวัดเพราะเสียภาพถูกจำกัด ชีวิตไม่อาจเป็นไปได้อย่างใจตนเพราะอ้อมอกแห่งระบบอุปถัมภ์กอดรัดอยู่ ชั้นดินหรือชั้นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่อาจจะใหม่กว่าอื่น เห็นจะเป็นความสัมพันธ์เชิงสัญญา (Contractual Relationship) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนเสมอกันในฐานะของปัจเจกชน ดูเหมือนเป็นความ

สัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ยุติธรรมแต่ก็ไร้หัวใจในเวลาเดียวกัน ความเข้าใจว่าสัมพันธภาพเชิงอำนาจในสังคมไทยมีหลายรูปแบบอาจไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ที่สัมพันธภาพเชิงอำนาจทั้งสามแบบดำรงอยู่เคียงคู่กันในสังคมไทยในเวลาเดียวกันน่าจะเป็นสิ่งใหม่ ความขัดแย้งหลายเรื่องเติบโตงอกงามจากเนื้อดินที่มีสัมพันธภาพเชิงอำนาจหลายชั้น บางเรื่องเป็นผลมาจากความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ แต่การแก้ไขกลับใช้ระบบสัญญา เมื่อฝ่ายที่เสียเปรียบไม่พอใจก็อาจอาศัยอำนาจของชุมชนเข้ามาคาน เช่น ในอดีตเจ้าหน้าที่รัฐบางคนอาจยอมให้ชาวบ้านเข้าไปอยู่ในเขตป่าเขาเพื่อประโยชน์ทางการต่อสู้ในสงครามอุดมการณ์ เจ้าหน้าที่เหล่านั้นอาจอุปถัมภ์คุ้มครองชาวบ้านได้เมื่อตนยังอยู่ในพื้นที่ กาลเวลาผ่านไป เจ้าหน้าที่เปลี่ยนแปลงกฎหมายเขตอนุรักษ์เกิดขึ้น ชาวบ้านกลายเป็นผู้ผิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายในรูปความสัมพันธ์ทางสัญญาเกิดขึ้น เมื่อถามหา “สัญญา” (इनดหรือเอกสารราชการอื่น ๆ) และชาวบ้านไม่มี ชาวบ้านในป่าก็เป็นฝ่ายผิดสัญญา ชาวบ้านไม่อาจต่อสู้กับสัมพันธภาพเชิงอำนาจแบบสัญญาได้ จึงหันไปหาการรวมกลุ่มและให้ความหมายกับการดำรงอยู่ของตนผ่านชุมชน และอ้างสิทธิเหนือที่ดินเหล่านั้นโดยอาศัยรากเหง้าของชุมชนอีกทีหนึ่ง ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยจึงยิ่งสลับซับซ้อน เพราะเนื้อดินแห่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจดำรงอยู่ซ้อนทับกัน แม้มีชั้นใหม่เกิดขึ้นแต่ชั้นเก่าแก่ดั้งเดิมก็ยังดำรงอยู่มิได้สูญสลายไปโดยสิ้นเชิง

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 48-49) ความไว้วางใจเป็นส่วนสำคัญในปัญหา “ความขัดแย้ง” หากจะพิจารณาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมากในประเทศไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะระหว่างประชาชนและนโยบายของรัฐ จะเห็นว่าส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจาก “ความไม่ไว้วางใจ” ต่อรัฐในตลอดระยะเวลา 10-20 ปี ที่ผ่านมา

ความขัดแย้งที่มีผลเกิดจากความสัมพันธ์และความไว้วางใจมิให้เห็นจนคนส่วนใหญ่คิดว่าความไว้วางใจเป็นเหมือน กาว” ที่ยึดโยงความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ด้วยกัน และความสัมพันธ์นี้เองเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความขัดแย้ง ทั้งการเกิดความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในสามมุมของสามเหลี่ยมของการพัฒนาความขัดแย้ง นั่นคือ เนื้อหาของความขัดแย้งเป็นมุมบนของสามเหลี่ยม มุมที่สองอยู่ที่ฐานของสามเหลี่ยม คือ กระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติต่างๆ ที่อาจจะนำไปให้เกิดความขัดแย้ง และมุมที่สาม คือ สัมพันธภาพ ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีดี ปัญหาความขัดแย้งจะไม่ค่อยเกิดขึ้น และหรือเมื่อเกิดขึ้นแล้ว การแก้ปัญหาก็จะทำได้ง่ายกว่า และความสัมพันธ์จะดีหรือไม่ดีก็อยู่ที่ความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจ ถ้าคนเราไว้วางใจกันเขาก็จะทำงานร่วมกันแม้มีความขัดแย้งก็ผ่านไป

หรือกันได้อย่างง่ายดาย ถ้าไม่ไวใจกันความขัดแย้งก็อาจกลายไปสู่การล้มล้างทำลายกันและกันและแก้ปัญหาได้ยาก

แผนภาพที่ 2.10 สามเหลี่ยมของการพัฒนาความขัดแย้ง

แหล่งที่มา: วันชัย วัฒนศัพท์, 2547: 49

ความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดความเกลียดชังและความเจ็บปวดที่ไม่อาจลืมเลือนได้นอกจากนั้นคู่กรณีก็จะไม่เชื่อถือในสิ่งที่อีกฝ่ายพูดออกมาอีกต่อไป หรือไม่เชื่อถือในสิ่งที่อีกฝ่ายตกลงสัญญาว่าจะปฏิบัติ เพราะฉะนั้น ความขัดแย้งที่รุนแรงมักจะทำลายความเชื่อถือ ความไว้วางใจ และเพิ่มความไม่ไว้วางใจซึ่งทำให้การแก้ปัญหาความขัดแย้งยากและเป็นปัญหาสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

2.1.5 การแก้ไขความขัดแย้ง

2.1.5.1 กลไกในการแก้ไขความขัดแย้ง

ทวิชศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 83-84) มีอยู่หลายวิธี สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

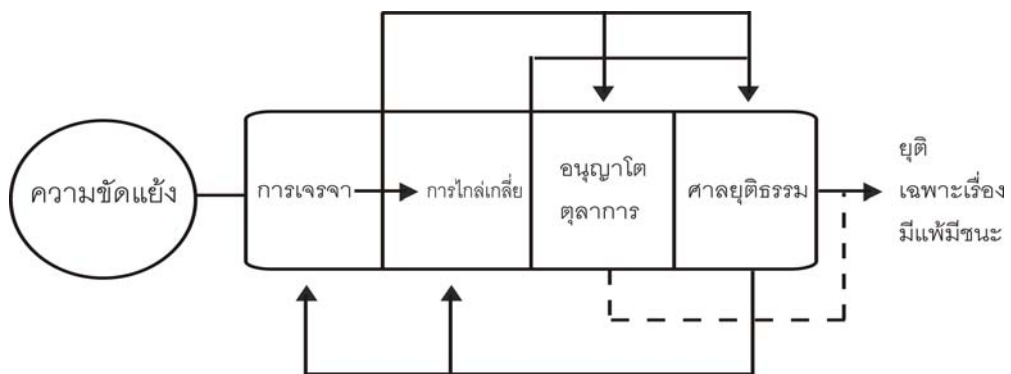
1. การแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยกระบวนการยุติธรรม
2. การแก้ไขความขัดแย้ง นอกกระบวนการยุติธรรม หรือที่เรียกกันว่า การระงับข้อพิพาททางเลือก

ข้อพิพาททางเลือก

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขความขัดแย้งด้วยกลไกของทั้งสองกลุ่ม อาจจะมีผลต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน หรือสิ้นสุดลง ณ ส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น ถ้าสิ้นสุดด้วยการเจรจา ก็ไม่ต้องการ

ไกล่เกลี่ย แต่ถ้าเจรจาไม่สำเร็จก็ต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยกันต่อไป หรือถ้าเจรจาไม่สำเร็จอาจข้ามไปสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไปได้ หรืออาจส่งกลับมาไกล่เกลี่ยหรือเจรจากันใหม่อีกรอบก็ได้ และจะไปสิ้นสุดเฉพาะเรื่อง ณ ปลายน้ำของกระบวนการยุติธรรม คือ ศาลยุติธรรม

ดูแผนภาพที่ 2.11 ประกอบ

แผนภาพที่ 2.11 กระบวนการในการระงับข้อพิพาท

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 83

การระงับข้อพิพาทไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนว่า จะต้องดำเนินการอย่างไร จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวหรือข้ามขั้นตอน เช่น ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้น คู่กรณีสามารถฟ้องร้องไปยังศาลยุติธรรมโดยตรงได้เลยหรืออาจจะต้องมีการเจรจากันก่อน เช่น ข้อพิพาทแรงงาน เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว ยังสามารถดำเนินการแบบผสมผสานไปด้วยกันก็ได้ เช่น ศาลยุติธรรม อาจให้มีการไกล่เกลี่ยก่อน หรือระหว่างการพิจารณาคดี โดยที่คดีนั้นจะต้องยอมความกันได้เท่านั้น และถ้าไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จก็จะส่งกลับไปดำเนินคดีต่อโดยศาลยุติธรรม และในระหว่างดำเนินคดีอาจส่งกลับมาเจรจากันเอง หรือไกล่เกลี่ยกันซ้ำอีกก็ได้ ตามความสมัครใจของตัวความ หรือคู่กรณี หรือตามคำแนะนำ หรือตามคำสั่งของศาลยุติธรรม

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2549: 232 - 237) การทำงานสร้างความสมานฉันท์ในสังคมคงเป็นไปได้ยากถ้าผู้คนไม่ยอมให้อภัยกัน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้เคยตั้งคำถามไว้ใน อภัยวิถี ว่า ในเมื่ออดีตแห่งความรุนแรงไม่สามารถหวนคืนมาได้ สังคม (ไทย) จะอยู่ร่วมกันไประหว่างคู่ขัดแย้งที่เคยฆ่าฟันกันมาได้อย่างไร หากไม่อาศัยการให้อภัย แต่การให้อภัยไม่ได้หมายความว่า จะเกิดขึ้นได้ด้วยลมปาก โดยให้ลืมความเจ็บปวด ให้ทิ้งอดีตแห่งความอยุติธรรมที่เคยเกิดขึ้น แต่

เงื่อนไขสำคัญของการให้อภัยคือ การอ้างความทรงจำ เพื่อปลดปล่อยตนเองออกจากพันธนาการแห่งอดีต การปลดปล่อยเช่นนี้เป็นไปได้ด้วยอาศัยการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้วยสันติวิธี และเงื่อนไขสำคัญของการต่อสู้ด้วยสันติวิธีคือ การใช้แนวทางสานเสวนา (Dialogue) โดยเฉพาะถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างผู้คนที่ต่างกันด้วยศาสนาและชาติพันธุ์ ก็คงต้องอาศัยการสานเสวนาข้ามศาสนา ชาติพันธุ์เป็นสำคัญ แม้ทั้งความทรงจำและสันติวิธีจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะความยุติธรรมก็จำเป็น เพื่อให้ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมการเมืองเดียวกันต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม ความยุติธรรมคงไม่เกิดขึ้นถ้าสังคมซึ่งผ่านอดีตอันรุนแรงมาแล้วไม่ยอมเผชิญกับ “ความจริง ในบางลักษณะ เพราะความจริงสำคัญไม่ใช่เพียงเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังเพราะความจริงเปรียบดัง “ยารักษา” สังคมที่ได้รับทุกข์และเก็บงำไว้ไม่ยอมเผชิญหน้าด้วย เมื่อความจริงปรากฏ ก็ยังต้องหาวิธีให้ผู้ที่กระทำผิดมี “ความพร้อมรับผิด” (Accountability) เพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของสังคมด้วย และเพราะกระบวนการยุติธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจทางการเมืองที่กำหนดสายสัมพันธ์ระหว่างผู้คน การจินตนาการถึงรูปแบบทางการเมืองลักษณะต่าง ๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ในกรอบที่ผู้คนในสังคมยอมรับ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่อาจแก้ปัญหาความรุนแรงที่เรื้อรังไม่จบสิ้นในกรอบสัมพันธ์ภาพทางอำนาจที่เคยเป็นอยู่ได้ แต่ทั้งหมดนี้เป็นหนทางที่ต้องเสี่ยง การยอมรับความเสี่ยงอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อย่างในแอฟริกาใต้ที่คนผิวดำส่วนใหญ่ขึ้นมาใช้อำนาจเหนือคนผิวขาวส่วนน้อย หรือการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หลังเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองในสังคมไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ก็เป็นเรื่องที่ต้องเสี่ยงครั้งใหญ่ การยอมรับความเสี่ยงสำคัญเพราะเป็นปัจจัยทดสอบความไว้วางใจ (Trust) ที่ผู้คนมีต่อสังคมการเมืองอย่างมีความหมาย

ถ้าสรุปจากกรณีศึกษาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า แนวทางสมานฉันท์น่าจะประกอบด้วยความคิดหลัก 9 ประการ คือ

1. การเปิดเผย “ความจริง” (Truth): ให้ความสำคัญ “ความจริง” ทั้งในฐานะเครื่องมือและเป้าหมายของสังคมสมานฉันท์ เพื่อสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ขณะเดียวกันก็หาหนทางให้สังคมไทยตระหนักถึง “ราคา” ในการเปิดเผย “ความจริง” นั้นด้วย
2. ความยุติธรรม (Justice): ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ด้วยการส่งเสริมแนวคิดวิเคราะห์ในสังคมไทย ให้เรียนรู้การแยก “คนผิด” ออกจาก “ความผิด” ตลอดจนเรียนรู้วิธีการมองปัญหาความรุนแรงในบริบทเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม ให้เห็นคนบริสุทธิ์กลุ่มต่าง ๆ ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง

3. ความพร้อมรับผิด (Accountability): ส่งเสริมระบบและวัฒนธรรมความพร้อมรับผิดในระบบราชการ เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาให้ครบถ้วน

4. การให้อภัย (Forgiveness): ให้ตระหนักถึงความทุกข์ยากของเหยื่อความรุนแรง ขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงศักยภาพของสามัญชนที่จะให้อภัยผู้ที่กระทำร้ายต่อตนและครอบครัว ก้าวพ้นความเกลียดชังผู้คนที่ต่างจากตนและเป็นผู้ทำร้ายคนที่ตนรัก

5. การเคารพความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม ส่งเสริมสานเสวนาระหว่างกัน (Dialogue): ให้ความสำคัญกับขันติธรรมในฐานะคุณค่าทางการเมือง การเรียนรู้ศาสนาต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในประเทศไทย ทั้งแนวปฏิบัติและหลักธรรมคำสอน ทั้งนี้โดยถือว่า การสานเสวนาระหว่างศาสนา (Religious Dialogue) เพื่อสร้างความกลมเกลียวในศาสนาธรรมของตน โดยเคารพความเชื่อของผู้อื่นพร้อมกันไป เป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมไทยบนฐานแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

6. ถือเอาสันติวิธี (Nonviolence) เป็นทางเลือกเผชิญความขัดแย้ง: ส่งเสริมให้สังคมไทยตระหนักในภัยของความรุนแรงต่อสังคม และแสวงหาทางออกเชิงสันติวิธีในฐานะทางเลือกหลักเมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง

7. การเปิดพื้นที่ให้ความทรงจำที่เจ็บปวด (Memory): ด้วยการเปิดพื้นที่ให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย ให้ผู้คนในสังคมไทยเข้าใจการเมืองของประวัติศาสตร์ เพื่อให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์มิใช่บันทึก “ความจริง” แต่เป็น “ความจริงทางการเมือง” ที่ถูกเลือกสรรโดยระบบความรู้ที่ถูกหนุนอยู่โดยฝ่ายที่ครองอำนาจในที่สุด

8. มุ่งแก้ปัญหาในอนาคตด้วยจินตนาการ (Imagination): เพราะจินตนาการทางการเมืองใหม่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสังคมการเมืองที่ยั่งยืน ให้พร้อมเผชิญปัญหาใหม่ที่สำคัญต้องลด “ภายาคติ” ลักษณะต่างๆ เสริมสร้างความมั่นใจในตนเองบนฐานของความเป็นจริง เพื่อให้เห็นว่าสังคมไทยมั่งคั่งในทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และมันคงพอจะเผชิญกับการท้าทายรูปต่าง ๆ ได้

9. การยอมรับความเสี่ยงทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน (Risk-Taking): เรื่องนี้มีความหมาย เพราะการยอมรับความเสี่ยงเป็นเงื่อนไขสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์บนฐานแห่งความไว้วางใจ (trust) อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของแนวความคิดสมานฉันท์

Adam Kahane (อ้างถึงใน พูนลาภ อุทัยเลิศอรุณ, 2004 : 201-203) การที่จะหาทางออกให้กับปัญหาที่แก้ไขได้ยาก โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงได้อย่างไร เราจะเยียวยาโรค

แบ่งแยกชนชั้นเรื่องรังในบ้าน ในที่ทำงาน ในชุมชน ในประเทศ และในโลกของเราได้อย่างไร เราจะ
 สมานบาดแผลที่เปิดกว้างของโลกใบนี้ได้อย่างไร

คำตอบของคำถามเหล่านี้ดูธรรมดา แต่ก็ใช้ว่าจะปฏิบัติได้ง่ายอย่างที่คิด
 กล่าวคือ เราจำเป็นต้องนำเอาผู้คนทั้งหลายที่ร่วมกันสร้างสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมาไว้ในที่
 เดียวกัน แล้วให้พวกเขาช่วยกันสร้างสภาพความเป็นจริงใหม่ๆ ขึ้นมา เราจำเป็นต้องเปลี่ยนจาก
 การดาวน์โหลดและการอภิปรายมาเป็นการเสวนาอย่างไตร่ตรองและการเสวนาเชิงสร้างสรรค์ เรา
 จำเป็นต้องเลือกวิธีที่เปิดกว้างแทนที่วิธีที่ปิดกั้น

คำแนะนำให้เปิดกว้างเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดใจ เพราะหนังสือตำรา
 มากมายเกี่ยวกับการใช้ชีวิตสมรส การบริหารจัดการ การเจรจาต่อรอง และการพัฒนาตนเองก็ให้
 คำแนะนำไปในทางที่คล้ายคลึงกัน แต่เรื่องที่น่าประหลาดใจก็คือ เมื่อเราลงมือปรับเปลี่ยนวิธีการ
 ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างการพูดและการฟัง เราก็ได้คลี่คลายปมวิกฤติการณ์
 ที่ซับซ้อนและชะงักงันที่สุดของเรา เรากำลังสร้างปาฏิหาริย์ให้เกิดขึ้นมา

มีแนวทาง 10 ประการที่พึงกระทำ

1. ให้ความสนใจกับสถานะที่เป็นอยู่ รวมถึงวิธีการพูดและฟังของตัวเอง จง
 สังเกตข้อสันนิษฐาน ปฏิกริยาโต้ตอบ การสรุปรวบยอด ความกังวล อคติ และ การคาดคะเน
 ล่วงหน้าของตัวเอง

2. พูดอย่างเปิดใจ ให้สังเกตและพูดในสิ่งที่คุณคิด รู้สึกและต้องการ

3. จำไว้ว่าเราไม่รู้อะไรเกี่ยวกับสิ่งใดเลย เมื่อใดก็ตามที่เราจะพูดในสิ่งที่คุณ
 มั่นใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ให้เติมคำว่า “ตามความคิดของผม” ลงไปในประโยคของการพูดด้วย
 อย่าหมกมุ่นอยู่กับความคิดของตัวเองมากเกินไป

4. ดึงคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบเข้ามาร่วมด้วยและรับฟังเขาอย่างตั้งใจ
 ค้นหาผู้คนที่มุมมองที่แตกต่างหรือกระทั่งตรงกันข้ามกับตัวเรา ขยายมุมมองของตนออกไปให้
 หลุดพ้นจากขอบเขตที่เรารู้สึกสบายใจ

5. ไตร่ตรองถึงบทบาทของตัวเราในระบบ ตรวจสอบดูว่าสิ่งที่ตนทำหรือไม่ได้ทำมี
 ส่วนทำให้สถานการณ์เป็นอย่างที่เป็นอยู่ได้อย่างไร

6. ฟังด้วยความเข้าใจ มองระบบผ่านสายตาของคนอื่น จินตนาการว่าตัว
 เรากำลังสวมบทบาทเป็นคนอื่น

7. อย่าฟังแต่สิ่งที่ตัวเราเองหรือคนอื่นพูดออกมา แต่ให้ฟังจากภาพรวม ให้ฟังสิ่ง
 ที่ปรากฏขึ้นในภาพรวมของระบบ ให้ฟังจากใจและพูดจากใจ

8. หยุดพูด ถอยห่างออกจากคำถาม และปล่อยให้คำตอบวิ่งมาหาตนเอง

9. ผ่อนคลายและมีสติอยู่กับปัจจุบันอย่างเต็มที่ เปิดความคิด จิตใจ และเจตจำนงให้กว้าง เปิดตัวเองให้คนอื่นเข้ามาสัมผัสและเปลี่ยนแปลง

10. ลองปฏิบัติตามคำแนะนำเหล่านี้และสังเกตว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง สัมผัสให้ได้ว่ามีความเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น ระหว่างเรากับตัวเราเอง และระหว่างตนเองกับโลกที่รายล้อมรอบตนเอง จงปฏิบัติเช่นนี้ต่อไป

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 183-184) การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้คนเราเข้าใจกัน ขณะเดียวกันถ้าสื่อสารไม่ดีก็ทำให้ไม่เข้าใจกัน กลายเป็นความขัดแย้ง และเมื่อขัดแย้งแล้ว ก็ต้องอาศัยการสื่อสารอีกนั่นเองที่จะมาทำความเข้าใจกันเพื่อหาทางออกและแก้ปัญหาเพื่อยุติความขัดแย้ง ฉะนั้นจะเห็นว่า การสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สนใจในศาสตร์ของการแก้ปัญหาคความขัดแย้งจะต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ หากเราจะแยกแยะองค์ประกอบของการสื่อสารในรูปแบบเดิมทั่วไป ก็จะแยกได้ออกเป็น

1. การพูด
2. การฟัง
3. ภาษาท่าทาง
4. ภาษาเขียน
5. เครื่องมือที่ใช้สื่อสารกัน
6. สิ่งแวดล้อมในระหว่างสื่อสาร
7. เนื้อหาของการสื่อสาร

แต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญที่ผู้อ่านจะต้องใส่ใจในการฝึกและใช้ทักษะเหล่านี้ให้ถูกต้องเหมาะสม

ส. ศิวรักษ์ (2545: 90) การจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งประการแรก ในแง่พุทธ เราจะต้องรู้จักตัวเองก่อน เราทุกคนมีความขัดแย้ง และถ้าเราสามารถแก้ปัญหาคความขัดแย้งได้ให้ลดลงได้มากเท่าไร รู้จักตัวเราเองมากเท่าไร ให้เกิดความรักในตัวเองอย่างจริงจังเท่าไร เมื่อเรารักตัวเองอย่างจริงจังแล้ว เราก็จะรู้ว่าชีวิตเรา เราไม่ต้องการอะไรยิ่งใหญ่ไปกว่านี้ เราไม่ต้องการยศฐาบรรดาศักดิ์ ที่สำคัญ เรารักวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

ที่เรานับถือพระกันก็เพราะพระท่านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ที่เรารำคาญพระทุกวันนี้ ก็เพราะพระไม่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เพราะพระเริ่มมีรถเป็นของตัวเอง เริ่มมีรถอลังการแข่งกัน

ต้องการสมณศักดิ์แข่งกัน ในสังฆาธิการมีการติดสินบนกัน ที่เราเบื่อพระก็เพราะเบื่ออันนี้ แต่ถ้าเพื่อพระมีความเป็นพระที่เรียบง่าย เราต้องนับถือท่าน ไม่ว่าท่านจะฉลาด ท่านจะโง่ ไม่ใช่ประเด็น ประเด็นคือ ความเรียบง่าย ชีวิตที่ประสานสอดคล้องภายใน แก้ปัญหาขัดแย้งภายใน และมันจะแก้ปัญหาคความขัดแย้งภายนอก และการแก้ปัญหาคความขัดแย้งภายใน ภายนอก เป็นปกติอันนี้เอง

ส. ศิวรักษ์ (2548) หากจะใช้แนวทางสมานฉันท์ แก้ไขความขัดแย้งต่างๆ แล้ว ไซร์ ย่อมเป็นไปได้ ถ้าจัดอะไรๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เสียได้ โดยที่แนวทางของการสมานฉันท์นั้น ถ้าใช้วิถีทางของสันติวิธีย่อมแก้ไขความขัดแย้งได้ในทุกๆทางอย่างได้ผล อนึ่งพึงตราไว้ว่าความขัดแย้งในโลกนี้ย่อมแก้ไขได้โดย 3 วิธีการ คือ

1. ทำสันติภาพให้เกิดขึ้น (Peace Making) หมายความว่า สกัดกันไม่ให้ผู้คน โจมตีกันและกัน แม้เกิดการรบราฆ่าฟันกันขึ้นแล้วก็หาทางให้ยุติเสียได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ ความรุนแรง

2. ก่อสร้างสันติภาพขึ้น (Peace Building) หมายถึงแผนการระยะยาวที่ ก่อสร้างให้เกิดชุมชนและสมาคมที่รักความสงบ โดยมีหลักการที่จะอยู่ร่วมกัน ให้เอื้อซึ่งกันและ กัน หรืออย่างน้อยก็ไม่เข้าไปก้าวก่ายกับอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น แม้จะต่างศาสนา กัน ต่างเชื้อชาติ ต่าง ภาษาและวัฒนธรรมกันก็อยู่ร่วมกันได้ โดยยึดความยุติธรรมเป็นที่ตั้งและต้องเปิดโอกาสให้ต่าง ชุมชนได้มีโอกาสในการดำรงชีพออย่างมีศักดิ์ศรีเสมอกัน

3. รักษาสันติภาพเอาไว้ (Peace Keeping) หมายความว่า ยุติความขัดแย้ง ความรุนแรง บางครั้งก็อย่างฉับพลันจนบางทีกลายเป็นข่าวพาดหัวเอาเลย ที่จริงกรณีนี้ก็ เหมือนกับการดับไฟ จริงอยู่มันเป็นความจำเป็นที่จะต้องดับไฟแห่งความขัดแย้ง ความรุนแรงเพื่อ รักษาสันติภาพเอาไว้ แต่มันจะดีกว่านี้มากหากเราสามารถป้องกันไม่ให้อัคคีภัยเกิดขึ้น ฉะนั้น การก่อสร้างหรือสร้างสรรคให้เกิดขึ้นสันติภาพจึงจำเป็นยิ่งนัก

ประเวศ วะสี (2548: 27) แนวทางแก้ไขความขัดแย้ง 3 ประการ

1. ต้องเยียวยาอดีต ความปวดร้าวให้ลดลง การยอมรับข้อเท็จจริงและ ข้อผิดพลาดในบางอย่างที่เคยเกิดขึ้น

2. ลิดรอนเงื่อนไขปัจจุบันที่ไม่มีความยุติธรรมที่เป็นการกระทำที่ไม่ดีให้ลดลง

3. ร่วมกันกำหนดอนาคต

Filley (1975 อ้างถึงใน <http://management2008.wordpress.com/2008/10/29/>) ได้เสนอกระบวนการของความขัดแย้ง โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สภาพก่อนเกิดความขัดแย้ง (Antecedent Condition of Conflict) เป็นลักษณะของสภาพการณ์ที่อาจปราศจากความขัดแย้ง แต่จะนำไปสู่การขัดแย้ง
2. ความขัดแย้งที่รับรู้ได้ (Perceived Conflict) เป็นการรับรู้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่าง ๆ ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น
3. ความขัดแย้งที่รู้สึกได้ (Felt Conflict) โดยอาจมีความรู้สึกที่ว่า ถูกคุกคาม ถูกเกลียดชัง กลัว หรือไม่ไว้วางใจ
4. พฤติกรรมที่ปรากฏชัด (Manifestation Behavior) อาจแสดงความก้าวร้าว การแข่งขัน การโต้เถียงหรือการแก้ปัญหา
5. การแก้ปัญหาหรือระงับความขัดแย้ง (Conflict Resolution or Supervision) วิธีการแก้ไขความขัดแย้งมี 4 วิธี ได้แก่
 - 5.1 วิธีชนะ-แพ้ (Win-Lose Method)
 - 5.2 วิธีแพ้ทั้งคู่ (Lose-Lose Methods)
 - 5.3 วิธีการที่ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win-Win Methods)
 - 5.4 วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน หรือแบบชนะทั้งคู่ (Win-Win Method)

Johnson & Johnson (1987: 273 อ้างถึงใน ธรณินทร์ กองสุข, 2551) มีแนวคิดว่าบุคคลแตกต่างกัน จึงใช้กลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งโดยแต่ละคนมีรูปแบบการแก้ปัญหาคือของตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และหาวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความขัดแย้งในภาวะขัดแย้ง ประเด็นหลักที่ต้องใส่ใจ คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัว เมื่ออยู่ในภาวะขัดแย้ง คนแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากผู้อื่น และการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นแบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง 5 แบบ คือ

1. ลักษณะแบบ “เต่า” (ถอนตัว, หดหู่) มีลักษณะหลักหนีความขัดแย้ง ยอมละวัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณี จะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา
2. ลักษณะแบบ “ฉลาม” (บังคับ, ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง คำนึงถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
3. ลักษณะแบบ “ตุ๊กตาหมี” (สัมพันธ์ภาพราบรื่น) เชื่อว่าความขัดแย้งหลักเลี่ยงได้เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว ยอมยกเลิกเป้าหมาย เพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้

4. ลักษณะแบบ “สุนัขจิ้งจอก” (ประนีประนอม, แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตนและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอมพร้อมและเต็มใจที่จะสละวัตถุประสงค์และสัมพันธภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันที่ดี

5. ลักษณะแบบ “นกฮูก” (เผชิญหน้ากัน, สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธภาพ สิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น

2.1.5.2 การเจรจาเพื่อสร้างสันติ

ทวิตต์ สวคณธ์ (2549: 89) การเจรจาเป็นวิธีการที่ใช้กันมานานตั้งแต่มนุษย์ได้ถือกำเนิด หรือเกิดขึ้นมาในโลก เนื่องจากมนุษย์ต้องการรักษาผลประโยชน์รักษาชีวิต ต้องการความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และรักษาทรัพย์สิน แต่ทั้งนี้ ถ้าหากมนุษย์คาดว่าจะถูกคุกคามจะต้องดำเนินการทุกวิถีทางในการป้องกันชีวิต ผลประโยชน์ ทรัพย์สิน ฯลฯ อย่างมีสติด้วยการเจรจา

หลักการในการเจรจาเพื่อสร้างสันติ

1. ต้องยึดในหลักการที่สำคัญ คือ “การสร้างสันติ” หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ในอนาคต
2. ผู้เจรจาต้องมีความจริงใจระหว่างกัน เช่น ยอมถอยคนละก้าว ไม่มุ่งเอาวัดเอาเปรียบกัน
3. สันติ ต้องมาก่อนผลประโยชน์ และ/หรือผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายจะได้มา จะต้องเป็นรากฐานสนับสนุนในการสร้างสันติ
4. การเจรจาเพื่อสร้างสันติ จะเหนือกว่าการเจรจาทั่วไป ไม่มุ่งแลกเปลี่ยน หรือกอบโดยผลประโยชน์จากผู้ที่อ่อนแอกว่าทางสถานภาพ ความคิดและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยการนำยุทธวิธี เล่ห์กล กลอุบายต่างๆ มาใช้ ทำให้ผู้คนมองการเจรจาไปในทางลบ มีการได้เปรียบเสียเปรียบทำให้ไม่อยากเจรจากัน และถ้าไม่มีการเจรจา สันติก็ไม่เกิด
5. การเจรจาเพื่อสร้างสันติ จะต้องดำเนินการอย่างมีจรรยาบรรณบนรากฐานของความยุติธรรม ประนีประนอม และเสมอภาคกัน
6. ทุกฝ่ายต่างมีความพอใจในผลของการเจรจาที่ต่างมีชัยชนะ หรือเสมอเลิกร่าง กันไป

สันติที่เกิดขึ้นหรือได้มาจะยั่งยืนนาน เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียจะมีความพึงพอใจสามารถอยู่ร่วมกัน หรือต่างคนต่างอยู่โดยไม่หวาดระแวงกัน เมื่อสังคมดีขึ้นความเจริญทางเศรษฐกิจ การเมือง และด้านอื่นๆ ก็จะตามมา

Adam Kahane (2004) การที่จะหาทางออกให้กับปัญหาที่แก้ไขได้ยากอย่างสันติได้อย่างไร คำตอบที่ได้รับนั้นทั้งฟังดูง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริง นั่นคือ เราจะต้องพูดคุยและรับฟังอย่างเปิดใจ การค้นพบดังกล่าวทำให้ผมสามารถมองย้อนกลับไปและเห็นรูปแบบสำคัญซึ่งซ่อนอยู่ในโครงการทั้งหลายที่ผมและเพื่อนร่วมงานได้ทำร่วมกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เมื่อมองที่ชั่วโมง โครงการจำนวนหนึ่งจะมีการพูดคุยและการรับฟังที่ปิดกั้นอย่างสมบูรณ์แบบ และโครงการเหล่านี้มักลงเอยด้วยการถึงทางตันหรือไม่ก็จบลงด้วยการใช้ความรุนแรง แต่เมื่อมองที่อีกชั่วโมง บางโครงการก็มีการพูดคุยและการรับฟังที่เปิดกว้างอย่างสมบูรณ์แบบ และโครงการเหล่านี้มักจะประสบความสำเร็จในการสร้างสภาพความเป็นจริงใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ อย่างไรก็ตาม โครงการส่วนใหญ่จะอยู่กึ่งกลางระหว่างสองชั่วโมง

2.1.5.3 การไกล่เกลี่ยประนีประนอม

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 121) การไกล่เกลี่ยประนีประนอม เป็นกลไกและวิธีการในการสร้างสันติ

สันติ ที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยประนีประนอม จะยั่งยืนกว่าการดำเนินการสร้างสันติด้วยวิธีอื่น เนื่องจากสันติภาพที่เกิดขึ้นจากการไกล่เกลี่ยประนีประนอม จะต้องมาจากการตกลงยินยอมด้วยความพอใจของทุกฝ่าย และความพอใจของทุกฝ่ายจะเกิดขึ้นจากความมั่นใจในความเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมว่า ผลลัพธ์ที่ได้มานั้นจะมีความเสมอภาคกัน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 102-103) สันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Peaceful Conflict Resolution) คือกระบวนการ แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ นั่นคือ เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือข้อพิพาทแล้วเราจะหาทางออกในการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงได้อย่างไร กระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ ในความหมายเรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีหมายถึงการใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ย จะเป็นการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง (Negotiation) ระหว่างคู่พิพาท หรือคู่ขัดแย้งกัน หรือโดยการมีคนกลางซึ่งเป็นบุคคลที่สาม จะคนเดียวหรือกี่คนก็ตาม มาช่วยในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยและไม่ได้ทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาด แต่เป็นผู้กำกับกระบวนการให้การเจรจาดำเนินไปได้และคู่กรณีเป็นผู้ที่ร่วมกันสร้างกระบวนการเรียนรู้

เพื่อหาทางออก เรียกว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง หรือ การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) ผู้ที่มาเป็นคนทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเรียกว่าคนกลาง (Mediator)

2.1.6 การป้องกันความขัดแย้ง

2.1.6.1 การป้องกันความขัดแย้งในบุคคล

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 71-74) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ ส่วนใหญ่จะเกิดจาก

1. การพยายามแปลความหมายจากการรับรู้หรือกระทบอารมณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การเห็นด้วยตา การได้ยินด้วยหู การรับรู้กลิ่นด้วยจมูก การรับรสด้วยลิ้น และจากการสัมผัส

2. การพยายามแปลความหมายเพื่อสนองความต้องการทางจิต ถ้าไม่ตรงกับความต้องการตามความประสงค์ ตามความคาดหวัง หรือคิดว่าเป็นการคุกคาม ถูกเอารัดเอาเปรียบ ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

3. เกิดจากจินตนาการภายในจิตใจของมนุษย์ที่แบ่งออกได้เป็นสองส่วนสมมติตามแผนภาพที่ 2.12

แผนภาพที่ 2.12 จิตใจของมนุษย์

แหล่งที่มา: ทวีศักดิ์ สุวคนธ์, 2549: 71

ถ้าความสมดุลในใจของมนุษย์สูญเสียไปตามความต้องการที่เกิดจากกิเลส ทำให้มีการแสดงออกถึงความพยายามที่จะเอาตัวเขาเปรียบผู้อื่น และถ้าผู้อื่นรับรู้ในความต้องการเอาตัวเขาเปรียบ ถ้าหากไม่ต้องการมีความขัดแย้งก็หลีกเลี่ยง แต่ถ้าไม่หลีกเลี่ยง หรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็จะมีปฏิกิริยาตอบโต้ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

แนวทางป้องกันความขัดแย้งในจิตใจบุคคล

1. ให้การศึกษาอบรมทางศีลธรรม จรรยาบรรณ แก่ประชาชน เริ่มจากสถาบันครอบครัว สถานศึกษา องค์กร ชุมชน และประเทศ ให้สร้างความสมดุลภายในจิตใจ ลดกิเลส ทิฐิต่างๆ และที่สำคัญ ผู้นำในทุกระดับของสังคมต้องดำเนินตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ลดกิเลสทั้งหลายทั้งปวงลง โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่ไม่ควรได้ หรือได้มาอย่างไม่ถูกต้อง เช่น การคอร์รัปชัน

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากคอร์รัปชัน จะมาจากการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่ควรได้ไม่ลงตัว และนอกจากนั้นแล้ว บุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จะไม่พอใจ หาทางต่อสู้ ชว่งชิง กลายเป็นความขัดแย้งเพิ่มขึ้นมาอีก

2. สร้างสังคมที่มีสติ ฝึกให้ประชาชนทุกระดับคิดเป็นตัวของตัวเอง มีสติสัมปชัญญะในการรับรู้ ประชาชนในสังคมขาดสติ จะมีแต่ความยุ่งเหยิง ประชาชนจะก้าวร้าวเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น จะแก้ไขด้วยวิธีการรุนแรง

ถ้าประชาชนในสังคมมีสติ สติจะทำให้เกิดปัญญาที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้ง ตลอดจนข้อพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตามวิถีทางที่ถูกต้อง คือวิธีสุสันติ

ถ้าเราสามารถสร้างเด็กมีสติ ใช้ปัญญาเป็น เท่ากับเป็นการสร้างปัญญาชนที่สมบูรณ์แบบและเมื่อเขาเหล่านั้นได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่แล้วจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีสติในการใช้วิจารณญาณอย่างถูกต้อง ในการกลั่นกรองข่าวสารที่ออกมามากมาย โดยเฉพาะในการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่บางเรื่องมีเจตนาแอบแฝง มุ่งสร้างอิทธิพลทางความคิดในทางที่ผิด ถ้าประชาชนขาดสติ ในใจจะเกิดมีความขัดแย้งจนอาจหลงผิด กระทำการในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร หรือมีปฏิกิริยาในทางที่เสียหาย เสื่อมเสีย หรือเป็นปรปักษ์ต่อกัน

สังคมสันติคือ สังคมที่มีสมาชิกที่มีทั้งสติและปัญญา นั่นคือ มีจิตใจที่ดีหนักแน่น มั่นคง ไม่หลงเชื่อเพียงคำบอกเล่า หรือคำร่ำลือ หรือการนำหลักกาลามสูตร 10 มาใช้ คือ อย่าปล่อยให้เชื่อดังต่อไปนี้

1. ด้วยการฟังตามกันมา
2. ด้วยการสืบตามประเพณี
3. ตามคำร่ำลือ

4. ตามตำรา
5. ตามตรรกะ (logic)
6. ตามอนุমান หรือการแทรกแซง
7. จากการพิจารณาตามที่ปรากฏแก่ตา
8. ตามทฤษฎีของตน
9. มีลักษณะที่ควรเชื่อถือได้
10. ตามครู อาจารย์ของเรา นั่นเอง

2.1.6.2 การป้องกันความขัดแย้งระหว่างบุคคล

ทวีศักดิ์ สุวคนธ์ (2549: 75-81) การป้องกันความขัดแย้งระหว่างบุคคล

1. สร้างสังคมให้มีสติ ถ้าสมาชิกในสังคมมีสติ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลก็จะน้อยลง หรือป้องกันมาให้เกิดมีความขัดแย้งได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐนั้น พระองค์ทรงเตือนสติมนุษย์ว่า จะแก้ไขปัญหา หรือจะทำอะไรก็ตาม อย่าทำแบบสัตว์

2. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักศาสนา และวัฒนธรรม

ดังนั้น รัฐบาล หน่วยงานทางราชการ ศาสนจักร โรงเรียน องค์การต่างๆ และประชาชน ทุกหมู่เหล่า จะต้องช่วยกันสร้างความเข้าใจระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนั้นแล้ว จะต้องหากลไกในการป้องกันความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้นอีกต้องมีมาตรการในการควบคุม ต้องมีระบบควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อตรวจสอบความผิดปกติ และศักยภาพของเหตุการณ์ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคตให้ทุกคนทราบว่า มีวิธีสู่สันติ ที่มีทางออกในการแก้ไข บรรเทาความขัดแย้งที่สำคัญ ได้แก่ การเจรจาเพื่อสร้างสันติ ถ้าหากเจรจาทกลงกันเองไม่ได้ต้องหาคคนกลางเข้ามาไกล่เกลี่ยประนีประนอม หรือในที่สุดให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อมิให้ประชาชนต้องหาทางออกในการแก้ไขความขัดแย้งกันเอง ในทางที่ผิด ที่ไม่ควร หน่วยงานของราชการควรทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี แก่ประชาชน ถ้าหน่วยงานของทางราชการยังเต็มไปด้วยความขัดแย้ง และ / หรือยังไม่สามารถแก้ไขหรือระงับความขัดแย้งภายใน และ/หรือระหว่างหน่วยงานได้ ประชาชนจะหมดความเชื่อถือความสามารถของรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ในการสร้างสันติ การนำหลักการที่ดีของทุกศาสนามาประยุกต์ใช้ อย่างเหมาะสมอย่างเป็นกลาง ไม่สร้างความขัดแย้งต่อสังคม วิธีการให้ข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานของทางราชการ หรือเอกชนไปยังประชาชน ควรเปลี่ยนแปลงแนวทางและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ควรทำในลักษณะการชักจูง แนะนำ เกี้ยยกล่อมให้ประชาชนคล้อยตาม ไม่ควรมีลักษณะสั่ง หรือบอกให้ประชาชนกระทำ หรือรับทราบ จะทำให้ประชาชนรู้สึกถูกบีบบังคับ ทำให้เกิดการต่อต้าน

2. ควรขอความคิดเห็นและขอเสียงส่วนใหญ่สนับสนุน โดยการให้ข้อมูลต่างๆ อย่างถูกต้องเชื่อถือได้ ไม่ใช่เพื่อหาความชอบธรรมให้แก่ตนเอง ก่อนดำเนินโครงการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มีการดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จนศาลปกครองพิพากษาเมื่อต้นปี พ.ศ. 2549 ว่าการแปรรูปมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เกิดความเสียหายตามมาเป็นอย่างมาก

3. การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) ในทางที่ดี ก่อนอื่นจะต้องเข้าใจในความหมายของคำว่า “ผูกพัน” (Attachment) ระหว่างกัน

ท่านอาจารย์ สุเมธ กล่าวในบทความเรื่อง การอยู่อย่างไม่ยึดติดกัน (Living Without Clinging) พอสรุปได้ ดังนี้

ไม่ควรมองตนเอง หรือผู้อื่นในทางที่ผิด ถ้ารักแล้วผูกพัน ผูกติดหรือยึดติด จะทำให้เกิดความเจ็บปวด

หลักการของท่านอาจารย์สุเมธ คือ หาทางรักแบบธรรมชาติ คือ ยอมให้บุตรของเราเป็นอย่างที่เขาจะเป็น ไม่ควรมีความคิดแน่นอนตายตัวว่า เราต้องการให้เขาเป็นอย่างไร หลักการดังกล่าว คือ การนำเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้วยการพยายามทำความเข้าใจในบุคคลอื่น ไม่ผูกติดกับความคิดความต้องการของเรา คือ หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

3.1 ภาครัฐจะต้องมีกฎหมาย กฎระเบียบ ป้องกันการเอาเปรียบเรียกข่มกลุ่มสังคม เช่น องค์การธุรกิจ กับประชาชนผู้บริโภค

3.2 ต้องมีระบบตรวจสอบ และวิเคราะห์จากข่าวสารข้อมูลทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสังคม เพื่อหาทางป้องกัน หรือแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างทันที่

3.3 มีการตรวจสอบ และวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแสวงหาโอกาสในการสร้างสันติ และเป็นการป้องกัน หรือรับมือกับการคุกคามจากภายนอกที่มีศักยภาพที่จะสร้างความขัดแย้งแตกแยกในสังคม

3.4 ให้มีการส่งเสริม และรักษาสีทิมมนุษยชน เพื่อรักษาทั้งความสมดุล และความเสมอภาคของบุคคลทุกคนในสังคม ไม่ให้เกิดมีความเหลื่อมล้ำกันแตกต่างกัน เช่น ความเหลื่อมล้ำแตกต่างกันทางการเงินหรือรายได้ สิทธิในการได้รับการศึกษา สาธารณสุข ความยุติธรรม ฯลฯ

ในสังคมที่เหลื่อมล้ำกัน ประชาชนผู้ด้อยกว่า ซึ่งจะเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จะถูกเอารัดเอาเปรียบ มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพจากผู้ที่มิสถาภาพสูงกว่าที่ขาดคุณธรรม ทั้งโดยตรงหรือผ่านกลุ่มอิทธิพล

ถ้าหากความเสมอภาคและความสมดุลไม่ได้รับการแก้ไขป้องกัน และส่งเสริมจะนำมาซึ่งความขัดแย้งที่อาจทวีความรุนแรงมากขึ้น จนในบางครั้ง กลายเป็นสงครามกลางเมือง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศรวันดา (Rwanda)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมือง

2.2.1 การเมืองปมปัญหาหนทางสู่ความขัดแย้ง

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2545: 33) ในทางทฤษฎี แม้ความขัดแย้งจะเป็นสิ่งปกติในความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมการเมือง อาจเพราะทรัพยากรในโลกมีจำกัดและมนุษย์ก็มีความต้องการพื้นฐานคล้ายคลึงกัน ดังนั้นการจัดการทางสังคมให้มนุษย์อยู่ด้วยกันได้ในสังคมการเมือง ทั้งที่ความขัดแย้งดำรงอยู่โดยไม่เปลี่ยนเป็นความรุนแรงที่เป็นภัยต่อสังคมการเมือง จึงเป็น “ธรรมชาติ” ของการเมืองทั้งในทางประวัติศาสตร์ความคิดและประสบการณ์ของมนุษย์ ในแง่นี้ความรุนแรงทางการเมืองไม่ใช่เรื่องปกติและที่สำคัญความรุนแรงไม่ใช่ความขัดแย้ง อาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยอื่นเข้ามาเปลี่ยนความขัดแย้งทางการเมืองให้กลายเป็นความรุนแรง ปัจจัยเหล่านี้ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ เรียกว่า “มายาการแห่งอัตลักษณ์” อันเป็นการอาศัยลักษณะเฉพาะพิเศษของตนหรือกลุ่มของตนมาแยกพวกตนออกจากผู้อื่น และสถาปนาความสัมพันธ์ให้ “ผู้อื่น” กลายเป็นอะไรบางอย่างที่ด้อยกว่า ต่ำด้อยกว่า “พวกเรา” หรือกระทั่งกลายเป็นวัตถุหรือสิ่งที่มีใช้มนุษย์อื่นๆ ที่ “เรา” สามารถทูลทอหรือใช้ความรุนแรงด้วยได้ เช่นการสร้าง “ความเป็นอื่น” ให้กับฝ่ายที่แตกต่างจากตน สร้างความเกลียดชังผ่านกระบวนการผลิตซ้ำทางความรู้ความคิดผ่านช่องทางสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมากมายประเด็นนี้กลายเป็นสิ่งที่มีผู้สนใจศึกษากันมากในปัจจุบัน จากนั้นก็ใช้ภาพความถูกต้องศักดิ์สิทธิ์ของตนเองประสมกับความเลวร้ายไม่ใช่มนุษย์ของ “ฝ่ายตรงข้าม” เป็น “ข้ออ้างรองรับ” (justifications) การใช้ความรุนแรงกับ “ฝ่ายศัตรู” เพื่อขจัดทำลายหรือการบงการให้อยู่ในอำนาจของฝ่ายตนในที่สุด

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2546: 47-52) สรุปว่า การก้าวขึ้นสู่อำนาจของดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยอ้างอิงมาจากแนวคิดของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (Pasuk Phongpaichit) และคริส Chris Baker ซึ่งได้วิเคราะห์ว่าการขึ้นมานั้นเป็นนายกรัฐมนตรีของดร.ทักษิณ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง

เป็นครั้งแรกของสังคมไทย แต่ว่าต้องดูกันอย่างละเอียด ซึ่งจะเห็นว่ามีส่วนเปลี่ยนไป โดยเฉพาะนโยบายการให้ความสนใจชนบท แต่ถ้าดูโครงสร้างระดับบนแล้วยังไม่เปลี่ยน ผาสุกและ Baker มองความหมายและหาเหตุผลจากการก้าวขึ้นสู่อำนาจของดร.ทักษิณ เป็นขั้นๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังต่อไปนี้ (Phongpaichit & Baker, 2001: 1-10)

ขั้นแรก ดร.ทักษิณ ในฐานะนักธุรกิจ ในฐานะนักธุรกิจ ดร.ทักษิณน่าจะเป็นนักธุรกิจคนเดียวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดระหว่างที่เศรษฐกิจไทยกำลังรุ่งเรืองช่วง ค.ศ. 1986-1997 ช่วงปลายทศวรรษ 1980 ดร.ทักษิณขายอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ กลางทศวรรษ 1990 คำนวณกันว่า ดร.ทักษิณน่าจะมีทรัพย์สิน 3-4 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ความสำเร็จของดร.ทักษิณมาจากปัจจัย 2 ประการ คือ ประการแรก เขาได้สัมปทานโทรคมนาคมซึ่งทำให้ได้สิทธิผูกขาดหรือได้เป็นผู้ขายน้อยราย โดยเฉพาะที่ได้สัมปทานโทรศัพท์มือถือและดาวเทียมเป็นรายแรก ประการที่สอง เขาได้เงินเพิ่มจากมูลค่าหุ้นที่เพิ่มสูงสุดในปี 1986

จากจุดเริ่มต้น ความสำเร็จของดร.ทักษิณขึ้นอยู่กับการเมือง เขาต้องติดต่อกับนักการเมืองและข้าราชการเพื่อให้ได้สัมปทาน เขาเคยเสียโอกาสได้สัญญาไปเพราะคู่แข่งมีสายสัมพันธ์ที่ดีกว่า โดยเฉพาะโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย เมื่อ ค.ศ. 1991 ดร.ทักษิณเล่นการเมืองครั้งแรกในปี 1994 ทันทีที่ได้ตำแหน่งก็ได้งานทางด่วนพิเศษและได้สัมปทานโทรศัพท์อีกแห่ง แต่ช่วงปี 1995-1996 เขาสูญเสียอิทธิพล คู่แข่งรายหนึ่งจึงได้สัญญาโทรศัพท์ใหม่ไป ส่วนอีกรายก็ได้สัมปทานโทรศัพท์มือถือเป็นรายที่สอง ซึ่งเป็นการทำลายการผูกขาดของดร.ทักษิณ ฝ่ายทหารได้จัดทำแผนเพื่อส่งดาวเทียมแข่งกับดร.ทักษิณ รวมทั้งรัฐบาลก็ลงนามข้อตกลงกับองค์การการค้าโลก หรือ WTO เพื่อเปิดเสรีคมนาคมและการบริการอื่น ๆ ตั้งแต่ ค.ศ. 2006 เป็นต้นไป เป็นที่แน่นอนว่า ความสำเร็จในอนาคตของธุรกิจของดร.ทักษิณ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจทางการเมืองเป็นอย่างมาก ใครจะได้สัมปทาน ใครจะได้สิทธิในการบริหารการเปิดเสรีตลาดโทรคมนาคม

ผาสุกและ Baker วิเคราะห์ว่า แม้ดร.ทักษิณยืนยันว่าเขาได้เล่นการเมืองแบบใหม่ แต่ก็เป็นที่รู้กันว่าดร.ทักษิณ ใช้เงินในการตั้งพรรคการเมืองและการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังไม่ใช่ว่าปัจจัยเดียวที่ทำให้ดร.ทักษิณชนะเลือกตั้ง ผาสุกและ Baker กล่าวว่า “ดร.ทักษิณไม่ได้ชนะการเลือกตั้งปี 2001 เพียงเหตุผลง่าย ๆ แค่วัยและมองการณ์ไกล แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยมไทยและความสัมพันธ์กับโลกภายนอกด้วย”

ขั้นที่สอง ดร.ทักษิณกับระบบทุนนิยมไทย การขึ้นสู่อำนาจของดร.ทักษิณ เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่ครอบงำประเทศไทยอยู่ในทศวรรษ 1990 และเป็นการตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากจะเป็นเพราะดร.ทักษิณคาดหวังว่า ตัวเองจะเป็นผู้นำ

รุ่นใหม่ในยุคใหม่แล้ว ยังหมายความว่า เขาเป็นผู้นำทางการเมืองและเป็นผู้สนับสนุนนโยบายที่ถูกกำหนดมาจากแรงผลักดันของสังคมและแรงกดดันทางการเมืองที่มาจากโลกาภิวัตน์

ไทยถูกล้อมรวมเข้ากับโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเร็วมาก ทุกสถาบันต้องปรับตัว แต่ไทยเปิดเสรีผิดจังหวะ เพราะตอนนั้นตะวันตกและ ญี่ปุ่นอยู่ในช่วงถดถอยและมีสภาพคล่องมาก ทุนต่างประเทศจึงไหลเข้าประเทศ ปี 1995 ปีเดียวเงินไหลเข้ามากกว่าเงินทุนในทศวรรษ 1980 ทั้งหมดรวมกัน เงินภายนอกที่ไหลเข้ามีขนาดใหญ่มาก จนทำให้เกิดวิกฤตปี 1997 เพราะเงินไม่มีที่ไป จึงเกิดการลงทุนมากเกินไปและเกิดการเก็งกำไร จากนั้นเงินก็ไหลออก ค่าของเงินจึงลด กิจกรรมที่เป็นหนี้ต่างประเทศต้องชำระหนี้เพิ่มเป็นเท่าตัว ในที่สุดก็ต้องล้มละลาย ผลทางการเมืองมี 2 ประการ คือ

1. ธนาคารซึ่งเป็นหัวใจของการเมืองเดิมพังพินาศ
2. เงินทุนต่างประเทศไหลเข้ามาใหม่เพื่อซื้อขาดเศรษฐกิจ

ผลที่สำคัญกว่าด้านเศรษฐกิจ คือ ผลทางการเมืองและสังคม เนื่องจากการรับรู้ของคนไทยเปลี่ยนแปลง นักธุรกิจไม่ได้คิดว่าตัวเองผิด แต่บริษัท 7,000 แห่งต้องเลิกกิจการ อีก 55,000 แห่งต้องเป็นหนี้และล้มละลาย ธนาคารพาณิชย์ 8 แห่ง และสถาบันการเงินประมาณ 80 แห่งต้องปิดกิจการ บริษัทร่วมทุนขนาดใหญ่ 2-3 แห่งต้องพิการ กิจกรรมอื่นก็ต้องลดขนาดและขายทรัพย์สิน เดิมคนไทยมองว่ารัฐเป็นผู้พิทักษ์หรือเป็นมิตร แต่วิกฤตนี้ทำให้ความรู้สึกลดลง เหล่านั้นหายไป รัฐไม่สามารถจัดการเศรษฐกิจมหภาคได้ ไม่ยอมช่วยธุรกิจ มีหน้าซำยังไปทำตาม ไอเอ็มเอฟ ที่ช่วยขายกิจการคนไทย คนไทยจึงต้องการให้รัฐกลับมาเป็นบทบาทเป็นผู้พิทักษ์เหมือนอดีต

แต่กิจการของ ดร.ทักษิณกลับอยู่รอดและยิ่งแข็งแกร่งกว่าเดิม เพราะคู่ต่อสู้แพ้หมด คนที่เหลืรอดอื่นๆ ก็หันมาจับมือกับดร.ทักษิณ จึงได้ตั้งเป็นพรรคไทยรักไทยขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มซีพี กลุ่มมาลีนนท์และกลุ่มธนาคารทหารไทย

การเมืองของพรรคไทยรักไทยจึงเป็นการรวมตัวของผู้ที่รู้สึกว่ารัฐและพรรคประชาธิปัตย์ทอดทิ้ง ตอนพรรคไทยรักไทยเปิดตัวเมื่อปี 1998 ดร.ทักษิณ เสนอตัวเองและพรรคไทยรักไทยว่าเป็นทางเลือกใหม่ของประชาธิปัตย์ เพราะเป็นพรรคที่ทันสมัยและใช้คำขวัญว่า “คิดใหม่ ทำใหม่” ดร.ทักษิณหาแนวร่วม โดยใช้นโยบายสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กมาตั้งแต่ตั้งพรรค ต่อมาก็พูดถึงแนวทางการตั้งบรรษัทบริหารทรัพย์สินและการฟื้นฟูตลาดหุ้นเมื่อตอนหาเสียงเลือกตั้ง และหลังจากที่ได้เป็นรัฐบาลในสัปดาห์ที่สอง ตามลำดับ ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ดร.ทักษิณได้รับเลือกตั้ง คือ ภาพผู้นำที่ได้รับความเชื่อถือเป็นผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์

ชั้นที่สาม ดร.ทักษิณกับชนบทไทย ตอนหาเสียง ดร.ทักษิณได้สร้างแรงดึงดูดในการเลือกตั้งจากคนชนบท โดยเสนอนโยบายกระจายความมั่งคั่งและช่วยเศรษฐกิจชนบท ซึ่งไม่เคยมีผู้นำคนใดเคยทำมาก่อน ดร.ทักษิณรับตำแหน่งวันแรกก็ไปกินข้าวกับกลุ่มสมัชชาคนจนที่มาประท้วง จากนั้นก็ใช้นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทอีกหลายด้าน อาจมองว่าดร.ทักษิณเป็นนักฉวยโอกาสทางการเมืองและเป็นนักการเมืองประชานิยม แต่ประเด็นที่น่าคิด คือ ทำไมจึงไม่มีนักการเมืองทำแบบนี้มาก่อนและทำไมโอกาสจึงมีให้ดร.ทักษิณได้ใช้ หรืออีกนัยหนึ่งอะไรที่ทำให้เศรษฐกิจศาสตร์การเมืองของไทยเปลี่ยนแปลงไป

2.2.2 ผลประโยชน์ทางการเมือง

Hall, A. (1970 อ้างถึงใน ปรีชา คูวินทร์พันธุ์, 2539: 25) ใน “สังคมที่กำลังพัฒนา” เส้นสายของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ สามารถเชื่อมโยงบุคคลที่มีสถานภาพต่ำไปจนถึงบุคคลระดับชาติ โดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับระบบราชการที่ค่อนข้างเข้มงวดเกินไป ในขั้นต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรม ผู้อุปถัมภ์ตามประเพณีอาจสามารถช่วยเหลือผู้รับอุปถัมภ์ของตนในการติดต่อกับระบบราชการ ทั้งนี้โดยเหตุที่เจ้าที่ดิน (ผู้อุปถัมภ์) มีความสามารถที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกันหรืออาจเป็นเพราะตนเองเป็นผู้รับอุปถัมภ์ของผู้อุปถัมภ์ที่มีอำนาจมากกว่าต่อ ๆ กันไปจนถึงระดับชาติ อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว ผู้อุปถัมภ์ตามประเพณีที่มีบทบาทในหลาย ๆ ด้าน (เช่นทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง) จะถูกแทนที่โดยผู้อุปถัมภ์ที่มีอำนาจเฉพาะด้านและจำกัดอยู่เฉพาะในระบบราชการ หรือองค์การต่างๆ เช่นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และครู เป็นต้น (Silverman, 1967; Powell, 1970; Pitt Rivers, 1971; Boissevain, 1966)

เครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ได้กลายมาเป็นวิธีการที่พรรคการเมืองใช้ในการหาคะแนนเสียงในชนบท ผู้รับอุปถัมภ์ในทางการเมืองมักจะถูกพรรคการเมืองใช้ให้เป็นหัวคะแนน โดยอาจให้ผลตอบแทนแก่ผู้รับอุปถัมภ์ เช่น การให้สัญญาในการปฏิรูปที่ดินแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง เป็นต้น

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2545: 111) โครงการพัฒนาท้องถิ่น จำนวนมากประสบความสำเร็จล้มเหลวตั้งแต่เริ่มต้น เพราะผู้มีอำนาจหน้าที่บางคนเริ่มต้นด้วย “มือถือสาปากถือศีล” ใช้มายาคติให้สำคัญว่ากระแสน้ำฝืนบนไหลหาประชาชน แต่ส่วนลึกไหลหาพรรคพวกและญาติมิตรของตนเอง ทำเสแสร้งวาดภาพเลนส์ให้เห็นว่าใหญ่กว่าช้าง ตั้งงบประมาณซื้อตัวเส้นเท้ากับงบประมาณสำหรับซื้อช้าง อ้างความต้องการของตนว่าเป็นความต้องการของท้องถิ่น

การที่ผู้มีอำนาจ เช่น นักการเมือง นักการปกครองหรือแม้แต่นักเลงอันธพาล พยายามใช้มายาาคติ สยบภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้วยมายาการใด ๆ ก็ตาม เท่ากับผู้นั้นได้รับยกย่องให้รับบทบาทพระเอก แต่กลับรักที่จะแสดงเป็นตัวโกง เป็นการสวนทางกับคติของชาวภาคใต้ที่ว่า “อย่าเหยียบหลังช้าง แล้วอย่าหลังหมา” คือเป็นคนอยู่สูงแต่ไผ่ต่ำ ถ้าเมื่อใดชาวบ้านพากันวิกฤติศรัทธาผู้ที่ควรได้รับการเคารพบูชา เมื่อนั้นสังคมก็จะเข้าทำนองเดียวกับที่ปราชญ์ทางศาสนาชาวภาคใต้ผู้รจนาพระปรมัตถ์ คำกาพย์ กล่าวว่า “พราหมณาจารย์ ศักดิ์สิทธิ์ในสถาน หลักเมืองอันมี จะโดยตามกัน ผันตามกาลี สมณพราหมณชี โลเลหากัน” และเมื่อนั้นสังคมนั้นจะพิกลพิการทุกระดับเต็มไปด้วยความขัดแย้ง เกิดเป็นความคับแค้นเฉพาะตัวเหมือนไฟสุ่มขอนจนต้องระเบิดความแค้น

2.2.3 ความคิดเห็นทางการเมือง

โยชิฟูมิ ทามาดา (2537: อ้างถึงใน ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2539: 313) การประเมินค่าความคิดเรื่องอำนาจ (Amnat) ซึ่งโดยทั่วไปแปลว่า อำนาจ (Power) เอาไว้สูงเกินไป แต่คำว่าอำนาจ ยังหมายถึง อาชญาสิทธิ์ (Authority) ซึ่งรับมาจากตำแหน่งทางการหรือถูกกำหนดโดยกฎหมาย สิ่งซึ่งสำคัญยิ่งกว่าได้แก่ คนไทยมักใช้คำว่า อำนาจ โดยไม่แบ่งแยกชัดเจนระหว่างอำนาจและ อาชญาสิทธิ์ตามกฎหมาย คนไทยมักนึกถึงภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีตำแหน่งทางการและได้รับอาชญาสิทธิ์จำนวนหนึ่งตามกฎหมาย ดังนั้นสำหรับคนไทยแล้ว ผู้มีอำนาจ (Power) ก็คือผู้มีอำนาจ นั่นเอง เช่นเห็นง่ายที่สุดก็คือ ข้าราชการ (พลเรือนและทหาร) ที่สองก็คือนักการเมือง (รัฐมนตรี ส.ส. ส.จ. และส.ท.) ที่สามคือกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

ในขณะเดียวกัน อำนาจที่ผู้มีอาชญาสิทธิ์ใช้นอกเหนืออาชญาสิทธิ์ที่คนมีอยู่ หรือผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางราชการใช้นั้นถูกเรียกว่า อิทธิพล มากกว่า อำนาจ ตัวอย่างเช่น ทหารระดับสูงมักจะแทรกแซงทางการเมืองบ่อย ๆ แม้ในยุครัฐบาลพลเรือน ตราบเท่าที่การแทรกแซงดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับ การกระทำเช่นนี้จะถูกเรียกว่า ใช้ อิทธิพล มากกว่าใช้ อำนาจ นักธุรกิจซึ่งให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือผู้นำทหารเพื่อจะมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลนั้นไม่ใช่ ผู้มีอำนาจ แต่เป็น ผู้มีอิทธิพล เนื่องจากเขาไม่มีตำแหน่งทางราชการ อำนาจมีความหมายเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากกับคำว่า อำนาจ หรืออาชญาสิทธิ์ตามกฎหมาย แม้ว่าการแยกแยะความหมายระหว่าง อำนาจ กับ อิทธิพล ให้ชัดเจนไม่ถนัดนัก แต่ความหมายของสองคำนี้ไม่ใช่อันเดียวกันแน่นอน อาจกล่าวได้ว่า อำนาจ หมายถึง อำนาจทางการ ส่วน อิทธิพล หมายถึง อำนาจไม่เป็นทางการ

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2550: 62-63) ถึงเวลาแล้วที่เราจะเลิกอาศัยแต่มุมมองที่ให้ประชาชนใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Representative Democracy) เท่านั้น น่าจะต้องฝึกมองการเมืองด้วยแนวคิดที่ส่งเสริมประชาชนปกครองดูแล-พึ่งพาตนเอง (Self-Government Democracy) บ้าง ซึ่งมีใช้ว่าเราจะห้ามบุคคลหรือหมู่คณะแสวงหาผลประโยชน์อันชอบธรรมของเขา เพียงแต่เราต้องค้นหา วิธีหรือเปลี่ยนความคิดให้เขาประสานผลประโยชน์เฉพาะตน เฉพาะส่วนเข้ากับผลประโยชน์ส่วนรวมให้ได้ หากผลประโยชน์เฉพาะตนเฉพาะส่วนของเขาขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวม พวกเขาก็จะยอมให้ผลประโยชน์ส่วนรวมอยู่เหนือผลประโยชน์เฉพาะตน เฉพาะส่วนและเราควรจะให้พวกเขาได้ตระหนักว่าการร่วมกันกระทำกิจเพื่อส่วนรวมคือหัวใจของการเมือง

แต่การที่ประชาชนจะร่วมกันกระทำกิจเพื่อส่วนรวมหมายความว่าอย่างไร ในความคิดเห็นของพวกที่เน้นให้ประชาชนปกครองดูแล-พึ่งพาตนเอง (Self-Government Democracy) นั้นประชาชนต้องไม่เป็นเพียงไพร่หรือผู้น้อย (Client) ผู้คอยแต่ขอร้องขอความเมตตาจากผู้ใหญ่ ผู้มีอิทธิพล หรือผู้อุปถัมภ์ (นี่คือสาระสำคัญของระบบอุปถัมภ์ ซึ่งความคิดนี้แพร่หลายมากในสังคมไทยโดยเฉพาะในชนบท) หรือประชาชนต้องไม่เป็นเพียงราษฎร (Subject) ผู้เคารพกฎหมายเสียภาษีและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น นี่คือสาระของประชาธิปไตยชนิดที่ประชาชนใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Representative Democracy) ขณะเดียวกันประชาชนต้องไม่เป็นเพียงราษฎรที่สนใจการเมือง (Concerned Subject) ผู้เอาแต่ประท้วง กดดัน ติดตาม ตรวจสอบ ถอดถอน นี่คือสาระสำคัญของประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Participatory Democracy)

ตรงกันข้ามประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง (Self-Government Democracy) ต้องการให้ประชาชนเป็นพลเมืองผู้มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองหรือส่วนรวม ผู้มีความเสียสละเพื่อบ้านเมืองหรือส่วนรวม ผู้มีศักดิ์ศรี ความเป็นอิสระ พึ่งตนเอง หรือรวมกลุ่มรวมกำลังพึ่งตนเอง ไม่ว่าจะยากดีมีจนขนาดไหน ถึงเป็นคนจนก็เป็นคนจนที่มีศักดิ์ศรี ถึงเป็นคนจนก็ถือว่าตนก็เป็นพลเมืองของประเทศ ซึ่งมีหน้าที่พื้นฐานต่อบ้านเมืองไม่ต่างจากคนที่ร่ำรวย

2.2.4 การเมืองภาคประชาชน

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2542: 22) การปกครองของประเทศไทยในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ถือเป็นระยะผ่านของการผ่องถ่ายอำนาจจากกลุ่มเจ้าศักดินาไปสู่กลุ่มทุน โดยกลุ่มเจ้าศักดินาได้พัฒนาตนเองเป็นกลุ่มทุนด้วย

อาจกล่าวได้ว่า การเมืองภาคประชาชนได้เริ่มต้นในทันทีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 โดยมีการนำเสนอแนวคิดบริหารประเทศที่ถือเอาสังคมเป็นตัวตั้ง ทั้งในรูปของรัฐสังคมนิยมและรัฐสวัสดิการ แต่ก็ถูกสกัดตัดตอนจากกลุ่มผู้ครองอำนาจ (หลักๆ ก็คือกลุ่มทหาร) ที่ชาตินิยมเห็นแก่ประโยชน์พวกพ้องเป็นสำคัญ บวกกับแรงกดดันของมหาอำนาจตะวันตกโดยเฉพาะคือสหรัฐอเมริกา บีบให้ไทยเข้าร่วมเป็นภาคีทางการเมืองและการทหาร ดำเนินนโยบายต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้อำนาจปกครองตกอยู่ในมือของกลุ่มทหารยาวนานหลายสิบปี เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทย และจึงไม่เกิดขบวนการการเมืองภาคประชาชน แต่ประการใด

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศเมื่อ พ.ศ. 2475 อำนาจทางการเมืองไทยได้ตกอยู่ภายใต้กลุ่มคนเพียงไม่กี่กลุ่ม โดยเฉพาะในช่วงแรกๆ กลุ่มอมตยาธิปไตยจะผลักดันก่อรัฐประหาร แย่งชิงอำนาจการปกครองอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ชัยชนะจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ของนักศึกษาประชาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลา 16 ทำให้ฐานอำนาจการเมืองของกลุ่มทหารตกต่ำลง เกิดสุญญากาศทางการเมือง กลุ่มทุนไทยได้ไหลเลื้อนตัวเองเข้าสู่วงจรรอำนาจโดยอัตโนมัติ ตามสภาวะและจังหวะที่เอื้ออำนวยให้ ในรูปแบบที่ตนถนัด ขณะที่การเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิประโยชน์ของกรรมกรชาวนาโดยมีขบวนการนักศึกษาเข้าร่วมได้พัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็วไปทั่วประเทศ โดยที่กลุ่มผู้ใช้อำนาจไม่สามารถจัดการได้ ในที่สุดได้นำไปสู่การเข่นฆ่านักศึกษาอย่างเหี้ยมโหดในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 บีบให้ขบวนการนักศึกษาประชาชนต้องหนีไปร่วมขบวนต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แต่ไม่นานนักพวกเขาก็พบว่า แนวทางการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยไม่ใช่ทางแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ภายหลังการยุติบทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ขบวนการการเมืองภาคประชาชนได้พัฒนาเติบโตใหญ่ในรูปแบบต่างๆ อย่างรวดเร็ว

การเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องโดยไม่หวั่นเกรงอันตราย ได้จุดกระแสให้เกิดการรวมกลุ่มของนักเรียน นิสิตนักศึกษา ชาวไร่ชาวนา กรรมกร และประชาชนผู้รักความเป็นธรรม และประชาธิปไตยในภาคส่วนต่างๆ ของสังคม อันส่งผลให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองโดยพลังประชาชนครั้งใหญ่ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2550: 31) การรัฐประหารยึดอำนาจโดยคณะ “รสช.” ปีพ.ศ. 2535 จึงได้เกิดการต่อต้านอย่างกว้างขวาง กลายเป็น “พฤษภาทมิฬ” และนำไปสู่การถือกำเนิดขึ้นของรัฐบาลตัวแทนกลุ่มทุน โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การเมืองของประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุค “ประชาธิปไตยเต็มใบ” พรรคการเมืองตัวแทนกลุ่มทุนทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ได้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้าใช้อำนาจบริหารประเทศ ควบคู่ไปด้วยกันนั้น ขบวนการการเมืองภาคประชาชนของประเทศไทยได้พัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว ในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่เอ็นจีโอในสาขาต่างๆ กลุ่มประชาสังคมที่เน้นสร้างความเข้มแข็งขึ้นในภาคสังคม กลุ่มสมัชชาคนจน ฯลฯ ไปจนถึงกลุ่มองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตย แต่ก็ยังอยู่ในสภาวะกระจัดกระจาย

แนวความคิดประชาสังคม ซึ่งเน้นความจำเป็นในการปลูกฝังทัศนคติให้ประชาชนเห็นตัวตนเป็นพลเมือง จะทำให้พวกเขาเห็นคุณค่าของความสัมพันธ์ที่ติดเทียมกันและเข้าสู่ประชาสังคมที่ผู้คนค่อนข้างเท่าเทียมกัน การย้าแนวความคิดเรื่องพลเมืองยังจะทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง ประารถนาการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหของส่วนรวม ชักนำให้เขาเข้าร่วมในประชาสังคมและดำเนินการนำพาประชาสังคมไปในทิศทางที่เข้าร่วมกับรัฐ หรือเข้าทำการแทนรัฐในการแก้ปัญหาส่วนรวมได้ดียิ่งขึ้น

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549: 12-13) อธิบายว่า “วิกฤตการเงินเอเชีย” อันสืบเนื่องจากการลอยตัวค่าเงินบาทเมื่อต้นเดือน ก.ค. 2540 และการปิดกิจการบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 56 แห่งในเวลาต่อมา ได้ทำลายฐานโครงสร้างกลุ่มทุนไทยครั้งใหญ่แบบไม่มีใครคาดคิดมาก่อน โดยกลุ่มทุนดั้งเดิมหดเล็กลงทันตา พร้อมๆกับการพองตัวเพียงชั่วข้ามคืนของกลุ่มทุนใหม่ที่ถือติดอยู่ กับกระแสนโลก

การกระชับแน่นระหว่างเวลากับสถานที่ ทำให้การไหลเวียนของคน เงิน ทุน ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เป็นไปอย่างกว้างขวาง และทำให้โลกที่บรรดาเส้นแบ่งต่างๆ ที่เคยมั่นคงชัดเจนเกิดความไม่มั่นคงพร้อมๆกับการทำให้บรรดาเส้นแบ่งเหล่านี้ถูกตั้งคำถามและนำไปสู่การลากเส้นแบ่งใหม่ๆเพิ่มมากขึ้น การกระชับแน่นระหว่างเวลากับสถานที่นำไปสู่การสลายเส้นแบ่งต่างๆที่ดำรงอยู่ในสังคมให้เกิดการพลิกผันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2546: 55) เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในเอเชีย โดยเฉพาะในไทย อินโดนีเซีย เกาหลีใต้และมาเลเซีย ประเทศเหล่านี้มีเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมเพียงเล็กน้อยและการเมืองอ่อนแอเกินกว่าจะทำให้เกิดการเห็นพ้องว่าจะต้องมีแผนเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม การทำสัญญาประชาคมมีเพียงรัฐบาลยืนยันว่าเศรษฐกิจจะเจริญเติบโตซึ่งจะทำให้มีโอกาสมีงานทำและมีรายได้ แต่วิกฤตที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้มีตลอดไป ประชาชนจำนวนมากต้องเผชิญกับการใช้ชีวิตที่เลวร้าย แม้แต่หลัง

วิกฤตแล้วก็ยังไม่ได้จัดทำสัญญาประชาคมให้ชัดเจนไปกว่าเดิม ยังมีแต่การให้สวัสดิการเพื่อบรรเทาปัญหาในระยะสั้น

ด้วยกุศโลบาย “พลิกวิกฤตเป็นโอกาส” ของกลุ่มทุนใหม่ พวกเขาได้ฉวยจังหวะที่กลุ่มทุนดั้งเดิมยังไม่ได้ฟื้นตัว บวกกับภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาคนกรุง และการทำงานเชิงจัดตั้งในหมู่ประชาชนที่ยากจนในชนบทห่างไกล กลุ่มทุนใหม่นำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้เล็งอำนาจทางการเมืองแบบเบ็ดเสร็จใน พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทยสามารถครองเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร พร้อมกับกวาดต้อนพรรคการเมืองขนาดกลางและเล็กจำนวนหนึ่งเข้ามารวมกับพรรคไทยรักไทย จัดตั้งเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่มีเสถียรภาพสูงสุด สามารถบริหารประเทศจนครบวาระ 4 ปี และได้ชัยชนะอย่างถล่มทลายในการเลือกตั้งใหญ่และจัดตั้งเป็นรัฐบาลพรรคเดียวอีกครั้งในปี 2548 และมีแนวโน้มที่จะครองอำนาจยึดเยื้อต่อไปอีกหลายสมัย กระนั้นแนวการบริหารอำนาจแบบรวบหัวรวบหาง ผูกขาดตัดตอน และกินนอกกินใน ถือเอาผลประโยชน์กลุ่มตนเป็นที่ตั้ง ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มทุนดั้งเดิมและประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก อีกทั้งสวนทางอย่างชัดเจนต่อแนวโน้มพัฒนาการทางการเมืองของประเทศต่างๆ ในย่านเอเชียแปซิฟิก ที่เน้นความโปร่งใส เป็นธรรมาภิบาล ได้นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่ชอบมาพากลในการใช้อำนาจบริหารประเทศและการจัดสรรทรัพยากรในสังคมของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะพฤติกรรมที่นำไปสู่การเกิด “ผลประโยชน์ทับซ้อน” ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรและคณะ ในหลายๆ กรณี

การเลือกตั้งในเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะมากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ที่ครองตำแหน่งเดิมอยู่เกือบ 150 ที่นั่ง ชัยชนะอย่างถล่มทลายมีพื้นฐานมาจากนโยบายประชานิยม (populist platform) ที่ระหว่างการเลือกตั้งพรรคไทยรักไทยสัญญาว่าจะพักชำระหนี้แก่เกษตรกร 3 ปี จะจัดแผนการรักษาพยาบาลและจัดกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทให้ทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังประกาศจัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ (National Asset Management Corporation) เพื่อซื้อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จากธนาคารรวมทั้งใช้มาตรการกระตุ้นตลาดหุ้นและเร่งแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หลังเลือกตั้งแล้ว ดร. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้เป็นนายกรัฐมนตรีและได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรี

เมื่อจัดตั้งคณะรัฐมนตรีแล้ว ตั้งแต่มิถุนายน พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ผลักดันนโยบายที่สัญญาเอาไว้ในการเลือกตั้งให้มีผลในทางปฏิบัติ นโยบายแรก คือ การพักชำระหนี้แก่เกษตรกร 3 ปี ซึ่งใช้เงินแต่ละปีประมาณ 7 พันล้านบาท ต่อมา ก็จัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (Thai Asset Management Corporation) หรือ TAMC เพื่อซื้อหนี้เสียจากธนาคาร

รัฐบาลและเอกชน มาตรการที่ช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจอีกอย่างคือ การชะลอการเกิดภาษีมูลค่าเพิ่มเอาไว้ก่อน และจัดสรรกองทุนเงินล้านให้กับหมู่บ้านเกือบ 70,000 กว่าหมู่บ้าน นอกจากนั้นก็มีแผนกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ การปรับปรุงการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ ในช่วงกลางเดือนเมษายน ปีเดียวกัน รัฐบาลมีแผนที่จะยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยวเป็น 5 หมื่นล้านบาทต่อปี จากนั้นก็มีแผนกระตุ้นการส่งออกและให้เงินกู้ยืมแก่ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง หรือ SME (Small-and Medium-Sized Company) (Davies, 2001: 33)

เกษียณ เตชะพีระ (2547: 5) กล่าวว่านโยบายประชานิยมมาจากการต้องการทำตามใจประชาชน นโยบายประชานิยมนี้ไม่ใช่การปฏิวัติแต่ต้องการแทรกแซงตลาดและแก้ไขความผิดพลาดจากการจัดสวัสดิการ ซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องการชดเชยให้กับคนที่เสียเปรียบตามแต่จะคิดได้ในระยะสั้น แท้ที่จริงแล้วเป็นนโยบายที่ไม่มีอะไร มีแต่ความว่างเปล่า เพราะไม่ได้ปฏิรูปสังคมจนกระทั่งคนจนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและมีอำนาจในการปกครองตนเอง ฉะนั้น นโยบายประชานิยมที่รัฐบาล ดร.ทักษิณทำจึงเป็นการอ้างประชาชนเพื่อใช้อำนาจปกป้องพรรคพวกตนเองมากกว่า (Tejapira, 2002: 12)

การไม่รับฟังข้อเท็จจริง หน้าที่ยังตอบโต้ด้วยมาตรการแข็งกร้าว ได้กระตุ้นให้เกิดกระแสคลื่นต่อต้าน นำโดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กระทั่งพัฒนาเป็นขบวนการขับไล่โค่นล้มระดับชาติ และนำไปสู่การรัฐประหารยึดอำนาจของคณะ “คมช.” เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ในที่สุด

ในช่วงการบริหารประเทศของกลุ่มทุนใหม่ที่มีพรรคไทยรักไทยเป็นตัวแทน การเคลื่อนไหวของขบวนการการเมืองภาคประชาชนถูกดึงไปพ่วงเข้ากับอำนาจกลุ่มทุนใหม่ ประสานสอดคล้องไปกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ไม่อยู่ในฐานะที่จะต่อรองกับภาครัฐบาลได้

การเกิดขึ้นของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สามารถระดมมวลชนเข้าร่วมการเคลื่อนไหวได้อย่างกว้างขวาง นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของขบวนการการเมืองภาคประชาชน

การก่อกำเนิดขึ้นของสมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทยก็คือความต่อเนื่องของปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยเน้นการจัดตั้งด้วยการสร้างปัญญา มุ่งเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการจัดตั้งที่มีความเป็นเอกภาคสูงสุดทางความคิดทั่วทั้งประเทศ

การเกิดขึ้นของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและสมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทย ได้ยกระดับขบวนการการเมืองภาคประชาชนของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ จากขบวนการการเมืองภาคประชาชนที่เป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย มาเป็นกลุ่มเป็นแกนระดับชาติ ปูพื้นฐานให้แก่การ

ก้าวไปสู่การรวมตัวกันเข้าของขบวนการการเมืองภาคประชาชนในระดับชาติที่กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัว

2.3.1 การเผชิญปัญหาความขัดแย้งของครอบครัว

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 31-33) การที่คนเรามีปฏิกิริยาต่อปัญหาความขัดแย้งที่แตกต่างกันนั้นพบว่าส่วนหนึ่งมีพื้นฐานจากครอบครัวที่มีกติกากของการจัดการความขัดแย้งที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะแบ่งออกได้เป็นสามกลุ่ม คือ

1. ครอบครัวที่สมาชิกพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

ครอบครัวที่สมาชิกพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (Avoidant Families) จะมีลักษณะดังนี้

- 1.1 ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น และถ้ามีความขัดแย้งก็อย่าไปรับรู้มัน
- 1.2 ถ้ามีความขัดแย้งเรื่องใด เธอก็หาวิธีทางออกของเธอเอง
- 1.3 อย่าไปบอกคนอื่นถ้าต้องต่อสู้ดิ้นรน
- 1.4 เดินหนีไปเสีย ถ้ารู้สึกว่าจะเกิดความรุนแรง
- 1.5 อย่าขึ้นเสียงนะ
- 1.6 คำวิจารณ์เหน็บแนม ถากถางยอมรับได้
- 1.7 กล้ากลั่นความโกรธและการเจ็บใจเป็นยุทธวิธีที่ดี
- 1.8 ถ้ามีใครแสดงความกังวลอย่ามีปฏิกิริยาตอบ
- 1.9 อย่าแสดงความรู้สึกที่รุนแรง

2. ครอบครัวที่ใช้วิธีร่วมมือกัน

ครอบครัวที่ใช้วิธีร่วมมือกันในการจัดการความขัดแย้ง (Collaborative Families) จะมีลักษณะดังนี้

- 2.1 มีการประชุมในครอบครัว หรือใช้เวลารับประทานอาหารพูดคุยใน ประเด็นต่าง ๆ
- 2.2 ใช้ทักษะการฟังอย่างตั้งใจเมื่อมีบางคนแสดงความห่วงกังวล
- 2.3 จัดการกับบุคคลโดยตรง
- 2.4 พูดอย่างเปิดเผยในความรู้สึกของเรา
- 2.5 พ่อแม่ต้องการที่จะมีความรู้สึกว่าได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งของลูกๆ

2.6 การมีการพบปะสังสรรค์อย่างสม่ำเสมอเป็นเรื่องสำคัญ

2.7 การแสดงว่ามีความรู้สึกอย่างไร อย่างตรงไปตรงมา ถือเป็นเรื่องปกติและยอมรับได้

3. ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง (William W. Wilmot and Joyce L. Hocker, 1997)

ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงในการจัดการความขัดแย้ง (Aggressive Families) จะมีลักษณะดังนี้

3.1 เชื่อว่าผู้ที่แข็งแกร่งที่สุดจึงจะอยู่รอด

3.2 จงแสดงออกถึงความโหดเหี้ยมที่สุดโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ

3.3 จงแสดงออกอารมณ์ของคุณได้อย่างรุนแรง แม้ว่าจะกระทบกระทั่งต่อใครก็ตาม

3.4 จงย้ำจุดยืนของคุณตั้งแต่ต้น

3.5 ให้มีใครรับรู้เมื่อคุณต่อกรกับใครก็ตาม

3.6 อย่างถอยเป็นอันขาด-ยืนกระต่ายขาเดียวไว้ ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น

3.7 คุณจะต้องรับได้ถ้าใครก็ตามโจมตีคุณ

3.8 คนที่ไม่สู้ถือเป็นคนอ่อนแอ

2.3.2 สาเหตุของความขัดแย้งของครอบครัว

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 85) เมื่อไรก็ตามที่เรามีความรู้สึกที่ว่า เราไม่ได้รับความยุติธรรม ความรู้สึกดังกล่าวจะนำไปสู่ความขัดแย้งทันที เมื่อลูกคนโตรู้สึกว่าคุณแม่ให้ความสนใจกับน้องคนเล็กที่เกิดมาใหม่มากกว่าตัวเขา ซึ่งแต่เดิมเขาได้รับความรักทั้งหมดจากพ่อและแม่ ได้รับความเอาใจใส่ดูแล เอาอกเอาใจตลอดเวลา แต่บัดนี้น้องคนเล็กเข้ามาแทนที่ แถมแม่ยังดูด่าว่าบางครั้งตีเขาด้วย เมื่อเขาไปใกล้น้อง บางครั้งจึงแอบกัดน้องด้วยความอิจฉา เขารู้สึกว่าแม่ไม่ยุติธรรมต่อเขาเลย เขาก็ไม่เข้าใจ ไม่ใครอธิบายเขา ความรู้สึกไม่ยุติธรรม ทำให้เขาเกิดความขัดแย้ง เขายังรักแม่ และอยากจะรักน้องอย่างที่เขาบอก แต่ทำไมแม่ไม่ให้ความรักเขาเหมือนเดิม นั่นเองนำมาซึ่งความขัดแย้งและเลยไปสู่ความรุนแรง

สมชาย จักรพันธุ์ (2551 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข) นพ.มล.สมชาย จักรพันธุ์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต กล่าวว่า ปัจจุบันได้เกิดกลุ่มอาการใหม่ของปัญหาสุขภาพจิต จากภาวะความเครียดจากสถานการณ์ทางการเมือง (โรค Political Stress Syndrome หรือ PSS) เนื่องจากสถานการณ์การเมืองปัจจุบันได้ส่งผลให้เกิดกลุ่มอาการดังกล่าวชัดเจนที่สุดในรอบ 30 ปี และประชากร 1 ใน 4 ของประเทศ

และสถานการณ์ทางการเมืองมีอิทธิพลแม้แต่ในครอบครัว ที่เริ่มมีการทะเลาะเบาะแว้ง เพราะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ในส่วนของผู้ชุมนุมแม้จะยืนยันว่าจะดำเนินการด้วยสันติวิธี

แต่เมื่อเหตุการณ์การเมืองยังต่อเนื่องยาวนานและไม่มีทางออก ก็น่าเป็นห่วงว่าอาจนำไปสู่ความรุนแรง เพื่อให้สถานการณ์การเมืองสิ้นสุดได้

"เรื่องการเมืองและศาสนาก็มีความศรัทธาส่วนบุคคลเข้ามาประกอบ ถ้าศรัทธามากเกินไปจะคุยกันยาก ในกรณีมีความเห็นแตกต่างกัน ควรคุยกันโดยมีกติการ่วมกันว่า จะคุยเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ความคิดเห็นของอีกฝ่าย โดยต้องรับฟังกัน ไม่มุ่งเอาชนะกัน แต่ถ้าคุยกันไปแล้วรุนแรงขึ้นจนระงับอารมณ์ไม่ได้ ก็ให้เลิกคุยเรื่องนี้เสียไม่ต้องใช้เหตุผลมาเถียงกัน เพราะยิ่งเถียงจะยิ่งเครียด และไม่เกิดประโยชน์อะไรทั้งสิ้น"

สำหรับความเครียดจากความเห็นแตกต่างทางการเมืองถือเป็นความเครียดทางบวกที่เกิดขึ้น เพราะความหวังในบ้านเมือง ความเครียดแบบนี้จะไม่ทำให้เกิดโรคจิต แต่จะทำให้บุคคลนั้นมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และคลี่คลายไปสู่จิตสำนึกร่วมทางการเมืองของสังคมในที่สุด ส่วนการจัดการกับความเครียดนั้น ให้พยายามทำกิจวัตรประจำวันตามปกติ อย่าติดตามข่าวสารจนอดหลับอดนอน

"ถ้าติดตามข่าวสารก็ควรติดตามทุกฝ่าย อย่าฟังด้านเดียวเพราะจะไม่เห็นทางออก และให้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามอัธยาศัย เช่น ร่วมลงชื่อ ส่งไปรษณียบัตร หรือเข้าร่วมการชุมนุมอย่างสงบ เพื่อช่วยลดความรู้สึกผิดที่เราไม่ได้ทำอะไรเพื่อบ้านเมือง"

นอกจากนี้การชุมนุมประท้วงที่ยาวนานทำให้ กลุ่มผู้ชุมนุมต่างมีความเครียด คนที่มาชุมนุมนั้น เมื่อมาชุมนุมจะทำให้ความเป็นตัวของตัวเองหมดไป การคิดการตัดสินใจส่วนใหญ่จะคล้อยตามแกนนำ ซึ่งส่วนใหญ่การชุมนุมมักจะมีคำพูดที่รุนแรงเพื่อปลุกกระดมความรู้สึก อาจทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมสามารถทำอะไรที่รุนแรงได้ เช่น การขว้างปาขวดน้ำ ทำลายสถานที่ราชการ เป็นต้น ดังนั้นจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจกับกลุ่มต่างๆ โดยคนในครอบครัวช่วยกันดูแลพูดคุยใช้วิธีการนุ่มนวล อาจแสดงความคิดเห็น ชี้แจงถึงสาเหตุที่ถูกต้องซึ่งหากไม่สามารถแนะนำหรือชี้แจงได้ก็ให้หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่รุนแรงต่อกัน

ธรรณิทธิ์ กองสุข (2551 อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข) ให้ความเห็นว่าความแตกต่างทางแนวคิดในเรื่องการเมืองมิใช่เกิดขึ้นเฉพาะกับคนในสังคมทั่วไปเท่านั้นแต่ปัญหานี้ได้ลุกลามเข้าสู่สถาบันครอบครัวซึ่งถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุดของประเทศ ดังนั้นการ "กำจัดวง" เรื่องการเมืองไม่ให้ลุกลามกลายเป็น "การมุ้ง" จึงถือเป็นเรื่องที่หลายๆฝ่ายควรจะช่วยมือกันแก้ไข

โดย นพ.ธรรณิทธิ์ กองสุข ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี บอกว่า โดยปกติคนจะคิดว่าบ้านเป็นสถานที่ปลอดภัยในการพูดคุยทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่อง

การเมืองด้วย แต่เมื่อเกิดความเห็นไม่ตรงกัน ความขัดแย้งอาจรุนแรงได้มากกว่าการเถียงกับคนนอกบ้าน เพราะมีความความคาดหวังว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน ก็ต้องคิดเหมือนกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ จะทำให้รู้สึกอึดอัด เพราะแต่ละคนจะทนฟังสิ่งที่ต่างไปจากที่ตนคิดไม่ได้ บางคนหาทางออกโดยการหยุดรับฟัง ทำให้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้อีก

สำหรับวิธีการแก้ไขคือต้องรับฟังกันให้มากขึ้น พยายามยึดว่าแต่ละคนสามารถคิดเห็นต่างกันได้ หรือหาทางออกด้วยวิธีการอื่นๆ ที่สร้างสรรค์ มากกว่าการใช้อารมณ์

"ที่ห้ามเลยคือ การใช้คำพูดและท่าทางที่แสดงว่า เธอโง่ที่คิดแบบนั้น และการโยนไปถึงภูมิหลังหรือประวัติที่เป็นปมด้อยของอีกฝ่าย กับความคิดเรื่องหญิงชายไม่เท่ากัน เช่น คิดว่าผู้ชายต้องรู้เรื่องการเมืองดีกว่า และคนอายุมากกว่าต้องรู้ดีกว่าเพราะไม่ว่าจะขัดแย้งกันแค่ไหนก็ตามการเมืองที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงเรื่องนอกบ้าน อย่าเอาการเมืองกลับมาสู่ครอบครัวเด็ดขาดเพราะนั่นอาจจะเป็นเหตุให้เกิดแตกความสามัคคีภายในครอบครัวได้ และอย่าลืมกลับมาทำหน้าที่ของตนเองในครอบครัว โดยต้องรักษาบรรยากาศที่ดีในครอบครัวเอาไว้ "

กรมสุขภาพจิต (2552) ภาวะอันยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งของคนเราก็คือ การสร้างครอบครัวให้มีความสุข มันคงยืนนาน เลี้ยงดูอบรมบุตรธิดาให้มีความเจริญสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ เมื่อครอบครัวดี สังคมก็ดี ประเทศชาติก็เจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย การที่จะสร้างครอบครัวให้มี ความสุขสมบูรณ์ได้นั้น พ่อแม่มีส่วนสำคัญมาก เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทและกำหนดบทบาทของคนในครอบครัวให้ดำเนินชีวิตไปตามขอบเขต หรือความคิดอ่านของคู่สามีภรรยา ปัญหาอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างความสุขในครอบครัว ก็คือความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ซึ่งจะส่งผลกระทบมาที่ตัวลูกและสมาชิกทุกคนในครอบครัว ฉะนั้น จึงควรมาศึกษาและหาทางแก้ปัญหาพร้อมกันเพื่อที่จะไม่ให้ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นในครอบครัวได้

ความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว พอแยกได้ว่ามาจากสาเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. นิสัยและความเคยชินส่วนตัว เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงกันยากมาก เพราะเป็นนิสัยติดตัวมานานเคยปฏิบัติซ้ำๆ มาแล้วในอดีต ถึงแม้จะเปลี่ยนได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้นสามีภรรยาจะต้องยอมรับ และทำใจให้ได้แล้วปรับตัวเข้าหากัน ผ่อนสั้นผ่อนยาว ถึงจะอยู่ด้วยกันยืนยาว

2. ขาดความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ สมัยก่อนสามีมีบทบาทเป็นผู้นำ หาเงินเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันสตรีมีบทบาทในการทำงานหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวเช่นกัน แต่สตรีก็ยังคงมารับผิดชอบงานในบ้าน และอบรมสั่งสอนบุตรธิดาอีก จึงทำให้บางครั้งภรรยารู้สึกหงุดหงิด และจุกจิกจู้จี้ไปบ้าง ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ และสามีบางคนก็ไม่รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง คอย

ดำหนิ ดุคำภรรยารว่าไม่อบรมเลี้ยงดูบุตร ทั้งๆ ที่งานอบรมเลี้ยงดูบุตรก็เป็นหน้าที่โดยตรงของทั้งพ่อและแม่ ฉะนั้น ทั้งสองคนต้องช่วยเหลือกันในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนการงานในบ้านที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ไม่มีเวลาให้กันและกัน เนื่องมาจากต่างฝ่ายต่างมีภารกิจต้องทำงาน บางทีก็แยกกันอยู่ ทำให้ไม่มีเวลาพูดคุย รับรู้สารทุกข์สุกดิบของกันและกัน ครอบครัวจึงควรมีวันแห่งครอบครัว สัปดาห์ละ 1 วัน หรือแล้วแต่ตกลงกัน มีเวลาอยู่พร้อมหน้ากัน พ่อ แม่ ลูก มีกิจกรรมร่วมกัน

4. ใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหาในครอบครัว ได้แก่ การทะเลาะ ดุคำ ข่มขู่ จนกระทั่งลงมือตบตีกัน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการพูดยั่วยุของฝ่ายหญิงทำให้ฝ่ายชายโกรธจนทนไม่ได้ ลงมือทำร้ายเพื่อระงับเหตุ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Lewis Fry Richardaon (1960 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2549: 28) ได้ทำการศึกษาความรุนแรงที่เป็นสาเหตุแห่งความตายของมนุษย์ในรูปของสงคราม การปฏิบัติ และการฆาตกรรม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1820 ถึง 1945 และพบว่าในช่วง 126 ปีดังกล่าวมีผู้คนล้มตายด้วยความรุนแรงทั้งสามแบบถึง 46.8 ล้านคน ในขณะที่อีก 12.6 ล้านคนก็ล้มตายด้วยความรุนแรงในรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งสิ้นความรุนแรงคร่าชีวิตผู้คน 59 ล้านคนในรอบ 126 ปีนั้น ซึ่งหมายความว่าคนหนึ่งคนฆ่าอีกคนหนึ่งทุก ๆ 68 วินาที และถ้าพิจารณาตั้งแต่ราว 3,600 ปีก่อนคริสตกาลจนถึง ค.ศ. 1980 จะพบว่าโลกต้องเผชิญกับสงครามใหญ่ประมาณ 2,400 – 3,500 ครั้ง มีเหตุการณ์รุนแรงในระดับนานาชาติและระดับชาติถึง 13,600 ครั้ง สำหรับสงครามใหญ่ ๆ แล้วในช่วงเวลาดังกล่าวมีคนตายเพราะสงครามโดยตรงไม่นับพลเรือนที่บังเอิญต้องตายลงไป หรือผู้ที่ตายโดยผลของสงครามทางอ้อม (เช่น ความอดอยาก) มียอดสูงถึง 1.1 พันล้านคน

วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุริกุล และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2545 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2547: 28) งานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า โดยศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาลร่วมกับสำนักวิจัยฯ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า มีครอบครัวประมาณหนึ่งในสี่ ที่ยังเห็นว่าการใช้ความรุนแรง เช่น การตบตีกันเป็นเรื่องของคนในครอบครัวที่สามารถใช้กันได้และการทุบตีลูกเพื่อสั่งสอนก็ถือเป็นเรื่องธรรมดาเช่นกัน

McGonagle, Kessler และ Gotlib (1993 อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2547: 30) งานวิจัยพบว่า “คู่สมรสที่ไม่เคยมีปัญหความขัดแย้งกันเลยจะมีโอกาสเสี่ยงมากในระยะยาว และ

อีกมุมหนึ่งพบว่า “ความขัดแย้งที่ดำเนินไปในบ้านมีผลอย่างมากต่อความเครียดและอาการต่างๆ ของวัยรุ่นมากกว่าการหย่าร้างให้เบ็ดเสร็จเด็ดขาดไปเลยของพ่อแม่เสียอีก”

ไพฑูรย์ คล้ายมั่ง (2543 อ้างถึงใน นาริรัตน์ นุโยค, 2547: 36) ได้ศึกษาแนวโน้มของ ความขัดแย้ง และวิธีการจัดการกับความขัดแย้งขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความขัดแย้งเกิดจากการแย่งชิงตำแหน่ง ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และการจัดสรรเงินเปอร์เซ็นต์ค่าก่อสร้างต่าง ๆ ไม่เป็นที่พอใจ ซึ่งความขัดแย้งจะมีลักษณะแบ่ง ออกเป็น 2 ฝ่าย กล่าววาทะสอเสียดกล่าวหากันเอง แนวโน้มของการขัดแย้งภายในและการ ขัดแย้งกันเองระหว่าง อบต. จะยังคงมีอยู่แต่ไม่รุนแรง ไม่มีการขัดแย้งกับส่วนราชการอื่น ส่วน วิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่เหมาะสม คือ การประนีประนอม โดยประธานกรรมการบริหาร อบต. จะเชิญคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาเจรจาตกลงกันเพื่อให้ยุติข้อขัดแย้ง แต่อุปสรรคที่พบก็คือ ความ แตกต่างของแต่ละบุคคล เช่น การศึกษา ประสบการณ์น้อย ก้าวร้าว ทิฐิสูง เป็นต้น

สุปรีชา ศิริเอี่ยม (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความขัดแย้งในองค์กร กรณีศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า สาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากเรื่องของความ แตกต่างทางความคิดและวิธีการทำงาน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของคนในองค์กร และภาวะผู้นำ ส่วนผลกระทบของความขัดแย้งในองค์กร พบว่า ผลกระทบด้านบวก ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นใน องค์กรนั้นจะทำให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดใหม่สามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากการ บริหารงานที่ผิดพลาดในสิ่งที่เกิดขึ้นของการดำเนินงานที่ผ่านมา และผลกระทบด้านลบ จะทำให้ ภาพลักษณ์องค์กรเสียหาย

นาริรัตน์ นุโยค (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การบริหารความขัดแย้งขององค์การ สื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) พบว่า ภาพรวมของความขัดแย้งอยู่ในระดับค่อนข้าง ต่ำ ประเด็นความขัดแย้งสูงสุดคือความคิดเห็นไม่ตรงกันในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม สาเหตุที่ทำให้ เกิดความขัดแย้งในองค์กรคือ ปัจจัยด้านค่านิยมต่อการแปรรูปองค์กร วิธีการบริหารแบบลด ความขัดแย้งคือ วิธีการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มหรือทีม รูปแบบในการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งคือ วิธีหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

จารุวรรณ สุทธิชาติ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา รูปแบบผู้นำและการจัดการความขัดแย้ง ในองค์กร กรณีศึกษาบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า เลือกผู้นำในการจัดการความขัดแย้งเมื่อ เกิดปัญหากับหัวหน้าแบบ การจัดการมุ่งทางสายกลาง

ชมพู่ แก้วประเสริฐ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การจัดการความขัดแย้ง กรณีศึกษาศูนย์ กำจัดมูลฝอยรวมฝั่งตะวันออก จังหวัดปทุมธานี พบว่า รากของปัญหามาจากการดำเนินโครงการ

โดยภาครัฐ นโยบายการทำงานที่ยังคงเป็นรูปแบบของ การตัดสินใจ – ประกาศ – ปกป้อง (D-A-D Syndrome: Decide-Announce-Defend) การทำงานของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีความโปร่งใส ทำให้เกิดความเคลือบแคลงและไม่ไว้วางใจในการดำเนินงานของภาครัฐ ในขณะที่ภาครัฐก็ไม่เข้าใจประชาชนและมีมุมมองที่ว่า กลุ่มผู้เสียผลประโยชน์เป็นผู้ที่ขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหวคัดค้าน และขัดขวางโครงการจนกระทั่งไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

บทที่ 3

กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พม. กับ กลุ่มนปช. ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาเฉพาะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีผลมาจากความแตกต่างทางความคิดในกรณี ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กับ แนวร่วมประชาธิปไตยการแห่งชาติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการให้ความสำคัญกับข้อมูลทางสังคม และความรู้สึนึกคิดของสมาชิกในครอบครัว ดังมีวิธีการ รายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิธีที่ใช้ในการศึกษา
2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การใช้แบบสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้น
5. ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล
6. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา
7. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา และการรวบรวมเอกสารทางราชการ สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา ฯลฯ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาและการวิเคราะห์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้

3.1.2 การใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ เรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวในลักษณะทั่วไป การศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) การเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้แนวคำถามที่เป็นประเด็นหลักๆ เป็นลักษณะการสนทนาพูดคุยในบรรยากาศแบบเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ ให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติมากที่สุด ในหัวข้อต่างๆ เช่น ประเด็นสาเหตุของความขัดแย้ง องค์ประกอบของความขัดแย้ง ผลของความขัดแย้ง และการบริหารจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

ในการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการและขั้นตอนการสัมภาษณ์ในลักษณะของการผสมผสานในหลายรูปแบบดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview)

การสัมภาษณ์แบบนี้มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถาม โดยคำถามต่างๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นใช้ประกอบกับการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน สำหรับการตั้งคำถามแบบนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการตั้งคำถามในแบบสอบถามคือ มีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจง และคำถามที่ให้ตอบได้ตามความต้องการ

2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structure Interview)

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่ต้องการข้อมูลที่จะเอืดยอดลึกซึ่งมากขึ้น และข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อน ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบนี้จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์มากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงมีการตั้งคำถามในขณะที่สัมภาษณ์ได้ โดยอาจจะเตรียมแนวคำถามกว้างๆ มาล่วงหน้า การสัมภาษณ์แบบนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 4 แบบย่อยๆ ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ การสัมภาษณ์แบบนี้มีความยืดหยุ่นมาก เพราะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนเองไปเรื่อยๆ ในบางครั้งผู้สัมภาษณ์เพียงแต่กล่าวนำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มองเห็นสภาพและความยุ่งยากของปัญหาได้

การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์มีจุดสนใจอยู่แล้ว โดยพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจ ทั้งนี้เพราะในบางครั้งผู้สัมภาษณ์

อาจจะไม่ต้องการทราบเหตุผลหรือข้อเท็จจริงในเรื่องหนึ่งเรื่องใดทุกขั้นตอน เพราะอยู่นอกเหนือขอบเขตของงานวิจัยในขณะนั้น จึงเลือกสัมภาษณ์เอาแต่จุดที่ต้องการ

การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกลมกล่อมเกลา (Probe) เป็นการซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมา คือ การสัมภาษณ์อย่างชนิดที่จะต้องล้วงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจงเพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง กว้างขวางเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย โดยเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ”

3.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

3.2.1 **กลุ่มเป้าหมาย** คือ กลุ่มบุคคลที่มีความขัดแย้งในครอบครัวที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่ม นปช. ทั้งที่เคยขัดแย้งและยุติไปแล้วหรือความขัดแย้งยังคงอยู่ในครอบครัว

3.2.2 **ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ** เจาะจงจากกลุ่มเป้าหมายโดยมีลักษณะเพิ่มเติมดังนี้

3.2.2.1 จากกลุ่มที่เคยเข้าร่วมชุมนุมประท้วงไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3.2.2.2 ถึงแม้ไม่เคยเข้าร่วมชุมนุมประท้วงแต่มีความสนใจและติดตามการชุมนุมและในครอบครัวมีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการชุมนุมประท้วงระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3.2.2.3 จากการแสดงความคิดเห็นที่รุนแรงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในที่สาธารณะ

3.2.2.4 เต็มใจให้ข้อมูล

เมื่อผ่านกระบวนการตรวจสอบดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาจึงได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญออกมา โดยมีสัดส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญคือ ผู้ที่มีความเห็นตรงกับกลุ่ม พธม. จำนวน 5 คน ผู้ที่มีความเห็นตรงกับกลุ่ม นปช. จำนวน 5 คน และผู้ที่ไม่มีความเห็นอยู่ข้างใดข้างหนึ่งแน่นอนจำนวน 5 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 15 คน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้ศึกษาเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non Structure Interview) คือ

1. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)
2. การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
3. การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe)
4. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant Interview)

3.4 การใช้แบบสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้น

เป็นแบบสำรวจที่ต้องการข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเบื้องต้น คือ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว ข้อมูลในการติดตามข่าวสารทางสังคมและการเมือง เป็นต้น เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและไม่เป็นการรบกวนการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากการสัมภาษณ์ในเวลานานๆ จะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เหนื่อยล้าได้

3.5 ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล

การศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช. ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล นั้น เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป็นระบบถูกต้องครบถ้วนและครอบคลุมทุกประเด็นที่สำคัญ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการศึกษา ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นและแบ่งเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 สาเหตุของความขัดแย้ง มีประเด็นและแนวสัมภาษณ์และเจาะลึกต่างๆ ดังนี้

1. ประเด็นความคิดเห็นทางการเมือง (ระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่มนปช.หรือกลุ่มเสื้อเหลือง กับกลุ่มเสื้อแดง)

แนวคิดสนับสนุนกลุ่มที่เห็นด้วย

แนวคิดที่ต่อต้านกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

ระดับความทุ่มเท ที่ให้กับกลุ่มแนวคิดที่เห็นด้วย

ระดับความทุ่มเท ที่ต่อต้านกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

2. ความรู้ความเข้าใจในประเด็นพื้นฐานของความขัดแย้งของคู่กรณีความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว

ระดับความรู้ความเข้าใจในประเด็นพื้นฐานของความขัดแย้งของกลุ่มขัดแย้งภายนอก

ระดับการทำความเข้าใจกับคู่ขัดแย้งกับตนเองของสมาชิกภายในครอบครัว

ระดับความรู้พื้นฐานของความขัดแย้งของคู่ขัดแย้งภายในครอบครัว

3. ประเด็นของการนำความขัดแย้งจากภายนอกเข้าสู่ความขัดแย้งภายในครอบครัว

ประเด็นสำคัญในการนำความขัดแย้งภายนอกเข้าสู่ภายในครอบครัว

องค์ประกอบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เช่น ผู้สนับสนุน จากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ข้อขัดแย้งข้อมูลในขณะนั้น ระดับความรุนแรงของความขัดแย้งภายนอก

สภาพแวดล้อม เช่น กำลังจะออกไปร่วมชุมนุม เพิ่งกลับมาจากการร่วมชุมนุม ความสูญเสียที่ทุ่มเทให้กับการร่วมชุมนุม หรือความสูญเสียที่ร่วมในต่อต้าน

4. องค์ประกอบของความสัมพันธ์และสภาพบุคคลของสมาชิกในครอบครัว

การพูดคุยทำความเข้าใจในความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน

การปรับความคิดความเข้าใจในประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วมในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว มีประเด็นและแนวสัมภาษณ์และเจาะลึกต่างๆ ดังนี้

1. ประเด็นผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว ในด้านที่เป็นบวก

1.1 ระดับความเข้าใจในความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัว

2.2 ระดับการพลิกสถานการณ์ความขัดแย้งจากลบให้เป็นบวก

3.3 ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในครอบครัว

2. ประเด็นผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว ในด้านที่เป็นลบ

1.1 ระดับการพัฒนาความขัดแย้งไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว

2.2 ระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง

3.3 ระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว ภายหลังจากมีความขัดแย้งในครอบครัว

4.4 ผลเสียทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวจากกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในที่มีผลกระทบโดยตรง

5.5 ผลเสียทางสังคมของครอบครัวจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ที่มาจากความขัดแย้งภายนอก

6.6 ผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวที่ไม่มีส่วนในความขัดแย้งของครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้อง บุตรหลาน ที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นต้น

ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว

1. แนวทางการบริหารความขัดแย้งในความคิดทางการเมืองของคู่กรณีความขัดแย้งในครอบครัว

2. แนวทางการบริหารความขัดแย้งในการทุ่มเทให้กลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

3. แนวทางการบริหารความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้ง

3.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ความขัดแย้งในสังคม หมายถึง การที่เกิดการขัดกัน การไม่เห็นด้วยในความคิด หรือการกระทำระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม จากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยไม่เจาะจงว่ามาจากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างกลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปค.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา)

ความรุนแรงในสังคม หมายถึง การใช้กำลัง หรือการใช้อาวุธ เข้าทำร้ายกันระหว่างกลุ่มหรือผู้สนับสนุนกลุ่ม ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน โดยเฉพาะความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างกลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปค.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา)

ความแตกต่างทางความคิด หมายถึง แนวคิดทางการเมืองและสังคมที่มีความเห็นไม่ตรงกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม โดยเฉพาะแนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม

พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปท.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา)

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีการรวมตัวกัน จัดตั้งเป็นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือ พธม. ที่มีสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่ม พธม. คือ สีเหลืองที่มีทั้ง เสื้อ ผ้าผูกข้อมือหรือศรีษะ เป็นต้น

กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปท.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีการรวมตัวกัน จัดตั้งเป็นกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปท.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา) ที่มีสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่ม นปช. คือ สีแดง ที่มีทั้ง เสื้อ ผ้าผูกข้อมือหรือศรีษะ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นเครือญาติหรือเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน

ความขัดแย้งในครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลหรือสมาชิกในครอบครัวเดียวกันมีความคิดเห็นไม่ตรงกันจากความขัดแย้งในสังคม ระหว่างกลุ่ม พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปท.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา)

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การใช้กำลัง หรือการใช้อาวุธ เข้าทำร้ายกันระหว่างบุคคลหรือสมาชิกในครอบครัวเดียวกันมีความคิดเห็นไม่ตรงกันจากความขัดแย้งในสังคม ระหว่างกลุ่ม พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปท.หรือ นปช. ในเวลาต่อมา)

ผลกระทบจากความขัดแย้งในครอบครัว หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นทั้งในด้านบวกและด้านลบ อันเป็นผลมาจากความขัดแย้งในครอบครัว ที่มาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. และกลุ่ม นปช.

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว ที่มาจากความขัดแย้งภายนอกระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่ม นปช. ให้อยู่ในระดับที่เป็นบวกที่ความขัดแย้งจะไม่ลุกลามเป็นความรุนแรง

3.7 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์เบื้องต้น ด้วยการจัดหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ด้วยหลัก

ตรรกะเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ควบคุมบริบท ตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ มาประกอบเพื่อความชัดเจนและสมบูรณ์ในการวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวเขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ทั้งจากการใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม และใช้วิธีการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไปจำนวนทั้งสิ้น 250 คน และในส่วนของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่ถูกคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ศึกษา จากผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไป 250 คน โดยการคัดเลือกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ไม่สนับสนุนทั้ง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) และ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง) จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่สนับสนุน พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่สนับสนุน แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง) จำนวน 5 คน

โดยแบ่งการเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ และความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ

2. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 250 คน โดยแบ่งข้อมูลพื้นฐานได้ ดังนี้

- 2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 2.2 ข้อมูลพื้นฐานในด้านความคิดเห็นทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 15 คน ดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่ไม่สนับสนุนทั้งพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) และแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

3.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง)

3.3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุนแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

4. ตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

กรณีตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 15 คน โดยแบ่งเนื้อหาข้อมูลการสัมภาษณ์และกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นในเรื่องของความขัดแย้งระหว่าง พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความคิดเห็นในการสนับสนุนคู่ขัดแย้งระหว่าง พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ไม่เหมือนกัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลแนวทางข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่าง พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ

4.1 สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่ไม่สนับสนุนทั้ง พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) และ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

4.2 สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง)

4.3 สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุนแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

5. ความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่ม นปช.

6. ผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่ม นปช.

7. แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่ม นปช.

8. บทสรุป

4.1 ข้อมูลพื้นฐาน และบริบทของกลุ่ม พธม. กลุ่ม นปช. และความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. และกลุ่ม นปช.

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน และบริบทของกลุ่ม พธม.

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรวมตัวขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีนายสนธิ ลิ้มทองกุล และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ให้สัมภาษณ์ข่าวเกี่ยวกับทฤษฎี "แผนฟินแลนด์" และกล่าวว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้สมคบคิดกับอดีตผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อล้มล้างราชวงศ์จักรี ยึดอำนาจการปกครองราชอาณาจักรไทย และก่อตั้งรัฐคอมมิวนิสต์ ซึ่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และอดีตผู้นำและผู้ร่วม พคท. ได้ปฏิเสธว่า แผนสมคบคิดนี้ไม่ได้มีอยู่จริง แต่เป็นที่เชื่อกันในสังคมว่าเป็นสิ่งที่เคยเกิดขึ้นจริงและกำลังถูกดำเนินการอยู่ ซึ่งเป็นสาเหตุให้คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ภายหลังรัฐประหารสำเร็จได้เปลี่ยนชื่อเป็น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ) ก่อการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

หลังจากเกิดการปฏิรูปโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทางกลุ่มพันธมิตรฯซึ่งแผนการเดิม จะมีการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่เพื่อขับไล่รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่ง ก็ได้ยุติการชุมนุมไป แล้วทิศทางในปัจจุบันนี้คือ ทางแกนนำกลุ่มพันธมิตรทั้ง 5 คน ก็ได้ตัดสินใจแยกทางกันตามปกติ ยุติการเคลื่อนไหวแล้ว แต่ก็ยังมีการจับตาทางฝ่ายของอดีตนายกรัฐมนตรีอยู่ เพื่อไม่ให้อดีตนายกรัฐมนตรีรวมทั้งคณะรัฐมนตรีในพรรคไทยรักไทย ที่ได้จัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้งปลายปี พ.ศ. 2550 แทรกแซงกระบวนการยุติธรรมหรือแทรกแซงระบบราชการ

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้กลับมารวมตัวกันอีกครั้ง ภายหลังการจัดตั้งรัฐบาลผสมของนายสมัคร สุนทรเวช โดยมีพรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำ และ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เดินทางกลับมายังประเทศไทย พร้อมกับมีคำสั่งโยกย้าย อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ (ปชส.) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.สตช.) อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) เลขาธิการ

คณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งอาจเป็นการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จัดสัมมนาทางวิชาการโดยนักวิชาการ นักศึกษา และบุคคลที่สนใจในการเมืองที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2551 และจัดชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2551 ในวันอาทิตย์ที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ได้จัดรวมตัวชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งมีการรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อถอดถอน ส.ส. ส.ว. ที่เข้าชื่อเสนอญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในเวลาค่ำได้เคลื่อนขบวนไปยังหน้าทำเนียบรัฐบาล แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสกัดกั้นไว้ที่บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ จึงได้ปักหลักปิดถนนราชดำเนินนอก ตั้งแต่บริเวณหน้าสำนักงานสหประชาชาติจนถึงแยก จ.ป.ร. บริเวณหน้ากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อย่างต่อเนื่อง การชุมนุมดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการเข้าร่วมของสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ และในวันศุกร์ที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2551 จึงได้เคลื่อนขบวนไปปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล และชุมนุมตอบนถนนพิษณุโลกกลุ่มผู้เข้าร่วมชุมนุมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจะใส่เสื้อสีเหลืองเป็นสัญลักษณ์ และคาดผ้าโพกศีรษะที่มีข้อความว่า "กู้ชาติ" และผ้าพันคอสีฟ้า ซึ่งเป็นผ้าพันคอพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ 12 ส.ค. 2549

โครงสร้างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ภาคเหนือ

1. กลุ่มพันธมิตรพิษณุโลก มีนายภูริทัต สุทธธรรม เป็นแกนนำ
2. ชุมนุมลุ่มน้ำภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยประชาชนจากกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง อาทิเช่น ตาก สุโขทัย พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ฯลฯ

ภาคตะวันออก

1. กลุ่มพันธมิตรภาคตะวันออก มีนายสุทธิ อัมมาศัย เป็นประธานเครือข่าย ประกอบด้วยประชาชนจากอำเภอต่างๆ ในเขตจังหวัดชลบุรี อาทิเช่น อ.เมือง อ.พนัสนิคม อ.ศรีราชา อ.บ้านบึง อ.สัตหีบ อ.บางละมุง อ.บ่อทอง อ.หนองใหญ่ อ.พานทอง อ.เกาะสีชัง รวมถึงประชาชนจากจังหวัด ระยอง ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ตราด
2. กลุ่มพันธมิตรฯ พัทยา-นาเกลือ-บ้านบึง-พนัสนิคม มีนายยงยุทธ เมธาสมภพ เป็นประธานเครือข่าย

3. คณะทำงานพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดเลย มี นายหินชนวน อโคกตระกูล เป็น
แกนนำ

ภาคอีสาน

1. สมัชชาประชาชนเพื่อประชาธิปไตยแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น มีนางเครือมาศ
นพรัตน์ เป็นประธานสมัชชาประชาชนฯ และนายเกียรติชัย นนยะโส เป็นรองประธานฯ

2. สมัชชาประชาชนภาคอีสานจังหวัดบุรีรัมย์ มีนางสำเนียง สุภณพจน์ เป็นประธาน มี
แนวร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย 18 องค์กร

ภาคใต้

1. พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยสตูล มี นางอุดมศรี จันทร์รัศมี และ อ.ประโมทย์
สังหาร เป็นแกนนำ

2. สมัชชาภาคใต้ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (กำลังก่อตั้ง)

สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ

1. ประกอบด้วยกลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 43 แห่ง กลุ่มหลักอยู่ที่ สหภาพ
รศก. การไฟฟ้า, สหภาพ รศก. การรถไฟ

2. แกนนำ นายศิริชัย ไ้ม้งาม

เครือข่ายสันติอโศก

เครือข่ายสันติอโศก มีพุทธสถานสันติอโศกและสาขาอีก 8 สาขา ดังต่อไปนี้

1. พุทธสถานสันติอโศก ตั้งอยู่ถนนสุขาภิบาล 1 เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
2. พุทธสถานปฐมอโศก จังหวัดนครปฐม
3. พุทธสถานศรีระอโศก จังหวัดศรีสะเกษ
4. พุทธสถานศาลิอโศก จังหวัดนครสวรรค์
5. พุทธสถานสิมาอโศก จังหวัดนครราชสีมา
6. พุทธสถานราชธานีอโศก จังหวัดอุบลราชธานี
7. พุทธสถานภูผาฟ้าน้ำ จังหวัดเชียงใหม่
8. พุทธสถานทักษิณอโศก จังหวัดตรัง
9. พุทธสถานหินผา

เครือข่าย NGO

1. NGO ภาคใต้ มีแกนนำโดย บรรจง นะแส
2. NGO ภาคเหนือ มีแกนนำโดย สุริยันต์ ทองหนูเอียด

กลุ่มนักวิชาการ

1. กลุ่มรัฐศาสตร์จุฬาฯ
2. กลุ่มนักวิชาการที่ใกล้ชิดกับเครือข่ายผู้จัดการ

ประเด็นในการขับไล่

1. การต่อต้าน ระบอบทักษิณ ซึ่งนายแก้วสรร อติโพธิ ได้ให้คำจำกัดความไว้ 4 ข้อ ดังนี้
 - 1.1 ยกย่องรัฐธรรมนูญ ยึดครองประชาธิปไตย
 - 1.2 หลงไหลทุนนิยมใหม่จนลืมประเทศชาติ
 - 1.3 โกงกินชาติบ้านเมือง
 - 1.4 ทำให้บ้านเมืองสิ้นความสงบสุข
2. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) และ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)
 - 2.1 สำหรับ ปตท. เช่น เรื่องการกระจายหุ้นที่ไม่เป็นธรรม ราคาขายหุ้นที่ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก สัดส่วนการถือหุ้นของรัฐที่ลดลงมาก การถือหุ้นผ่านกองทุนของต่างชาติ กำไรจากการขายก๊าซให้ กฟผ. ในราคาสูง
 - 2.2 การแปรรูป กฟผ. นั้นมีคำสั่งจากศาลปกครองว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขการขายกิจการกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
3. การแก้สัมปทานสถานีโทรทัศน์ไอทีวี
4. การทุจริตในโครงการสนามบินสุวรรณภูมิ โดยเฉพาะเรื่องเครื่องสแกนสัมภาระซีทีเอกซ์
5. การแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช
6. การใช้อำนาจรัฐแทรกแซงและคุกคามสื่อ
7. การทุจริตข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ที่เกี่ยวข้องกับบุตรสาวของนายฯ และนายวรเดช จันทรศร
8. การยุบสภาอย่างไม่สมควร

9. ประเด็นที่กลุ่มเครือข่ายประชาสังคมหยุดระบอบทักษิณใช้อ้างเป็นเหตุผลในการ ขับไล่

- 9.1 ผลประโยชน์ทับซ้อน
- 9.2 ปกปิดข้อมูลข่าวสาร
- 9.3 ทำผิดจริยธรรม
- 9.4 นโยบายสร้างปัญหา
- 9.5 รวยเพราะผูกขาดที่ดิน
- 9.6 เอฟทีเอแลกผลประโยชน์
- 9.7 สถานการณ์ความไม่สงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 9.8 วาตะปากพาแตกแยก
- 9.9 แปรรูปผิด ไม่รับผิดชอบ
- 9.10 คนรอบข้างยังชิงลาออก
- 9.11 ประชาชนิยมสร้างปัญหา
- 9.12 เอฟทีเอ & ต่างประเทศ

4.1.2 ข้อมูลพื้นฐาน และบริบทของกลุ่ม นปช.

จุดเปลี่ยน 19 กันยายน 2549 ได้เริ่มต้นสถานีวิทยุโทรทัศน์ PTV ในวันที่ 1 มีนาคม 2550 และได้กำเนิด “นปช.” แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ ในเวลาต่อมาได้มีแนวร่วมจากกลุ่มคนผู้รักประชาธิปไตย กลุ่มสมาพันธ์ประชาธิปไตย กลุ่มคนวันเสาร์ไม่เอาเผด็จการ กลุ่มพิราบขาว และอื่นๆ มาเป็นแนวร่วม นปช. มากขึ้น

22 กรกฎาคม นปช. ได้เดินขบวนไปบ้านสี่เสาเทเวศร์ และได้ถูกเจ้าหน้าที่ใช้กำลังสลาย และในวันที่ 26 กรกฎาคม แกนนำ 9 คนได้ถูกจับและฝากขังที่ศาล

16 สิงหาคม 2550 มีการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เวทีแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ หรือ นปช. ที่สนามหลวง ซึ่งอยู่มา 2 เดือนเศษได้ยุติลง

ต่อมาได้เกิดรายการ “ความจริงวันนี้” ทางสถานีโทรทัศน์ NBT ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งของกลุ่ม นปช.

จนกระทั่งรัฐบาลนายก สมคิด สุขทรวาท ต้องพ้นจากตำแหน่งกรณีจัดการ “ชิมไปบ่นไป” และได้มีรัฐบาลของนายก สมชาย วงศ์สวัสดิ์ และต้องสิ้นสุดไปกรณีการยุบพรรคพลังประชาชน นปช. จึงกำเนิดเกิดขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปช.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดงนั้น ได้มีการชุมนุมและเดินขบวนกันหลายครั้ง ครั้งแรกคือ การตั้งเวทีหน้าทำเนียบฯ 3 วัน

สำหรับการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ ที่แม้ต่อมาได้กลายเป็นสงกรานต์เลือดนั้น ได้เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2552 โดยกลุ่มคนเสื้อแดงตั้งเป้าว่าจะมีการชุมนุมยืดเยื้อ

8 เมษายน 2552 ได้มีการมาร่วมชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงมากเป็นประวัติการณ์ ที่มีการชุมนุมพร้อมกันหลายจุดใน กทม.

9 เมษายน 2552 ได้มีมวลชนแท็กซี่ ได้ปิดการจราจรทั้ง 4 ด้านที่จะเข้าสู่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ทำให้การจราจรในกรุงเทพมหานครต้องติดขัดอย่างหนัก

คืนวันที่ 12 ต่อเช้าวันที่ 13 เมษายน 2552 ซึ่งเป็นวันสงกรานต์ ได้มีกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงที่เริ่มต้นขึ้นที่ดินแดง จนกระทั่งสถานการณ์ได้บานปลาย

เช้าวันที่ 14 เมษายน 2552 แกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมคนเสื้อแดง ได้ประกาศสลายการสลายการชุมนุมและมอบตัวต่อเจ้าหน้าที่

แกนนำ นปช. ได้ประกาศและกล่าวไว้หลายครั้งว่า การต่อสู้ของประชาชนไม่มีวันแพ้ และยังคงล้มพันว่าจะได้เห็นมวลชนจำนวนมหาศาลอย่างวันที่ 8 เมษายน 2552 อีกแน่นอน คงไม่ช้าไม่นาน หากรัฐบาลยังคงมีพฤติกรรมพูดอย่างทำอย่าง ปากบอกสมานฉันท์ แต่ไล่ล่าออกหมายจับไม่เว้นแต่ละวัน ไม่เว้นแม้คดีชี้หุมาชี้หมาแห้ง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงไปก็คือ “ยุทธวิธี”

ถ้าการต่อสู้ครั้งนี้เหมือนการชกมวยไทยบนเวที แกนนำ นปช. คิดว่าเพิ่งผ่านไปแค่สองยก “ยกแรกคือการต่อสู้กับการยึดอำนาจ 19 กันยายน 2549 ยกสองคือ ยกที่ผ่านมาเมื่อ 14 เมษายน 2552 ขณะนี้กำลังขึ้นยกสาม ถ้าเป็นมวยไทยปัจจุบัน ยกที่จะขึ้นคาดมันดูที่ยกสี่ ยกห้า สอง สามนี้เตะกันหนักต่อยกันหนัก แต่คะแนนยังไม่ค่อยเดิน เขียนมวยที่ไปเกาะกันอยู่ข้างเวทีนี้ เขารู้ดีว่า ยกสี่หรือยกห้ามันจึงเป็นยกแพ้ชนะ “โปรดรอฟังเสียงระฆัง.. ยกที่สาม”

4.1.3 ข้อมูลพื้นฐาน และบริบทของความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่ม นปช.

เมื่อกลางปี พ.ศ. 2547 มีการรวมตัวของ กลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์ โดยมีแกนนำประกอบด้วย นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ นายเอกยุทธ อัญชันบุตร นายประชัย เลี่ยวไพรัตน์ ดร.อัมรินทร์ คอมันตร์ พลโท เจริญศักดิ์ เทียงธรรม นายสมาน ศรีงาม นายประพันธ์ คุณมี นายเพียร ยงหนู ได้มีการชุมนุมปราศรัยที่ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2547 และมี

การจัดรายการวิทยุ ทางคลื่นวิทยุชุมชน FM 92.25 MHz ของนายประชัย และเว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ของนายเอกยุทธ

การวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน และการทุจริตในรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เริ่มขยายสู่วงกว้างขึ้น ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2548 เมื่อรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ออกอากาศทางช่อง 9 โดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล เริ่มวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ทั้งที่ก่อนหน้านี้เคยเสนอความเห็นในเชิงสนับสนุนรัฐบาลมาตลอด จุดเปลี่ยนของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ อยู่ที่การออกอากาศในคืนวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2548 ครั้นนายสนธิได้อ่านบทความเรื่อง ลูกแกะหลงทาง บทความซึ่งมีผู้โพสต์เข้าไปเข้าไปในเว็บไซต์ผู้จัดการ ออกอากาศ ทางโทรทัศน์ ส่งผลให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ถูกถอดออกจากผังรายการอย่างกะทันหัน โดยนายธงทอง จันทรางศุ บอร์ด อสมท. ให้เหตุผลว่าเป็นการจบบ้างสถาบัน รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ จึงปรับรูปแบบเป็นรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร จัดขึ้นนอกสถานที่ ทุกเย็นวันศุกร์ ที่หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเอเอสทีวี และสื่ออื่นๆในเครือผู้จัดการ ต่อมาเมื่อมีผู้ชมรายการมากขึ้นจึงขยายมาจัดที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และย้ายไปจัดที่อาคารลีลาศ สวนลุมพินี มีการถกเถียงเรื่องจำนวนผู้ชุมนุมว่ามีมากน้อยเพียงใด

หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 14 ในคืนวันศุกร์ที่ 13 มกราคม 2549 มีการเปิดตัวผู้สนับสนุนคือ พลตำรวจเอกประทีป สันติประภาพ นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ และสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่าน มีการเดินเท้าเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจากสวนลุมพินี มาที่ทำเนียบรัฐบาลโดยไม่มีการปิดล้อม ก่อนสลายตัวกลับ แต่ยังมีผู้ชุมนุมบางส่วนยังชุมนุมต่อและถูกใช้กำลังสลายตัวในเช้าวันรุ่งขึ้น เหตุการณ์นี้เป็นเหตุให้รัฐบาลเริ่มเพ่งเล็งและมีมาตรการเด็ดขาดขึ้น

การชุมนุมครั้งใหญ่เกิดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 นัดชุมนุมที่สนามหลวง แต่สนามหลวงถูกจองใช้ จึงย้ายมาจัดที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า ถนนราชดำเนินนอก จากด้านหน้าพระที่นั่งอนันตสมาคมถึงสี่แยกสวนมิสกวัน การชุมนุมครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการชุมนุมยึดเยื้อข้ามคืน มีการถวายฎีกาแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผ่านทางพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และสำนักราชเลขาธิการ โดยมี พล.ร.ท. พะจุน ตามประทีป เป็นตัวแทนรับ และยื่นหนังสือเรียกร้องให้ทหารแสดงจุดยืนต่อ พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ในครั้งนี้มีการเปิดตัวกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นแกนนำในการชุมนุมครั้งต่อไป นอกจากนี้ การชุมนุมครั้งนี้ยังเป็นครั้งแรกที่ใช้ชื่อว่า "การชุมนุมกู้ชาติ" การชุมนุมครั้งนี้มีผู้ชุมนุมมากกว่าทุกครั้งเนื่องจากความไม่พอใจในข่าวการขายหุ้นทั้งหมดในบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด

(มหาชน) ของครอบครัวนายกรัฐมนตรีให้กับเทมาเส็ก โฮลดิ้งส์ กองทุนเพื่อการลงทุนของรัฐบาล สิงคโปร์โดยไม่ต้องเสียภาษีโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย

การประชุมครั้งถัดมาจัดที่ลานพระบรมรูปทรงม้าเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 ใช้ชื่อว่า "ปิดบัญชีทักษิณ" มีผู้ร่วมชุมนุมหลากหลายขึ้นเนื่องจากเปลี่ยนผู้นำการชุมนุม พร้อมได้เปิดตัวพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นครั้งแรก โดยมีแกนนำทั้งหมด 5 คน คือ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง, นายสนธิ ลิ้มทองกุล, นายพิภพ ธงไชย, นายสมศักดิ์ โกศัยสุข และนายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ในครั้งนี้รัฐบาลได้พยายามขัดขวางเนื่องจากอ้างว่ามีความไม่เหมาะสมและไม่สมควร เพราะสถานที่นี้เป็นเขตพระราชฐาน จึงมีการนัดชุมนุมใหญ่ครั้งต่อไปที่สนามหลวงในวันอาทิตย์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 โดยจะเป็นการชุมนุมยืดเยื้อไม่มีกำหนด จนกว่านายกรัฐมนตรีจะลาออกจากตำแหน่ง

การประชุมที่สนามหลวงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ได้รับการสนับสนุนจาก พล.ต.จำลอง ศรีเมืองว่าจะนำเครือข่ายกองทัพธรรมและสันติอโศกเข้าร่วมชุมนุม ทางกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจึงเชิญพลตรีจำลองร่วมเป็นหนึ่งในแกนนำด้วย การประกาศตัวของพลตรีจำลองเป็นสัญญาณว่าการชุมนุมนี้จะยืดเยื้อยาวนาน และสร้างความกังวลให้กับพันธมิตรทักซิณ ชินวัตร จนประกาศยุบสภาในวันศุกร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 กำหนดเลือกตั้งในวันอาทิตย์ที่ 2 เมษายน 2549

มีการชุมนุมยืดเยื้อที่สนามหลวงใช้ชื่อว่า "เอาประเทศไทยของเราคืนมา" สลับกับการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่เพื่อกดดันสองครั้ง ในคืนวันอาทิตย์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 จากสนามหลวงมาที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และเข้าวันอังคารที่ 14 มีนาคม 2549 จากสนามหลวงมาที่ทำเนียบรัฐบาลระหว่างมีการประชุมคณะรัฐมนตรี และย้ายการชุมนุมมาปักหลักบริเวณสี่แยกสะพานมัฆวานรังสรรค์สลับกับสี่แยกสวนมิสกวันและถนนพิษณุโลกช่วงข้างทำเนียบรัฐบาล ประมาณจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมในครั้งนี้อาจ 4 หมื่นคน ในช่วงนี้จะสังเกตได้ว่านายกรัฐมนตรีออกปฏิบัติภารกิจในต่างจังหวัด และไม่เข้ามาทำงานในทำเนียบรัฐบาลเป็นเวลากว่าสองสัปดาห์ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการปะทะกันกับกลุ่มผู้ชุมนุมและหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงที่จะมีขึ้นจากผู้ชุมนุม

มีการเคลื่อนขบวนย่อยไปชุมนุมที่สถานที่ต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง สถานทูตสิงคโปร์ ถนนสีลม การชุมนุมครั้งสำคัญสืบเนื่องจาก การเคลื่อนขบวนจากสนามกีฬาแห่งชาติ มาบริเวณสยามสแควร์ และถนนสุขุมวิท ในวันอาทิตย์ที่ 26 มีนาคม 2549 จากนั้นแกนนำได้ดำริที่จะจัดการชุมนุมใหญ่ ที่บริเวณหน้าศูนย์การค้าสยามพารากอน ในวันพุธที่ 29 มีนาคม 2549 การชุมนุมครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกของการชุมนุมทางการเมือง

ขนาดใหญ่กลางศูนย์ธุรกิจหลักประเทศ และเป็นการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยขนาดใหญ่ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของประเทศ ที่ไม่เสียเลือดเสียเนื้อ เพราะรัฐบาลให้เสรีภาพในการชุมนุมอย่างเสรีและไม่มีการปะทะกันใดๆ ทั้งสิ้น

หลังจากได้ผ่านพ้นการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 แล้ว กลุ่มผู้ที่ไม่ยอมรับในผลการลงคะแนนเสียงตามระบอบประชาธิปไตยและพยายามผลักดันให้ยกเลิกการเลือกตั้งครั้งนั้น ได้มีการร้องต่อศาลยุติธรรม ซึ่งต่อมาได้มีการตัดสินให้การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายนเป็นโมฆะ นับเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่เป็นผลให้การเคลื่อนไหวต่อต้านนายกรัฐมนตรีรุนแรงมากขึ้น ระหว่างเดือนมิถุนายน 2549 กิจกรรมต่อต้านนายกรัฐมนตรีเบาบางลงชั่วคราว เนื่องจากเป็นช่วงเดือนที่มีงานเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี และในเดือนกรกฎาคม จึงมีการชุมนุม อภิปราย และสัมมนาขนาดย่อยๆ อีกหลายครั้งโดยองค์การและสถาบันบางส่วนต่างๆ นายสนธิ และนางสาวสโรชาได้กลับมาจัดการชุมนุมที่สวนลุมในอีกรูปแบบหนึ่งเรียกว่าเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร "คอนเสิร์ตการเมือง" ในระหว่างนั้นมีคดีที่นายถาวร เสนเนียม รองเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง กกต. ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อันนำมาซึ่งคำพิพากษาให้ กกต. ต้องโทษจำคุก และออกจากตำแหน่งไปเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม จนมีการสรรหา กกต. ใหม่ และคาดว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ได้ในวันที่ 15 ตุลาคม 2549

ในระหว่างที่ศาลได้มีคำตัดสินในกรณี กกต. นั้น ได้มีกลุ่มผู้สนับสนุนนายกรัฐมนตรีหลายกลุ่มได้มาชุมนุมให้กำลังใจ กกต. จนเกิดกระทบกระทั่งกันกับกลุ่มฝ่ายตรงข้าม และต่อมาศาลได้มีคำพิพากษาให้ผู้ที่เกิดเหตุให้เกิดความวุ่นวายรับโทษในกรณีหมิ่นศาล ผู้ดำเนินรายการสถานีวิทยุและเว็บไซต์ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์คำสั่งศาลได้ปิดตัวลง

ในวันที่ 19 สิงหาคม ระหว่างที่ พ.ต.ท.ทักษิณ เดินทางไปเปิดงานในฐานะประธานเปิดตัวหนังสือและซีดีที่ระลึก นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ที่ห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน ได้มีเสียงประชาชนกลุ่มเล็กๆ จำนวนประมาณ 20 - 30 คน ได้ตะโกนเสียงดังขึ้นมาว่า "นายกฯ....คนเลว...ออกไป" จนในที่สุดเกิดเหตุการณ์ชุลมุนจากทั้งกลุ่มสนับสนุนและต่อต้านนายกจนเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ รปภ. จึงเชิญตัวให้ออกไปจากสถานที่

หลังจากเหตุการณ์ที่สยามพารากอน ในวันที่ 20 สิงหาคม 2549 ได้มีการประชุมต่อเนื่องจากเหตุการณ์ทำร้ายกลุ่มผู้ต่อต้าน โดย ดร. สังคีต พิริยะรังสรรค์ แกนนำเครือข่ายประชาสังคม

หยุดระบอบทักษิณ ร่วมกับสมาชิกเครือข่ายจำนวนหนึ่ง ได้จัดแถลงข่าว ที่อาคารสำนักวิทยบริการ ชั้น 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และได้ให้ประชาชน 6 คน ที่ถูกกลุ่มสนับสนุนนายกฯ รุมทำร้าย ขณะเกิดเหตุการณ์เปิดงานเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม ที่ห้างสรรพสินค้าสยามพารากอนมาแสดง ตัว ขณะที่ประชุม ที่ลานข้างล่างหน้าอาคารได้มีกลุ่มผู้สนับสนุนนายกฯ ใช้ชื่อว่ากลุ่มตัวแทนองค์กรประชาชนรักความสงบ รวบรวม 50-60 คนที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ยืนถือป้ายผ้าและโปสเตอร์ด้วยความสงบเพื่อต่อต้าน ดร.สังคีต พิริยะรังสรรค์ และมีการปะทะคารมกัน

เหตุการณ์ยังคงไม่คลี่คลาย มาจนถึงวันที่ 21 สิงหาคม ได้เกิดเหตุในลักษณะเดียวกันอีกครั้ง ทั้งที่มีการวางกำลังตำรวจทั้งในและนอกเครื่องแบบ อารักขานายกฯ ขณะไปเปิดงานอุทยานเรียนรู้ - ดิจิตอล ที่เคปาร์ค ที่ชั้น 8 เซ็นทรัลเวิลด์เพราะเกรงว่าอาจถูกลอบฆ่าตามที่ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รายงานมาก่อนหน้า หรือกลัวถูกตะโกนด่าซ้ำรอยที่สยามพารากอน โดยได้มีการปะทะคารมกันของฝ่ายผู้สนับสนุนนายกฯ และฝ่ายต่อต้าน จนเป็นเหตุให้รปภ. และชายฉกรรจ์ในชุดสีเข้มไม่ทราบสังกัด ทำร้ายร่างกาย เป็นชนวนให้เกิดการปะทะกันรุนแรงขึ้น ผลคือมีการบาดเจ็บกันหลายคน ทั้งกลุ่มผู้ที่ต่อต้านนายกฯ และกลุ่มที่สนับสนุน บางส่วนของผู้ต่อต้านนายกฯ ยังถูกตำรวจจับในข้อหาหมิ่นความสงบเนื่องจากเป็นต้นเหตุ การก่อให้เกิดเสียงเอะอะรำคาญ เหตุการณ์ทั้งสองถูกประณามว่านายกรัฐมนตรีและฝ่ายต่อต้านนายกฯ น่าจะต้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันทั้งสองฝ่ายเพราะเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท แต่ ทั้งสองฝ่าย ก็ไม่ได้แสดงความรับผิดชอบแต่อย่างใด

นอกจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ นำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล แล้ว ยังมีเหตุการณ์ต่อต้านนายกฯ ทักษิณโดยกลุ่มต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ในหลายพื้นที่ รวมทั้งการรวมตัวครั้งใหญ่ เมื่อวันเสาร์ที่ 2 กันยายน 2549 ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีกลุ่มที่ใช้ชื่อว่าเครือข่ายแพทย์ เภสัช พยาบาล อาจารย์มหาวิทยาลัย 43 องค์กร 11 มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลุ่มคนบางส่วน ของหน่วยงานที่อ้างเหล่านั้น ทำการล่าชื่อ ปลุกกระแส "ต้าน" ทักษิณ"ออกแถลงการณ์ให้ยุติบทบาท"นายกฯ" ทันที" มีการเสวนาโต๊ะกลมเรื่องการร่วมกันแก้ไขวิกฤตปัญหาของบ้านเมือง เน้นการต่อต้านทักษิณตามแนวทางอหิงสาด้วยกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการถวายสัตย์ปฏิญาณในฐานะข้าราชการต่อพระบรมรูป 2 รัชกาลที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การขับไล่ทักษิณ ชินวัตร ล้นสุดลง ในวันที่ 19 กันยายน 2549 หลังการเกิดรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549 ก่อนจะมีการชุมนุมอย่างยืดเยื้อของกลุ่มพันธมิตรฯ และเครือข่าย โดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล ประกาศยุติการชุมนุมทันที ทั้งที่ได้มีการนัดหมายกันในวันที่ 20 กันยายน

2549 เวลา 15.00 น. ที่บริเวณลานพระรูป เนื่องจากมีการทำรัฐประหารเป็นที่เรียบร้อยแล้วและอาจจะเป็นการไม่ปลอดภัย

ซึ่งภายหลังการเกิดรัฐประหาร และเมื่อมีรัฐบาลใหม่ที่มีนายกรัฐมนตรีชื่อ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ จึงได้เกิดกลุ่มต่อต้านใหม่ที่ไม่ใช่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ก็คือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ หรือกลุ่ม นปค. ขึ้น และในภายหลังต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มใหม่ว่า กลุ่ม แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือกลุ่ม นปช. จนถึงปัจจุบัน

ซึ่งกลุ่ม นปช. จะเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดตรงกันข้ามกับกลุ่ม พท. โดยกลุ่ม นปช. เสมือนเดินตามรอยกลุ่ม พท. ที่ได้กระทำไว้คือ การต่อต้านรัฐบาล แต่โดยเหตุผลที่ต่างกันกับของกลุ่ม พท. ซึ่งต่อมาเมื่อกลุ่ม พท. ได้ออกมาสนับสนุนรัฐบาล จึงได้เกิดเหตุการณ์การปะทะกันของทั้ง 2 กลุ่มจนมีผู้เสียชีวิต และบาดเจ็บ เป็นจำนวนมาก จากประเด็นเรื่องรवादังกล่าวจึงกลายเป็นความขัดแย้งของประชาชนในสังคมที่มีความเชื่อมั่นในแต่ละกลุ่มของตนอย่างที่สุด ที่ทำให้สังคมไทยต้องเกิดความแตกแยกแตกความสามัคคีอยู่จนทุกวันนี้

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 250 คน

โดยแบ่งข้อมูลพื้นฐานได้ ดังนี้

4.2.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลทั่วไปที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่ไม่ได้เจาะจงว่าต้องเป็นผู้ที่เคยมีส่วนร่วมในการชุมนุมของ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือไม่ก็ตาม จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 250 คน และได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง หรือร้อยละ 54.80 เป็นเพศชาย หรือร้อยละ 45.20

อายุ กลุ่มตัวอย่าง มากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 58 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี กลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดร้อยละ 5.60 คือ อายุมากกว่า 50 ปี

ระดับการศึกษา ระหว่างต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีปริมาณเท่าๆกันคือ ร้อยละ 50.8 และร้อยละ 49.20 ตามลำดับ

สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ในสถานะโสด คือร้อยละ 65.60 และอยู่ในสถานะหม้ายหรือแยกกันอยู่ น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.60

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

(n = 250)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	113	45.20
หญิง	137	54.80
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	145	58
31 – 40 ปี	64	25.60
41 – 50 ปี	27	10.80
มากกว่า 50 ปี	14	5.60
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	127	50.80
ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	123	49.20
สถานภาพสมรส		
โสด	164	65.60
สมรส	82	32.80
หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่	4	1.60

4.2.2 ข้อมูลพื้นฐานในด้านความคิดเห็นทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหรือกลุ่มเสื้อเหลือง กับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติหรือกลุ่มเสื้อแดง มีข้อคำถามทั้งสิ้น 9 ข้อ จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 250 คน และได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ได้ผลดังนี้ (ตารางที่ 4.2)

ในส่วนของการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม เสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการชุมนุมมีมากถึงร้อยละ 85.20 และผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าร่วมการชุมนุมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีร้อยละ 14.80

ในส่วนของแนวคิดสนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายใดพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.60 ไม่สนับสนุนแนวคิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งกลุ่มเสื้อเหลือง และกลุ่มเสื้อแดง และจากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีผู้สนับสนุน กลุ่มเสื้อแดงร้อยละ 23.60 ซึ่งมากกว่ากลุ่มผู้สนับสนุนกลุ่มเสื้อเหลืองซึ่งมีอยู่ร้อยละ 14.80

ในส่วนของแนวคิดที่ว่า เห็นด้วยหรือไม่ว่า การแสดงความคิดเห็นหรือการพูดคุยกันในเรื่องเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัว จะมีโอกาสทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกินกว่าครึ่งร้อยละ 58 เห็นด้วยว่าจะมีโอกาสทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้ ซึ่งมากกว่าผู้ไม่เห็นด้วยเพียงเล็กน้อยที่ไม่เห็นด้วยว่า จะมีโอกาสทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวร้อยละ 42

ในส่วนของการที่มีแนวคิดทางการเมือง เรื่องกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง แตกต่างกับสมาชิกในครอบครัว หรือไม่พบว่า ส่วนใหญ่จะมีแนวคิดทางการเมืองเหมือนกันหรือไม่ แตกต่างร้อยละ 44.40 และที่มีแนวคิดทางการเมืองแตกต่างกันบ้างเป็นบางครั้งอยู่ที่ร้อยละ 36 และที่มีความคิดเห็นทางการเมืองกันโดยสิ้นเชิงมีอยู่น้อยที่สุดคือร้อยละ 19.60

ในส่วนของการเคยแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุม กลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงกับสมาชิกในครอบครัวหรือไม่ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถตอบคำถามนี้ได้จำนวน 139 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.43 เคยแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุม กลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงกับสมาชิกในครอบครัว และร้อยละ 39.57 ไม่เคยแสดงความคิดเห็นกับสมาชิกในครอบครัว

ในส่วนของการได้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงหรือไม่ จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถตอบคำถามนี้ได้จำนวน 84 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.38 เคยได้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง และมีเพียงร้อยละ 22.62 เท่านั้นที่ไม่เคยได้เถียงกับสมาชิกในครอบครัว

ในส่วนของการแสดงความคิดเห็นกับสมาชิกในครอบครัวที่เคยได้เถียงในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถตอบคำถามนี้ได้จำนวน 65 คน ซึ่งสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยแยกเป็นสมาชิก

ในครอบครัวที่เคยได้เสียงในเรื่องการชุมนุมทางการเมือง พบว่า สมาชิกในครอบครัวที่เคยมีการได้เสียงในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองมากที่สุดคือ พี่น้อง อยู่ที่ย้อยละ 35.56 รองลงมาคือ สมาชิกคนอื่น และพ่อแม่ ร้อยละ 27.78 และ 26.67 ตามลำดับ และที่น้อยที่สุดที่เคยได้เสียงกับสมาชิกในครอบครัวในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองคือ บุตรหลาน อยู่ที่ย้อยละ 2.22

ในส่วนของความรุนแรงในการได้เสียง กับสมาชิกในครอบครัวเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม เสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง อยู่ในระดับใด (เมื่อเทียบกับเวลาปกติ) จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถตอบคำถามนี้ได้จำนวน 65 คน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.15 การได้เสียงกับสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความรุนแรง รองลงมาร้อยละ 24.62 คือ การได้เสียงกับสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อยเมื่อเทียบกับเวลาปกติที่เคยได้เสียงกัน โดยการได้เสียงกับสมาชิกในครอบครัว ในระดับรุนแรงมากหรือสูงกว่าปกติมากเมื่อเทียบกับเวลาปกติที่เคยได้เสียงกัน จะมีเพียง ร้อยละ 12.31 ซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่น้อยที่สุด

ในส่วนของผลการได้เสียงกับสมาชิกในครอบครัว จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถตอบคำถามนี้ได้จำนวน 65 คน ซึ่งสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยแยกเป็นผลของการได้เสียงกับสมาชิกในครอบครัวที่เคยได้เสียงในเรื่องการชุมนุมทางการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.53 จะเจียบกันไปเองโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น รองลงมาร้อยละ 22.37 คือ โกรธเคืองกันไประยะหนึ่งประมาณ 2-3 วัน และร้อยละ 2.63 น้อยที่สุดคือ มีการใช้กำลังกันบ้างในบางครั้ง

จากผลสำรวจผู้ตอบแบบสอบถามจะเห็นได้ว่า หากครอบครัวใดที่มีสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นทางการเมืองที่ไม่ตรงกัน (คำถามในข้อ 4) มากกว่าครึ่งจะมีการแสดงความคิดเห็นต่อกัน ในความขัดแย้งทางการเมือง (คำถามในข้อ 5) และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันนั้นส่วนใหญ่จะเคยได้เสียงกันกับสมาชิกในครอบครัว (คำถามในข้อ 6) และการได้เสียงกันนั้นจะมีความรุนแรง (รวมในทุกระดับ) มากกว่าครึ่ง (คำถามในข้อ 8) จึงเห็นได้ว่าความขัดแย้งทางการเมือง เป็นสาเหตุให้เกิดการได้เสียงกันของสมาชิกในครอบครัวและสามารถนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวได้

ในด้านผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง (คำถามในข้อ 9) จะเห็นได้ว่า ได้ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดความสั่นคลอน เช่น มีการโกรธเคืองกันไประยะหนึ่ง (ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงระยะสั้น 2-3 วันก็ตาม) หรือมีการใช้กำลังกันบ้างในบางครั้ง ถึงแม้จะเป็นบางครั้งหรือระยะสั้นก็ตาม แต่หากยังคงสภาพการณ์ไว้อยู่เช่นนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะรุนแรงขึ้นได้

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ การชุมนุมทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
1. การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อ เหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง		
เคยเข้าร่วม	37	14.80
ไม่เคยเข้าร่วม	213	85.20
รวม	250	100
2. แนวคิดสนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายใด		
กลุ่มเสื้อเหลือง	37	14.80
กลุ่มเสื้อแดง	59	23.60
ไม่สนับสนุนฝ่ายใด	154	61.60
รวม	250	100
3. เห็นด้วยหรือไม่ว่า การแสดงความคิดเห็นหรือ การพูดคุยกันในเรื่องเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่ม เสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัว จะมีโอกาสทำ ให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้		
เห็นด้วย	145	58
ไม่เห็นด้วย	105	42
รวม	250	100
4. มีแนวคิดทางการเมือง เรื่องกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงแตกต่างกับสมาชิกใน ครอบครัว หรือไม่		
แตกต่าง	49	19.60
ไม่แตกต่าง	111	44.40
เป็นบางครั้ง	90	36
รวม	250	100

หมายเหตุ : หากตอบไม่แตกต่าง ให้หยุดการตอบ
ในข้อถัดไป

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประชุมทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
5. เคยแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน กลุ่มผู้ชุมนุม กลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัวหรือไม่ (n = 139 จากข้อ 4)		
เคย	84	60.43
ไม่เคย	55	39.57
รวม	139	100
หมายเหตุ : หากตอบไม่เคย ให้หยุดการตอบในข้อถัดไป		
6. เคยได้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือกลุ่มเสื้อแดงหรือไม่ (n = 84 จากข้อ 5)		
เคย	65	77.38
ไม่เคย	19	22.62
รวม	84	100
หมายเหตุ : หากตอบไม่เคย ให้หยุดการตอบในข้อถัดไป		
7. สมาชิกในครอบครัวที่เคยได้เถียงในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 65 จากข้อ 6)		
สามีหรือภรรยา	7	7.78
บุตรหลาน	2	2.22
พี่น้อง	32	35.56
พ่อแม่	24	26.67
สมาชิกคนอื่นๆ	25	27.78
รวม	90	100

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประชุมทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
8. ความรุนแรงในการโต้เถียง กับสมาชิกในครอบครัว เรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม เสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง อยู่ในระดับใด (เมื่อเทียบกับ เวลาปกติ)(n = 65 จากข้อ 6)		
ไม่รุนแรง	30	46.15
ระดับน้อย	11	16.92
ระดับมากกว่าปกติ(ของแต่ละครอบครัว)	16	24.62
ระดับมาก	8	12.31
รวม	65	100
9. ผลการโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (n = 65 จากข้อ 6)		
เจ็บกันไปเองโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น	46	60.53
มีการใช้กำลังกันบ้างในบางครั้ง	2	2.63
โกรธเคืองกันไประยะหนึ่ง	17	22.37
อื่นๆ	11	14.47
รวม	76	100

4.3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เจาะจงว่าต้องเป็นผู้ที่เคยได้เถียงกับสมาชิกในครอบครัว ดังนี้ (ตารางที่ 4.3)

4.3.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่ไม่สนับสนุนทั้งพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) และแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือนปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

4.3.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุน พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง)

4.3.3 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุนแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	7	46.67
หญิง	8	53.33
รวม	15	100
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	3	20.00
31 – 40 ปี	3	20.00
41 – 50 ปี	8	53.33
มากกว่า 50 ปี	1	6.67
รวม	15	100
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ให้ข้อมูลฯ)		
2-3 คน	4	26.67
4-5 คน	10	66.66
5-6 คน	1	6.67
รวม	15	100
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกับผู้ให้ข้อมูลฯ		
1 คน	10	66.67
2 คน	3	13.33
3 คน	2	20.00
รวม	15	100

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกับผู้ให้ข้อมูลฯ		
พ่อ - แม่	6	35.29
ลูก - หลาน	3	17.65
สามี - ภรรยา	3	17.65
พี่ - น้อง	3	17.65
ลุง - ป้า, น้า - อา	1	5.88
ไม่ตอบ	1	5.89
รวม	17	100

4.4 ตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 15 คน โดยแบ่งเนื้อหาข้อมูลการสัมภาษณ์และกลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลความคิดเห็นในเรื่องของความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความคิดเห็นในการสนับสนุนคู่ขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ไม่เหมือนกัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลแนวทางข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ที่มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ

โดยสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่ไม่สนับสนุนทั้ง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพวม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) และ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุน พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพวม. (กลุ่มเสื้อเหลือง)

สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 5 คน จากกลุ่มที่สนับสนุน แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือ นปช. (กลุ่มเสื้อแดง)

กรณีศึกษาที่ 1 (ไม่สนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง) : นายพล*

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อนายพล เพศชาย อายุ 42 ปี นับถือศาสนาคริสต์ จบการศึกษาระดับปริญญาโท ปัจจุบันประกอบอาชีพรับราชการตำรวจยศ พตท. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตคลองสามวาตะวันออก กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีครอบครัวแล้ว และมีสมาชิกภายในบ้านรวมนายพลด้วยจำนวน 3 คน และนายพลยังมีบ้านเดิมคือบ้านคุณแม่ ที่ต้องไปมาหาสู่กันเป็นประจำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือมากกว่า โดยปกติจะมีการนัดพบกันกับพี่สาวทั้งสามที่บ้านคุณแม่ และในบางครั้งพี่สาวจะเดินทางมาที่บ้านนายพลเช่นกัน ซึ่งในบ้านของพี่สาวแต่ละคน (ซึ่งแต่งงานมีครอบครัวและแยกบ้านกันไปแล้ว) ซึ่งมีสมาชิกในบ้านของพี่สาว คนที่ 1 มี 3 คน พี่สาวคนที่ 2 มี 4 คน พี่สาวคนที่ 3 มี 4 คน โดยในบ้านเดิมดังกล่าว พี่สาวทั้งสามคนจะมีความคิดเห็นทางการเมือง ไม่ตรงกันกับนายพล ส่วนในครอบครัวตนเองคือ ภรรยาและลูกสาว ความคิดเห็นทางการเมืองจะเป็นไปแนวทางเดียวกัน ส่วนคุณแม่จะไม่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง

สาเหตุของความขัดแย้ง

นายพลให้ความเห็นว่า ความขัดแย้งทางการเมือง ทำให้เกิดการชุมนุมขึ้นของกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มพธม. และกลุ่มนปช. โดยมีการสื่อสารหรือการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการโต้เถียงขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันในการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและการโต้เถียงนั้นจะสามารถนำไปสู่ความขัดแย้งภายในครอบครัวได้

ในเรื่องความคิดเห็นต่อการชุมนุมของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง นายพลมีแนวความคิดที่ไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่า การชุมนุมของคนจำนวนมาก จะทำให้ยากแก่การควบคุมและจะทำให้ประชาชนคนอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยต้องเดือดร้อน และการชุมนุมอาจมีการกระทบกระทั่งและสามารถมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้นได้ ซึ่งการชุมนุมที่ผ่านมาทั้งของกลุ่มพธม. และกลุ่มนปช. ต่างก็ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ทั้งในด้าน

* นามสมมุติ

การจรรยา และความไม่สะดวกสบายในด้านต่างๆ ที่จะต้องผ่านไปในฐานะที่ชุมนุม ทำความเดือดร้อนให้กับเด็กนักเรียน และการชุมนุมยังทำให้มีอาชญากรรมเกิดมากขึ้น มีการกระทำการผิดกฎหมายในระหว่างการชุมนุม

โดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายได้ จึงทำให้เกิดการเลียนแบบขึ้นเช่น หากกลุ่มพม. สามารถชุมนุมปิดถนน ยึดทำเนียบรัฐบาล หรือปิดสนามบินได้ กลุ่มนปช. ก็จะสามารถทำได้เช่นกัน ซึ่งจะทำให้ความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก อีกเหตุผลที่สำคัญคือ การอ้างว่าที่ต้องออกมาชุมนุมเรียกร้องก็เพราะ ต้องการเพื่อประชาธิปไตย หรือต้องการนำตัวคนที่กระทำความผิดมาลงโทษนั้น ควรที่จะปล่อยให้กฎหมายเป็นผู้ลงโทษ ผู้กระทำความผิดจะเหมาะสมกว่า และที่สำคัญไม่ควรใช้กฎหมายมาประทุษร้ายหรือมาใช้เป็นข้อต่อรอง ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะเป็นการกระทำให้เกิดการเลียนแบบที่พอไม่ได้อะไรตามที่ตั้งใจ ก็จะใช้วิธีการประทุษร้ายทุกครั้งไป จึงไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมเรียกร้องของทั้งกลุ่มพม. และกลุ่มนปช.

นายพล ยังเห็นด้วยว่า การแสดงความคิดเห็นหรือการพูดคุยกันในเรื่องกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัว จะมีโอกาสทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้ด้วยเหตุว่า เมื่อคนเรามีความคิดเห็นความเชื่อโดยเฉพาะในเรื่องการเมือง ที่แตกต่างกัน และการยึดมั่นในสิ่งที่ตัวเองมีความเชื่อ ก็จะทำให้มีโอกาสเกิดความขัดแย้งทางความคิดกันได้ โดยเฉพาะเมื่อคนเราได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันหรือมีความรักชอบพอฟายใดฝ่ายหนึ่งที่แตกต่างกันแล้ว จะสามารถทำให้เกิดการโต้เถียงหรือเกิดการกระทบกระทั่งกันได้ หากความคิดเห็นไม่ตรงกัน และที่สำคัญความเชื่อที่ฝังใจและการไม่ยอมรับในความคิดเห็นอีกฝ่ายหนึ่งที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับตนเอง จะทำให้เมื่อเวลาที่เกิดการแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเมือง จึงเกิดการโต้เถียงกันขึ้น เพราะความเชื่อมั่นว่า ความคิดเห็นหรือข้อมูลที่ได้รับมาของตนเองนั้นถูกต้อง และความคิดเห็นหรือข้อมูลที่สมาชิกในครอบครัวได้รับมาของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นผิด โดยมีความทุ่มเทพยายามที่จะทำให้สมาชิกอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับตนเอง ต้องเปลี่ยนมาเห็นด้วยกับความคิดของตนเอง

นายพล มีสมาชิกในครอบครัวที่มีแนวคิดทางการเมือง ไม่สอดคล้องกันกับตัวเองคือ พี่สาวทั้ง 3 คน ซึ่งปกติแล้วที่จะการมาพบกันเป็นประจำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน ที่บ้านของคุณแม่และมีกิจกรรมร่วมกันอยู่บ่อยๆ เช่น รับประทานอาหาร ดูทีวี โดยพี่สาวทั้ง 3 คน จะมีแนวคิดที่คล้ายๆกันคือสนับสนุนกลุ่มเสื้อเหลือง ซึ่งคุณวัชรพล ได้เคยแสดงความคิดเห็นหรือพูดคุย ในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองฯ กับพี่สาวทั้งสามในขณะที่พบบันที่บ้านคุณแม่ บ่อยครั้งหรือเรียกได้ว่าทุกครั้งที่มีการเสนอข่าวการชุมนุมของกลุ่มเสื้อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตอนดูทีวี รับประทานอาหาร หรือแม้กระทั่งอยู่ในระหว่างการขับรถก็ตาม หากได้ฟังข่าวหรือพูดคุยเรื่องการชุมนุมก็จะมี

โต้เถียงกัน โดยเฉพาะตอนนั่งดูทีวีด้วยกัน หากการเสนอข่าวของสื่อทีวี เป็นเรื่องการชุมนุมของกลุ่มพม. พี่สาวทั้งสามจะสนับสนุนและเห็นด้วยกับการชุมนุมดังกล่าว และต่อว่าการกระทำของกลุ่มเสื้อแดง

พี่สาวทั้งสามคนนั้นมีความเชื่อว่าข้อมูลและเหตุผลของตนเองนั้นถูกต้องและเป็นจริงและการที่กลุ่มพม. ออกมาชุมนุมนั้นทำเพื่อประชาธิปไตยและต่อต้านระบอบทักษิณ ที่พี่สาวเห็นว่าไม่ดีมีการคอร์รัปชัน และทำให้ประเทศชาติเสียหาย ถึงแม้ว่าการชุมนุมจะทำให้คนอื่นเดือดร้อนบ้าง แต่ก็คุ้มค่าต่อผลที่จะได้รับในอนาคต และเห็นว่าการกระทำของกลุ่มนปช. นั้นไม่ถูกต้องโดยเห็นว่าการออกมาชุมนุมนั้น เป็นไปเพื่อช่วยเหลือคนๆ เดียวคือ พตท.ทักษิณ ชินวัตร และยังเป็นนักโทษที่หลบหนีคดีอีกด้วย โดยนายพลได้แสดงความคิดเห็นถึงการกระทำดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและทำความเดือดร้อนให้กับประชาชน จึงทำให้พี่สาวทั้งสามมองว่า นายพลเป็นฝ่ายสนับสนุนกลุ่มเสื้อแดง โดยตัวนายพลยืนยันว่า ตนเองไม่สนับสนุนกลุ่มเสื้อสีใดทั้งสิ้น เพียงแต่เห็นว่าการชุมนุมดังกล่าวไม่ถูกต้อง จึงกลายเป็นการโต้เถียงกันขึ้น และไม่สามารถหาข้อยุติได้

โดยในขณะที่นายพล กำลังโต้เถียงกับพี่สาวคนใดคนหนึ่งอยู่ พี่สาวอีกสองคนก็จะคอยสนับสนุนพี่สาวคนที่พูดคุยกับตนเอง จึงกลายเป็นว่าบางครั้งต้องโต้เถียงพร้อมๆ กันกับพี่สาวทั้งสามคน ซึ่งบางครั้งในขณะที่มีการโต้เถียงกันอยู่นั้น ทั้งพี่สาวและตนเองต่างแสดงความไม่พอใจออกมา เมื่อโต้เถียงกันในสิ่งที่ไม่เห็นด้วยโดยเห็นได้จากสีหน้าของพี่สาวที่แสดงออกมาหรือน้ำเสียงที่ค่อนข้างดังมากกว่าปกติ รวมทั้งของตนเองด้วย ลักษณะของการโต้เถียงกันนั้นบางครั้งต่างคนต่างก็แย้งกันพูดไม่รับฟังในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งกำลังพูดอยู่ แต่ส่วนใหญ่ก็จะสลับกันพูด หรือบางทีก็พูดตัดบทไปเลยก็มี บางครั้งเมื่อไม่พอใจกันและไม่สามารถหาข้อสรุปในการโต้เถียงกันได้ผลสุดท้ายคือต่างคนต่างก็เงียบกันไปเฉยๆ แต่ก็ไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกันหรือต่อกันในคำที่ไม่สุภาพ โดยต่างคนต่างก็แยกย้ายกันกลับบ้านของตนเอง

ซึ่งตัวนายพลเอง ภายหลังจากที่มีการโต้เถียงกับพี่สาวทั้งสามเกิดขึ้น ก็จะมีรู้สึกโมโห และโกรธพี่สาวทั้งสามทั้งในขณะที่กำลังโต้เถียงกันและภายหลังจากยุติการโต้เถียงกันแล้ว ความรู้สึกในขณะนั้นคือ อยากจะหนีไปไกลๆ จากพี่สาวทั้งสาม และมีรู้สึกโกรธพี่สาวทั้งสามคน (แต่ไม่รุนแรงมากนักเป็นลักษณะชั่วคราว) เพราะว่าในขณะที่โต้เถียงกันนั้น ตนเองจะพยายามแสดงข้อมูลต่างๆ ให้พี่สาวดู เช่น เปิดหนังสือพิมพ์ หรือนำเอกสารต่างๆ มาให้ดู แต่พี่สาวก็ไม่ยอมรับฟังหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่เห็น และพยายามพูดหักล้างอย่างไม่มีเหตุผล จนสุดท้ายหรือบางครั้งเมื่อทนไม่ได้ตนเองก็จะหยุดพูด และก็เดินหนีไปบ้างก็มี ซึ่งส่วนใหญ่ภายหลังจากการโต้เถียงกันกับพี่สาว มักจะจบลงด้วยการเงียบกันไปเอง หรือไม่ก็เดินหนีกันไปคนละทาง หรือบางครั้งก็จะออกจากบ้านไปเลยก็มี โดย

ส่วนตัวแล้วก็มีความรู้สึกว่า ไม่เข้าใจพี่สาวทั้งสามเลยที่ว่าทำไมคิดแบบนี้ ทำให้บางทีก็ไม่อยากจะมาหาพี่สาวทั้งสามที่บ้านคุณแม่อีกเพราะน่าเบื่อ

ถึงแม้ว่าจะได้เถียงกันมากอย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่งคือ เมื่อกลับมาบ้านของตนเอง และไม่ได้พบหรือคุยกับพี่สาวอีกประมาณ 1-2 วัน ก็จะไม่รู้สึกอะไรเป็นปกติ เพราะคิดว่าอย่างไรแล้วยังเป็นพี่น้องกันอยู่ และเมื่อถึงเวลา ก็ไปพบกันที่บ้านคุณแม่ตามปกติเหมือนทุกครั้ง และเมื่อเจอหน้ากันก็คุยเรื่องอื่นกันเหมือนปกติไม่มีอะไรเกิดขึ้น ซึ่งถึงแม้ว่าจะพูดคุยกันเป็นปกติ พอต่อมามีข่าวเรื่องการชุมนุมของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือกลุ่มเสื้อแดงอีกก็จะพูดคุยโต้เถียงกันอีก ซึ่งผลก็จะออกมาเหมือนเดิมเหมือนที่ผ่านๆ มาทุกครั้ง

ผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว

การพูดคุยในเรื่องเสื้อเหลือง และ/หรือเสื้อแดงกับพี่สาวทั้งสามนั้น ส่งผลกระทบให้นายพล มีความรู้สึกเกิดความเครียดขึ้น โดยเฉพาะในขณะที่กำลังเกิดการโต้เถียงกันกับพี่สาวทั้งสาม และรู้สึกว่าความขัดแย้งทางความคิดนั้นกำลังทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีปัญหาขึ้น แต่ก็เพียงระยะสั้นเท่านั้น เพราะเมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 1-2 วันก็จะกลับมาเป็นปกติเหมือนเดิมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น และก็จะมาพบกันกับพี่สาวทั้งสามที่บ้านคุณแม่เหมือนตามปกติ แต่ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดขึ้นอีกอย่างก็คือ ปกติแล้วการมาพบกันที่บ้านของคุณแม่ ก็เพื่อความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัวที่จะได้มีกิจกรรมร่วมกันในหมู่ญาติพี่น้องกับคุณแม่และควรจะเป็นช่วงเวลาที่มีความสุข โดยควรที่จะมีกิจกรรมที่ดีๆ เหมือนที่ผ่านๆ มา แต่กลับต้องมาเสียเวลาในการโต้เถียงกันในเรื่องกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมือง จนทำให้บรรยากาศที่บ้านคุณแม่เกิดความเครียดขึ้น (โดยการโต้เถียงกันนั้น คุณแม่ และภรรยาหรือลูกสาวจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับ)

ส่วนผลกระทบในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวของตนเองนั้น จากความขัดแย้งทางการเมืองในส่วนของตนเองนั้นไม่ได้รับผลกระทบอะไร เนื่องจากตนเองรับราชการ เพียงแต่ว่างานที่ทำนั้นบางครั้งต้องเสียเวลาไปกับเรื่องการชุมนุมทางการเมือง แทนที่จะเอาเวลาไปทำงานในเรื่องปกติในงานของตน ส่วนผลกระทบโดยอ้อมนั้นก็ก็มีบ้าง เช่น ความไม่สะดวกต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเดินทางหรือการใช้ชีวิตตามปกติ

นายพลเห็นว่า การโต้เถียงกันกับพี่สาวทั้งสาม ในเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือกลุ่มเสื้อแดงนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีความรุนแรงมากกว่าปกติทั่วไปเมื่อเปรียบเทียบกับ การโต้เถียงกันกับพี่สาวทั้งสามในเรื่องอื่นๆ ที่ปกติมักจะไม่ค่อยมีการโต้เถียงกันมากนัก และหากมีการโต้เถียงกันสุดท้ายต่างฝ่ายมักก็จะสามารถยอมกันได้ ที่เป็นเช่นนี้

เพราะตนเองกับพี่สาวทั้งสามมีความแตกต่างกันทางความคิดในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองกันอย่างสิ้นเชิง โดยต่างฝ่ายต่างเชื่อมั่นในข้อมูลและความคิดของตนอย่างจริงจังว่าถูกต้อง และการไม่ยอมรับในข้อมูลของแต่ละฝ่ายโดยเชื่อว่าเป็นข้อมูลที่ผิด

การบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว

ในภาพรวมนายพล เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง จะส่งผลให้ตัวนายพลเอง กับสมาชิกในครอบครัว เกิดความขัดแย้งกันได้มากขึ้น สำหรับตนเองแล้วในขณะที่กำลังโต้เถียงกับพี่สาวทั้งสามนั้น จะพยายามใช้เหตุผลในการพูดคุย แสดงข้อมูลต่างๆ ทั้งสองด้านให้พี่สาวทั้งสามเห็น และจะพยายามที่จะฟังพี่สาวพูด แต่ก็ยอมรับว่าบางครั้งตนเองก็ไม่สามารถที่จะระงับอารมณ์ของตนเองในการพูดได้ จึงทำให้เกิดการโต้เถียงกันขึ้นกับพี่สาวทั้งสาม ดังนั้นการที่จะไม่ทำให้เกิดการโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันนั้น จะต้องไม่พูดถึงเรื่องการเมือง เพราะอย่างไรก็แล้วแต่คงไม่สามารถเปลี่ยนความคิดของสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยได้

ซึ่งในความรู้สึกลึกๆ แล้ว ที่นายพลต้องโต้เถียงกับพี่สาวทั้งสามนั้นเพราะ ความเป็นห่วงพี่สาวทั้งสามว่าจะไปเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มเสื้อเหลือง แล้วจะเกิดอันตรายขึ้นได้หรือจะตกเป็นเครื่องมือให้กับคนอื่น แต่เมื่อเริ่มโต้เถียงกันแล้ว บางครั้งอารมณ์ก็พาไปทำให้ไม่สามารถระงับความรู้สึกได้

สำหรับนายพลแล้ว ถึงแม้ว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง จะยังคงดำรงอยู่ ความขัดแย้งนั้นจะไม่สามารถทำให้ตนเอง กับสมาชิกในครอบครัวเกิดความขัดแย้งกันได้ เนื่องจากเข้าใจดีว่า การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ที่มีความเห็นไม่ตรงกันนั้นก็เป็นเรื่องธรรมดาเรื่องหนึ่งที่สามารถเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ แต่ความเป็นพี่น้องเป็นครอบครัวเดียวกันนั้นสำคัญมากกว่า ซึ่งการทะเลาะกันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยๆ ในอดีตที่ผ่านมาตามประสาพี่น้อง ซึ่งถ้าโกรธกันเดี๋ยวก็ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้งในครอบครัว

หากจะทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว นายพลเห็นว่า จะต้องทำให้สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวคิดแบบเดียวกันหรืออยู่ฝ่ายเดียวกัน แต่หากไม่สามารถทำได้ ก็ไม่ควรพูดหรือแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมือง และ/หรือหากจะพูดแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกันก็ต้องใช้การพูดด้วยเหตุผลมากกว่าการพูดโดยใช้อารมณ์ แต่อย่างไรก็ตามนายพลเชื่อว่า

ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือความเป็นครอบครัวนั้นจะช่วยลดความขัดแย้งได้เป็นอย่างมาก หรือทำให้ความขัดแย้งในครอบครัวไม่สามารถเกิดขึ้นได้

กรณีศึกษาที่ 2 (สนับสนุนกลุ่มเสื้อเหลือง) : นางสาวดา *

ข้อมูลส่วนบุคคล

นางสาวดา เพศหญิง อายุ 31 ปี นั้บถือศาสนาพุทธ การศึกษาดำรงปริญญาตรี สถานภาพปัจจุบันสมรสแล้ว ปัจจุบันเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีสมาชิกในบ้าน 5 คน รวมทั้งตัว นางสาวดาเองด้วย มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ภายในครอบครัวมีสมาชิกที่มีความเห็นไม่ตรงกันกับนางสาวดา อยู่ด้วยกัน 3 คน (ในการสัมภาษณ์คุณดา ไม่ระบุชื่อขัดแย้งว่าเป็นใครแต่ในแบบสำรวจคุณดา ระบุว่ามียุ่ขัดแย้งอยู่ในกลุ่มพี่น้อง และกลุ่มพ่อแม่)

สาเหตุของความขัดแย้ง

นางสาวดา มีความเห็นว่าความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มพม. กับกลุ่มนปช. นั้น ไม่ใช่สาเหตุที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว ถึงแม้ว่านางสาวดา จะมีความขัดแย้งหรือมีการโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวบ้างก็ตาม แต่ว่าการโต้เถียงที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ความขัดแย้งแต่เป็นการโต้เถียงปกติเหมือนเรื่องทั่วๆ ไป แต่นางสาวดาเห็นด้วยว่าหากมีการพูดเรื่องความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองกับกลุ่มเสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันก็มีโอกาสที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความขัดแย้งได้ โดยสำหรับตนเองแล้วความขัดแย้งทางการเมืองจะไม่เป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งกับสมาชิกที่มีความเห็นต่างในครอบครัวได้

ในเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองนางสาวดา สนับสนุนกลุ่มพม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง แต่ก็ไม่เคยเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มเสื้อเหลือง และที่สนับสนุนกลุ่มเสื้อเหลืองเพราะว่า กลุ่มเสื้อเหลืองนั้นยึดมั่นในสิ่งที่ทำ และทำจริงด้วยความซื่อสัตย์ และที่สำคัญคือไม่ได้ทำให้ประชาชนเดือดร้อน และมีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่กลุ่มเสื้อเหลืองทำนั้นเป็นการรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชน และที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมของกลุ่มนปช. หรือกลุ่มเสื้อแดงเพราะว่า กลุ่มเสื้อแดงนั้นใช้ความรุนแรงทำให้ประชาชนต้องเดือดร้อน มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมืองและทำให้ประชาชนล้มตาย และในสมัยรัฐบาลพตท. ทักษิณ ชินวัตร ทำให้เกิดผู้ก่อการร้ายขึ้นในประเทศเป็นจำนวนมากทำ และยังทำให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

นางสาวดาเคยแสดงความคิดเห็น ในเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว และยังเคยโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นแตกต่างกัน ซึ่งมีสมาชิกใน

ครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันอยู่ 3 คน ซึ่งนางสาวดา ได้เคยแสดงความคิดเห็นหรือพูดคุย ในเรื่องการชุมนุมทางการเมือง กับสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยอยู่บ่อยๆ โดยส่วนใหญ่จะพูดคุยกันตอนดูทีวีรับประทานอาหารเช้า โดยในขณะที่ดูทีวีนั้น เมื่อมีการเสนอข่าวสารขึ้นมาก็จะเป็นจุดเริ่มต้นอย่างหนึ่งในการโต้เถียงกันเรื่องการเมือง ซึ่งการพูดคุยหรือโต้เถียงกันในเรื่องการเมือง กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยนั้น ส่วนใหญ่เมื่อโต้เถียงกันได้ช่วงระยะเวลาหนึ่งก็จะโกรธเคืองกัน และในบางครั้งก็จะหยุดคุยตัดบทการสนทนา เพื่อไม่ต้องการให้มีการโต้เถียงกันมากขึ้น หรือเปลี่ยนเรื่องคุย หรือไม่ก็เงียบไม่พูดต่อเรื่องการเมืองอีกหรือหันไปคุยเรื่องอื่นแทน แต่พอหลังจากที่จบการสนทนาไปได้ประมาณ 1 วัน ความรู้สึกต่างๆ ก็จะหายไปไม่รู้สึกโกรธเคืองอะไร และก็กลับมาพูดกันเป็นเรื่องปกติ หรือแม้แต่ว่าภายหลังจากการโต้เถียงแล้ว ก็ยังสามารถคุยเรื่องอื่นกันต่อได้ และก็จะทำให้ลืมเรื่องที่เพิ่งโต้เถียงกันไปได้

โดยส่วนตัวนางสาวดาเองนั้น บางครั้งภายหลังจากการโต้เถียงกับสมาชิกที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีความรู้สึกที่อยากหนีไปไกลๆ ไม่อยากอยู่ใกล้ๆ เพราะจะทำให้มีการเถียงกันไม่หยุดสิ้น และบางครั้งก็จะไม่ฟังอีกฝ่ายหนึ่งพูดเลย หรือไม่ก็จะตัดบทเลิกพูดคุยเรื่องการเมืองไปเลย และก็มีบางครั้งที่เงียบไปเลย ไม่พูดไม่จา กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยนั้น แต่ส่วนใหญ่มักจะจบลงด้วยที่ต่างคนต่างไป หรือต่างคนต่างหยุดพูด โดยที่แต่ละฝ่ายก็ยังไม่ยอมรับในเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งยังตกลงกันไม่ได้ และต่างคนต่างก็ไม่พูดเรื่องนี้อีกสักระยะหนึ่ง แต่เมื่อต้องมาเจอกันอีกเพราะอยู่ในบ้านเดียวกัน และยังได้ยินได้ฟังข่าวสารเรื่องการเมืองอยู่ก็จะมีบ้างที่กลับมาโต้เถียงกันใหม่ ซึ่งก็เหมือนเดิมไม่มีอะไรเกิดขึ้น

โดยตนเองแล้ว ภายหลังจากการพูดคุยหรือโต้เถียงในเรื่องการเมืองแล้ว บางครั้งก็มีความรู้สึกโกรธสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยว่า ทำไมไม่มีเหตุผลเลย ทำไมต้องทำอย่างนั้นหรือต้องทำอย่างนี้ ทำให้บางครั้งก็อยากอยู่คนเดียว และไม่อยากคุยเรื่องการเมืองอีก และไม่เข้าใจว่าทำไมสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยจึงคิดเช่นนั้น และก็ยังมีความรู้สึกว่าทำไมต้องเอาเรื่องการเมืองมาพูดและทำให้ต้องเกลียดกันทะเลาะกันด้วยเพียงเพื่อต้องการเอาชนะกันเท่านั้น ซึ่งตนเองนั้นจะไม่พยายามแสดงความรู้สึกเหล่านั้นออกไป แต่พยายามที่จะเลียงหรือหลีกเลี่ยงเพื่อที่จะไม่ต้องแสดงความรู้สึกที่ไม่ดีกับผู้ที่โต้เถียงด้วย

นางสาวดาเห็นว่า การที่ตนเองต้องมาโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันนั้น เป็นเพราะว่า สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างก็มีความคิดมีเหตุผลส่วนตัวและมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนเองได้รับรู้รับฟังมา ซึ่งก็อยู่ที่การรับข้อมูลข่าวสารของแต่ละคนที่จะได้รับความจริงที่แตกต่างกันและพบเห็นได้รับรู้ในสิ่งยั่วยู่ที่แตกต่างกัน และการรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน

โดยเฉพาะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อทีวี เพราะการได้เพียงส่วนใหญ่อันจะเกิดขึ้นตอนดูข่าวสารทางทีวี และ ยังเห็นว่า เป็นการยากที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันนั้น ให้หันมาเห็นด้วยกับตนเอง

ผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว

การพูดคุยในเรื่องสื่อเหลือง และ/หรือสื่อแดงกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นต่างกันนั้น ส่งผลกระทบทำให้เกิดรู้สึกไม่สบายใจว่า ทำไมเราต้องมาทะเลาะกันเรื่องการเมืองนี้ด้วย ทั้งๆ ที่ไม่ใช่เรื่องของเราโดยตรง และยังทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวต้องเกิดปัญหาขึ้น แต่ทั้งหมดนี้ก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในขณะที่เกิดการโต้เถียงเท่านั้น เพราะเมื่อคุยเรื่องอื่นหรือเมื่อเวลาผ่านไปวันสองวัน ความรู้สึกเหล่านั้นก็หายไป ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็กลับมาเป็นเหมือนเดิม ไม่มีผลอะไร โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นแตกต่างกัน หรือเกิดขึ้นในขณะที่โต้เถียงกันเสร็จสิ้นใหม่ๆ

ซึ่งภายหลังจากมาจากการพูดคุยโต้เถียง ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวก็ยังคงเหมือนเดิม โดยนางสาวดาให้เหตุผลว่า ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวหรือความผูกพันในครอบครัวนั้นมีความสำคัญมากกว่า โดยเฉพาะกับผู้ที่เป็นผู้ดูแลหรือผู้ที่เราต้องให้ความเคารพ

สำหรับนางสาวดาแล้ว การพูดคุยเรื่องการเมือง กับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นแตกต่างกันนั้น จะไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหมือนเรื่องปกติที่มีการโต้เถียงกันในเรื่องอื่นๆ และที่สำคัญคือ เรื่องเศรษฐกิจทั้งของตนเองและภายในครอบครัว เช่น เรื่องทำมาหากินการหารายได้ของครอบครัวนั้นสำคัญกว่า

การบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว

ในภาพรวมนางสาวดาเห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสื่อเหลือง และ/หรือ กลุ่มสื่อแดง จะไม่ส่งผลให้ตัวคุณจินดาเอง กับสมาชิกในครอบครัว เกิดความขัดแย้งกันได้ เนื่องจากตัวนางสาวดาเอง จะพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยกันเรื่องการเมือง เพราะว่าจากการโต้เถียงในครั้งที่ผ่านมา มาประมาณ 2-3 ครั้งเพียงพอที่จะทำให้ได้คิดว่า ไม่ควรพูดเรื่องการเมืองอีก และก็ไม่น่าอยากใส่ใจเรื่องการเมืองด้วย ซึ่งปัจจุบันการทำมาหากินนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า และนางสาวดา ยังมองว่า การอยู่กับครอบครัวควรที่จะมีความสุขมากกว่าการที่ต้องมาทะเลาะกัน

โดยนางสาวดากล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า “ก็ดี คิดเสียว่าเราไม่ได้เป็นหนี้ประเทศไทย เราอยู่ของเราก็มีความสุขอยู่แล้ว”

ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้งในครอบครัว

นางสาวดาเห็นว่า การที่จะทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งกันขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันได้นั้น จะต้องทำให้ไม่มีสื่อสีเหลือง สีแดงอีกต่อไป ซึ่งนางสาวดาก็ไม่ได้บอกว่าจะทำอย่างไร แต่ก็สนับสนุนในสิ่งที่สื่อเหลืองทำโดยไม่ต้องการสื่อสีแดง

สำหรับนางสาวดาแล้ว ถึงแม้ว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม สื่อเหลือง และ/หรือ กลุ่มสื่อแดง จะยังคงดำรงอยู่ ตนเองกับสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกันนั้น ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่า จะเกิดความขัดแย้งกันได้อีกหรือไม่

โดยนางสาวดาได้พูดถึงความรู้สึกทิ้งท้ายไว้ว่า “อยากมีชีวิตเหมือนแต่ก่อน”

กรณีศึกษาที่ 3 (สนับสนุนกลุ่มสื่อแดง) : นายจัน*

ข้อมูลส่วนบุคคล

นายจัน เพศชาย อายุ 48 ปี นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปัจจุบันสมรสแล้ว ประกอบอาชีพส่วนตัว มีสมาชิกภายในบ้านรวมตัวนายจันด้วยจำนวน 6 คน และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร นายจัน มีสมาชิกในครอบครัวที่มีแนวคิดทางการเมืองไม่สอดคล้องกันกับนายจัน 2 คนคือ ภรรยาและลูกสาว ส่วนคนอื่นมีความคิดเห็นไปแนวเดียวกัน แต่ก็ไม่ได้พูดคุยกันมากนัก ยกเว้นภรรยาและลูกสาวซึ่งยังอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน นายจัน มีแนวคิดทางการเมืองต่อการชุมนุมของกลุ่มสื่อเหลือง และ/หรือ กลุ่มสื่อแดง โดยสนับสนุนกลุ่มสื่อแดง ซึ่งภรรยาและลูกสาว มีแนวคิดสนับสนุนกลุ่มสื่อเหลือง

สาเหตุของความขัดแย้ง

นายจันให้ความเห็นว่า ความขัดแย้งของกลุ่มสื่อเหลือง และ/หรือ กลุ่มสื่อแดงนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว เนื่องจากทำให้สมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกัน ต้องเกิดการโต้เถียงกันขึ้นและนำไปสู่ความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวได้ แต่สำหรับครอบครัวของตนเองแล้วเห็นว่า ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น จะไม่สามารถทำให้ครอบครัวของตนเองเกิดความขัดแย้งกันได้

นายจันสนับสนุนกลุ่มเสื้อแดง ด้วยเหตุผลที่ว่า ชอบคุณทักษิณ ชินวัตร ในการบริหารประเทศที่ผ่านมาทำให้เกิดผลดีต่อประเทศ และรู้สึกว่าตนเองหาเงินได้ง่ายและคล่องตัวในการทำมาหากิน และที่ไม่ชอบกลุ่มเสื้อเหลืองเพราะว่า ไม่ชอบคุณสนธิ ลิ้มทองกุล และคนอื่นๆ ที่ทำให้บ้านเมืองเกิดความวุ่นวาย และการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อเหลืองทำให้ประชาชนคนอื่นเดือดร้อน การจลาจลติดขัด เกิดความไม่สะดวกและทำให้ประเทศชาติเสียหาย และมีผลประโยชน์อย่างอื่นแอบแฝง

นายจัน มีสมาชิกในครอบครัวที่มีแนวคิดทางการเมือง ไม่สอดคล้องกันกับคุณจัน 2 คน คือ ภรรยาและลูกสาว ซึ่งคุณจัน ได้เคยแสดงความคิดเห็นหรือพูดคุย ในเรื่องการชุมนุมทางการเมือง กับภรรยาและลูกสาว ประมาณ 2-3 ครั้งหรือมากกว่า โดยส่วนใหญ่จะพูดคุยกันตอนดูทีวี ซึ่งการพูดคุยหรือโต้เถียงกันในเรื่องการเมือง กับภรยานั้น ส่วนใหญ่ภรรยาจะมีโมโห โกรธ และไม่ยอมคุยด้วย แต่ถ้ากับลูกสาว ลูกสาวจะเงียบ แต่ก็มีสีหน้าไม่รับฟัง โดยส่วนตัวนายจันเอง ถ้ากับภรรายก็จะรู้สึกว่ายอมไม่ได้ แต่ถ้ากับลูกสาว ก็จะพยายามอธิบายเหตุผลให้ฟัง เพื่อจะได้ให้คิดให้เหมือนกับตัวเอง พยายามอธิบายเหตุผลว่ากลุ่มเสื้อแดงนั้นดีอย่างไร และการชุมนุมของกลุ่มเสื้อเหลืองไม่ดีอย่างไร มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝงหรือไม่

ซึ่งการพูดคุยในเรื่องทางการเมือง กับภรรยาหรือลูกสาวนั้นส่วนใหญ่มักจะจบลงด้วยที่ต่างคนต่างไป หรือต่างคนต่างหยุดพูด เงียบ หรือต่างคนต่างเดินหนีไป โดยที่ยังไม่ยอมรับในเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยตัวคุณจันเองภายหลังจากการพูดคุยหรือโต้เถียงแล้ว บางครั้งก็รู้สึก ไม่เข้าใจภรรยาและลูกสาวว่าทำไมจึงคิดเช่นนั้น แต่เมื่อเงียบกันไปได้สักระยะหนึ่งประมาณ 1-2 ก็จะมาเป็นปกติ หรือถ้าภรรายกับลูกสาวมาพูดก่อนก็จะเป็นปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น หรือในบางครั้งที่ตนเองหายโกรธก็จะเข้าไปพูดกับภรรยาและลูกสาวก่อน แต่ถ้าต่อมาตนเองกับภรรยาหรือลูกสาวได้ดูข่าวสารหรือดูทีวีด้วยกันและมีข่าวสารนำเสนอในเรื่องการชุมนุมของกลุ่มต่างๆ ก็จะมีการโต้เถียงกันขึ้นอีก

ผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว

สำหรับผลกระทบในครอบครัวของคุณจันเห็นว่า มีไม่มากนักหรือไม่มีผลกระทบอะไร เนื่องจากตนเองไม่ได้รู้สึกว่าทะเลาะหรือโกรธเคืองอะไรภรรยาและลูกสาว และการโต้เถียงกันนั้นก็เหมือนเรื่องปกติทั่วไป สำหรับการโกรธหรือโมโหที่เกิดขึ้นกับภรรยาและลูกสาวนั้น ก็เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยๆ ดังนั้นความขัดแย้งทางการเมืองจึงไม่ส่งผลกระทบอะไรต่อครอบครัวของ

ตนเอง และตนเองยังคิดว่าการโต้เถียงกับภรรยาและลูกสาวนั้น เป็นเพียงต้องการอธิบายในสิ่งที่ตนเองเชื่อเท่านั้น

ในส่วนผลกระทบในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวเห็นว่า ในยุคของรัฐบาลพตท.ทักษิณนั้น ทำให้อาชีพของตนเองมีรายได้ที่ดีกว่าในปัจจุบัน

ซึ่งภายหลังจากมาจากการพูดคุยโต้เถียง ความสัมพันธ์กับคุณพ่อคุณแม่ ก็ยังคงเหมือนเดิมปกติ ภายหลังจากนั้นก็ยังคงมีการพูดคุยในเรื่องการเมืองฯ กันต่อกับภรรยา ซึ่งก็เป็นเหมือนเดิม แต่กับลูกสาวจะไม่ค่อยได้คุยเรื่องการเมืองฯ กันอีก ซึ่งการพูดคุยเรื่องการเมืองฯ กับภรรยาและลูกสาวนั้น จะมีความรุนแรงเป็นปกติเหมือนที่มีการโต้เถียงกันในเรื่องอื่นๆ เนื่องจากเป็นเพียงแค่อยากจะอธิบายให้ฟังเท่านั้นไม่ได้ทะเลาะกัน

การบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว

ในภาพรวมนายจัน เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง จะ ไม่เกิดความขัดแย้งกันขึ้น หากมีความเข้าใจกัน และในการโต้เถียงกันนั้นก็เพียงเพราะเพียงต้องการอธิบายให้ฟังเท่านั้น และเป็นการพูดดีๆ ด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ก็จะไม่สามารถทำให้เกิดความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวได้

สำหรับนายจันแล้ว ถึงแม้ว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง จะยังคงดำรงอยู่ หากนานไปบางทีก็จะสามารถทำให้นายจัน กับสมาชิกในครอบครัวมีโอกาสเกิดความขัดแย้งกันได้ เนื่องจากความรุนแรงของข้อมูลข่าวสารจะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้

ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้งในครอบครัว

นายจันเห็นว่า การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อสารมวลชนจะมีผลต่อความขัดแย้งหรือการโต้เถียงกันของสมาชิกในครอบครัวได้ ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต้องมีความระมัดระวัง และหากต้องการให้การชุมนุมหรือความขัดแย้งหมดไป ควรให้คุณทักษิณกลับมา และลบล้างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสิ่งที่ผ่านมา

4.5 สาเหตุความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับ กลุ่ม นปช.

การศึกษา สาเหตุความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช. นั้นพบว่า ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช. ได้ถูกนำเข้าไปเป็นที่พูดคุยกันในครอบครัวร้อยละ 100.00 จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 15 ราย เหมือนเรื่องทั่วไปในสังคมแต่ผลของการนำเรื่องดังกล่าวไปพูดคุยกันในครอบครัวนั้นพบว่า ทั้งหมดเห็นด้วยว่า การแสดงความคิดเห็นในเรื่องเสื้อเหลือง - เสื้อแดง ของสมาชิกในครอบครัวนั้นจะเป็นสาเหตุทำให้สมาชิกในครอบครัว มีโอกาสเกิดความขัดแย้ง ได้เช่นเดียวกันกับเสื้อเหลืองเสื้อแดง แต่สำหรับครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญอยู่ 4 ราย ที่ถึงแม้เห็นด้วยว่ามีโอกาสเกิดความขัดแย้งได้ แต่สำหรับครอบครัวของตนนั้นเชื่อว่าจะไม่มีโอกาสเกิดความขัดแย้งได้

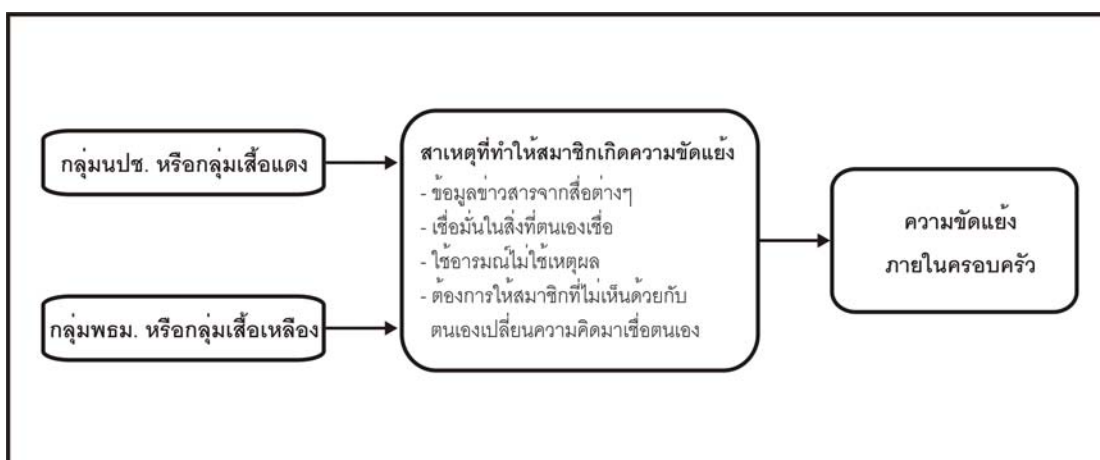
สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช. จะเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้ในระดับน้อยถึงปานกลางนั้น มีจำนวน 8 ราย และเห็นว่าจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งในครอบครัวในระดับมากนั้นมีจำนวน 3 ราย

โดยที่สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวที่สนับสนุนกันคนละฝ่าย ต่างยึดถือในความเห็นตัวเองเป็นใหญ่ โดยต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับในความเห็นของตนเอง จึงทำให้ต้องมีการถกเถียงกัน และการไม่ยอมรับในความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งโดยเชื่อว่าความเห็นของตนเองนั้นถูกต้อง และการดูข่าวสารมาก ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดและเป็นบ่อเกิดสำคัญที่ทำให้เริ่มมีการถกเถียงกัน สุดท้ายคือแรงกระตุ้นจากการชุมนุมภายนอก หากภายนอกรุนแรง การถกเถียงกันภายในครอบครัว ก็จะรุนแรงหากภายนอกสงบ การถกเถียงกัน ก็จะไม่รุนแรงซึ่งมีที่มาจากภายนอก เช่น สื่อ เพื่อน เป็นต้น

และการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดงกับสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยนั้น ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 6 ราย เห็นว่า เป็นเรื่องปกติ ซึ่งให้ความเห็นว่า เนื่องจากมีเรื่องที่ได้เถียงกันที่ผ่านมาก็มีความไม่เข้าใจกันในเรื่องอื่นๆด้วยเหมือนกัน แต่ก็มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 5 รายที่เห็นว่า เป็นการโต้เถียงที่รุนแรงมากกว่าปกติ เนื่องจาก มีการใช้อารมณ์ในการพูดคุยและ ต้องการเอาชนะกันให้ได้ ไม่ยอมรับในความเห็นของสมาชิกที่ไม่เห็นด้วย จึงทำให้เกิดการโต้เถียงที่รุนแรงมากกว่าปกติ โดยเฉพาะจะรุนแรงมาก หากว่า ในขณะนั้นการนำเสนอข่าวสารของสื่อในเรื่องของการชุมนุมของเสื้อเหลืองแดง มีความรุนแรงเกิดขึ้น การแสดงความคิดเห็นในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยนั้น ก็จะรุนแรงตามด้วย

แต่ก็มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 4 รายที่เห็นว่า เป็นการโต้เถียงที่รุนแรงน้อยกว่าปกติ เป็นเพราะว่าตนเอง หรือ สมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วย เลี่ยงที่จะโต้เถียง หรือไม่พูดต่อในเรื่อง เสื้อเหลืองเสื้อแดง ที่ต่างฝ่ายต่างเห็นไม่ตรงกัน แต่ก็เลี่ยงที่ไม่พูดเรื่องนี้ และบางส่วนก็เห็นว่าไม่ใช่ เรื่องของตนเอง ไม่ควรนำมาเถียงกันและเห็นว่าเรื่องอื่นภายในครอบครัวนั้นสำคัญกว่าจึงทำให้ การโต้เถียงในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดงไม่เกิดความรุนแรง หรือรุนแรงน้อยกว่าการเถียงกันในเรื่อง อื่นภายในครอบครัว

ในภาพรวม ในเรื่องความขัดแย้งในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดง ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 6 ราย เห็นว่า เป็นเรื่องปกติ เหมือนกับเรื่องความขัดแย้งอื่นๆ ภายในครอบครัวแต่ก็มีผู้ให้ข้อมูลที่ สำคัญจำนวน 5 รายเห็นว่า ความขัดแย้งในเรื่องเสื้อเหลือง เสื้อแดง มีผลมากกว่าความขัดแย้งใน เรื่องอื่นๆ ภายในครอบครัวและก็มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 4 รายเห็นว่า ความขัดแย้งในเรื่อง เสื้อเหลือง เสื้อแดง มีผลน้อยกว่าความขัดแย้งในเรื่องอื่นๆภายในครอบครัว ตามแผนภาพที่ 4.1

แผนภาพที่ 4.1 สาเหตุที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความขัดแย้ง

4.6 ผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่ม นปช.

การศึกษาถึง ผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้ง ระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่มนปช. พบว่า สมาชิกในครอบครัว ที่มีความเห็นไม่ตรงกัน มีความ หลากหลาย เกิดขึ้นได้กับทุกคน ทั้ง พ่อแม่พี่น้อง สามเณรภรรยา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนใกล้ชิด

ที่พูดคุยกันได้ตลอดเวลา ทั้งสิ้น การแสดงความคิดเห็นในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดงจะมีตั้งแต่ประมาณ 1 ครั้ง จนกระทั่งทุกครั้งที่พูดคุย เรื่องเสื้อแดง

ขณะที่มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็นเรื่องการชุมนุมของเสื้อแดง นั้น ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 15 รายที่บ่อยที่สุดจะอยู่ในขณะที่ดูทีวี รองลงมาคือรับประทานอาหารเช้า ซึ่งเป็นเวลาที่อยู่ด้วยกัน และรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ รวมทั้งขณะที่นั่งอยู่ในรถ ด้วยเช่นเดียวกัน

การพูดคุยกับสมาชิกที่ไม่เห็นด้วย ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 15 รายเมื่อพูดกันไปได้สักระยะหนึ่ง สมาชิกที่ไม่เห็นด้วยเริ่ม มีการโต้เถียง แสดงความคิดเห็น ไม่เห็นด้วยรวมทั้งมีปฏิริยาแสดงความไม่พอใจ ซึ่งสมาชิกบางคน เมื่อคุยกันไปเรื่อยๆ และเมื่อเกิดการโต้เถียงกัน บางครั้งก็จะเงียบ หรือตัดบทการพูดคุย หรือเปลี่ยนไปคุยเรื่องอื่น ในบางกรณี เมื่อเริ่มมีการโต้เถียงแสดงความคิดเห็น ก็มีปฏิริยาที่รุนแรงขึ้น มีอาการโกรธ ที่อีกฝ่ายไม่ยอมรับในสิ่งที่ตนเองพูด ซึ่งบางครั้งก็มีการด่าตอบโต้ใส่กัน

เมื่อมีการตอบโต้แสดงปฏิริยาจากสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยกับผู้พูด หากสมาชิกที่ไม่เห็นด้วย เป็น พ่อ หรือ แม่ผู้พูด โดยส่วนใหญ่ จะพยายามอธิบายเหตุผล หรือไม่แสดงความคิดเห็น หรือเงียบ หรือปล่อยให้พูดไปเรื่อยๆ และหยุดไปเอง หากสมาชิกที่ไม่เห็นด้วย เป็น ลูก พี่ หรือน้องผู้พูด โดยส่วนใหญ่ จะมีการโต้เถียงกลับ หรือโกรธ อีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่รับฟังหรือยอมรับที่ตนเองคิดหรือบางครั้ง ก็มีความรู้สึกต้องการเอาชนะสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยกับผู้พูดหรือบางครั้ง ก็เงียบไม่แสดงความคิดเห็น และเดินหนีไป

การแสดงความคิดเห็นในเรื่องเสื้อเหลือง เสื้อแดง กับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยนั้น ส่วนใหญ่แล้ว จะหยุดแสดงความคิดเห็น และเงียบกันไปเองรวมทั้ง บางครั้งหากมีการโต้เถียงกันมากก็จะหยุดคุยกันไประยะหนึ่ง หรือไม่พูดคุยกันแต่สักระยะหนึ่งก็จะกลับมาพูดคุยแสดงความคิดเห็นกันต่อ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่า สมาชิกเป็นคนในครอบครัว ถึงแม้จะมีการโต้เถียงกัน ก็เป็นเรื่องปกติ สักระยะหนึ่งก็กลับมาคุยกันใหม่ได้

แต่ก็มีบางครั้งที่ภายหลังจากการแสดงความคิดเห็นกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยจบสิ้น ผู้พูด ส่วนใหญ่จะรู้สึกว่า ทำไมสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยจึงไม่พยายามเข้าใจตนเองหรือเชื่อในสิ่งที่ตนเองเชื่อ บางครั้งภายหลังจากการโต้เถียง มีความรู้สึกว่าโกรธสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วย อยากอยู่คนเดียว และบางครั้งก็ไม่อยากอยู่บ้านแต่โดยส่วนใหญ่ หากสมาชิกที่ไม่เห็นด้วย เป็นพ่อ แม่ สามี หรือภรรยา ก็จะไม่ค่อยรู้สึกอะไรเลยๆ หรือมีความรู้สึกไม่เข้าใจบ้างเล็กน้อย ตามแผนภาพที่ 4.2

แผนภาพที่ 4.2 ผลกระทบของความขัดแย้งต่อสมาชิกในครอบครัว

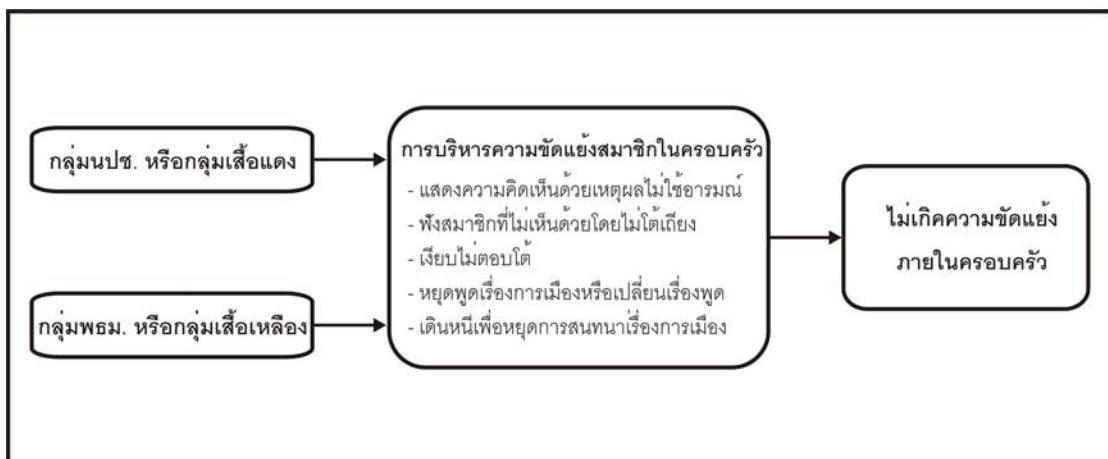
4.7 แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่ม นปช.

การศึกษานโยบายการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่ม นปช. พบว่า สมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกันกับสมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ ในเรื่องความขัดแย้งของเสื้อเหลืองเสื้อแดงนั้น ส่วนใหญ่ เห็นว่าหากไม่ต้องการให้เกิดความขัดแย้งขึ้นควรจะ หยุดการรับรู้ข่าวสารเรื่องเสื้อเหลืองแดงหรือไม่พูดเรื่องความขัดแย้งของเสื้อเหลืองเสื้อแดง และที่สำคัญคือไม่ควรใช้อารมณ์ในการพูดคุยและควรใช้เหตุผลในการพูดคุย ยอมรับในความเห็นต่างของสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยหรือที่สำคัญที่สุดคือ ความขัดแย้งของเสื้อเหลืองเสื้อแดง ต้องยุติลง

หากความขัดแย้งระหว่างเสื้อเหลือง เสื้อแดงยังคงดำรงอยู่ สมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่ มีความเห็นเท่าๆกันว่า ความขัดแย้งในครอบครัวจะยังคงมีอยู่ และไม่มี ความขัดแย้งในครอบครัว ถึงแม้ว่าจะมีความขัดแย้งของเสื้อเหลืองเสื้อแดงและมีสมาชิกในครอบครัวบางส่วน มีความเห็นไม่แน่ใจว่าจะมีความขัดแย้งหรือไม่ หากยังคงมีความขัดแย้งของเสื้อเหลืองเสื้อแดงอยู่เหตุผลที่คิดว่าน่าจะ มีอยู่ เพราะว่าสมาชิกในครอบครัวยังคงสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่และต้องการให้สมาชิก

ในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วย มาสนับสนุนเหมือนตนเองและเห็นว่าความขัดแย้งของเหลืองแดงยังไม่ได้รับการแก้ไข เรื่องจึงยังไม่จบสิ้น จึงยังต้องมีการสนับสนุนกันต่อไป

เหตุผลที่คิดว่าไม่น่าจะมีอยู่ เพราะว่า ความผูกพันหรือความสัมพันธ์ในครอบครัวมีคุณลักษณะมากกว่าความขัดแย้งในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดง ถึงแม้ว่าความเห็นจะไม่ตรงกันแต่ก็ไม่รุนแรงมากกว่าปกติ เป็นเรื่องธรรมดาเรื่องหนึ่งของความขัดแย้งทั่วไปในครอบครัวและที่สำคัญคือ ในครอบครัวมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าจะขัดแย้งกันบ้างความเห็นไม่ตรงกันบ้าง แต่ก็มี ความเข้าใจกันบางส่วนที่ไม่แน่ใจ เพราะว่า ไม่รู้ว่อนาคต ความขัดแย้งในเรื่องเสื้อเหลืองเสื้อแดง จะเป็นอย่างไรต่อไป ตามแผนภาพที่ 4.3

แผนภาพที่ 4.3 การบริหารความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว

4.8 บทสรุป

ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ มีผลต่อความขัดแย้งในครอบครัวเป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุที่ว่า สถาบันครอบครัวของเรานั้น ยังไม่สามารถแยกแยะประเด็นความขัดแย้งได้อย่างชัดเจนว่า เรื่องไหนเป็นเรื่องของส่วนรวมและเรื่องไหนเป็นเรื่องส่วนตัว ที่ไม่ควรเอาเข้ามาปนกัน จากผลการศึกษาจะเห็นว่า สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่แล้วจะมีการพูดคุยกันถึงเรื่องความขัดแย้งในสังคมไทย หากครอบครัวใดเห็นไปในทิศทางเดียวกันก็จะไม่ค่อยมีปัญหามากนัก แต่หากครอบครัวใดที่มีความเห็นที่แตกต่างกันแล้ว ย่อมได้รับผลกระทบจากความเห็นต่างของความคิดไม่มากก็น้อย

เพราะฉะนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นจากภายนอกครอบครัวหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คนไทยส่วนใหญ่จะนำความขัดแย้งนั้นเข้าสู่ครอบครัวด้วย โดยที่ไม่แยกแยะให้ชัดเจนว่าควรหยุดไว้แค่นั้น ซึ่งถึงแม้ว่าความคิดเห็นทางการเมืองฯ ของสมาชิกในครอบครัวจะแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม หากสามารถเข้าใจได้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว ก็จะสามารถกำหนดได้ถึงบทบาทที่แท้จริงว่า เรื่องประการใดที่ควรหรือไม่ควรนำมาให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้

ถึงแม้ว่าความคิดเห็นทางการเมืองฯ จะแตกต่างกันอย่างไรก็ตามหากผู้คนในสังคมสามารถที่จะแยกแยะได้ว่าเป็นเรื่องของสังคม ไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ก็จะไม่เป็นเรื่องที่เสียหายแต่อย่างใดที่จะสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ด้วยภาวะที่ยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ จึงได้นำความขัดแย้งจากภายนอกเข้ามาสู่สังคมในครอบครัว และหากความขัดแย้งภายนอกของสังคมมีความรุนแรงเกิดขึ้น ความขัดแย้งภายในครอบครัวที่สมาชิกมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ก็จะรุนแรงตามสถานการณ์ภายนอกไปด้วย

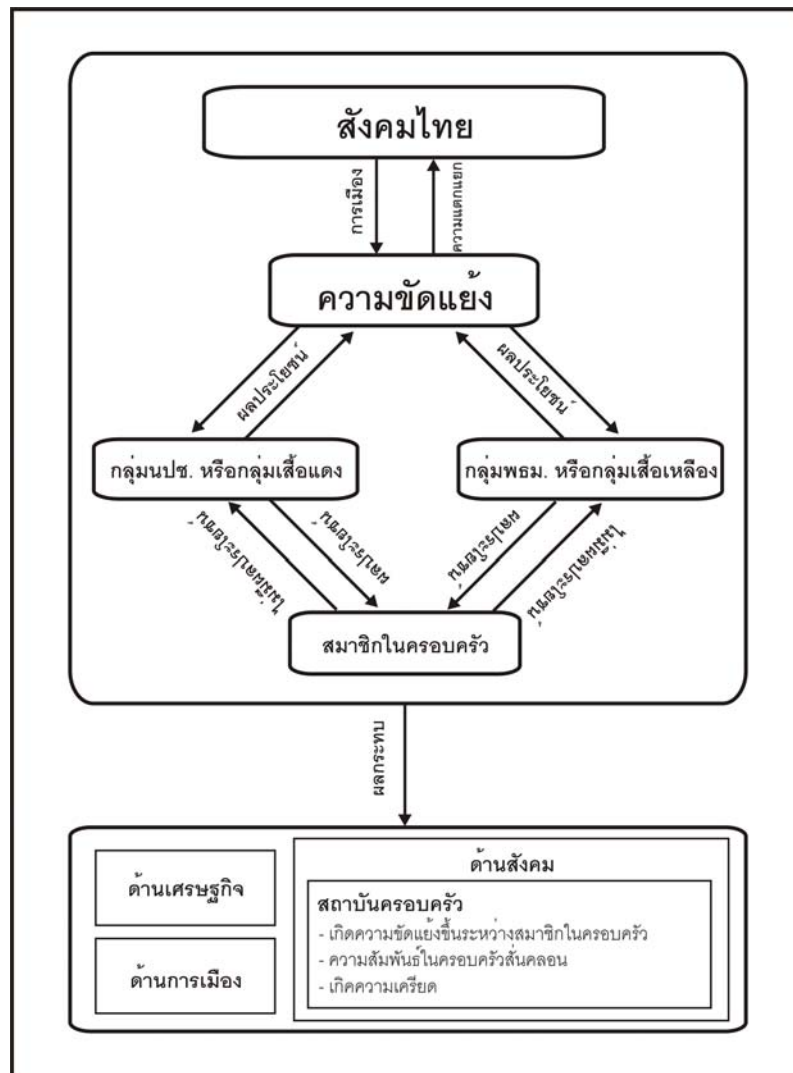
เมื่อเรื่องความขัดแย้งของสังคมภายนอกโดยเฉพาะเรื่องที่สามารถนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญ จึงเป็นเรื่องใหญ่ทันทีของสังคม และถูกนำเข้ามาถกเถียงกันในสถาบันครอบครัว เมื่อครอบครัวมีความเห็นไม่ตรงกัน ก็กลับกลายเป็นว่าสมาชิกในครอบครัวเกิดความแบ่งแยกเป็นฝักเป็นฝ่ายตามภาพใหญ่ของความขัดแย้งของสังคมตามไปด้วย

แต่ความขัดแย้งของครอบครัวจะลุกลามบานปลายหรือไม่จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งประเพณีของสังคมไทยที่ให้ความเคารพผู้ใหญ่และรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกันนั้น จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่ช่วยให้ความขัดแย้งในครอบครัวสามารถคลี่คลายได้เมื่อเวลาได้ผ่านไปสักระยะหนึ่ง แต่ด้วยนิสัยของผู้คนในสังคมไทย เมื่อมีข่าวตามหน้าสื่อต่างๆ ไปเกิดขึ้นอีก ก็พบว่าเรื่องเหล่านี้ก็จะวนเวียนกลับมาใหม่อีกครั้ง และเมื่อเวลาผ่านไปก็ลืมเลือนกลับมาเป็นปกติได้เหมือนเดิม

แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงเป็นอย่างยิ่งก็คือ อารมณ์ของการแสดงความคิดเห็นที่ว่า หากครอบครัวไหนที่มีความเปราะบางในเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว ก็น่าเป็นห่วงได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งของสังคมภายนอกนั้น จะทำลายความสัมพันธ์อันเปราะบางนั้นได้

ซึ่งการดำรงอยู่ของความขัดแย้งของสังคมไทยนั้นก็ยังคงทำให้สังคมครอบครัวไทยยังอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วงที่จะยังคงมีความขัดแย้งได้อยู่ต่อไป และอาจจะส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่หรือสภาพจิตใจของสมาชิกในครอบครัวได้ และหากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ต้อง

วนเวียนอยู่กับความขัดแย้งที่ยังไม่จบสิ้นนั้น ย่อมจะส่งผลกระทบที่สำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นปกติสุขได้ ความอบอุ่นในครอบครัวจะน้อยลงถึงแม้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะสามารถหายไปเมื่อเวลาผ่านไปได้ระยะเวลาหนึ่งก็ตาม แต่การที่ต้องพูดคุยโต้เถียงในเรื่องความขัดแย้งของสังคมที่ยังไม่จบสิ้นย่อมไม่เป็นผลดีต่อภาพรวมของครอบครัวอย่างแน่นอน ตามแผนภาพที่ 4.4

แผนภาพที่ 4.4 ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ ที่มีผลต่อความขัดแย้งในครอบครัว

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่าง พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษาถึงความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช.
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช.
3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช.

โดยเก็บข้อมูลในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไปจำนวนทั้งสิ้น 250 คน และในส่วนของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่ถูกคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ศึกษา จากผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไป 250 คน โดยการคัดเลือกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ไม่สนับสนุนทั้ง พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) และ แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือนปช. (กลุ่มเสื้อแดง) จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่สนับสนุน พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือพธม. (กลุ่มเสื้อเหลือง) จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่สนับสนุน แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ หรือนปช. (กลุ่มเสื้อแดง) จำนวน 5 คน

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ความขัดแย้งของสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับกลุ่มนปช.

สาเหตุที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพธม. กับ กลุ่มนปช. ทำให้เกิดความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวได้ ดังนี้

5.1.1.1 สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวที่สนับสนุนกันคนละฝ่าย ต่างยึดถือในความเห็นตัวเองเป็นใหญ่ โดยต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับในความเห็นของตนเอง จึงทำให้ต้องมีการถกเถียงกัน

5.1.1.2 การไม่ยอมรับในความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งโดยเชื่อว่าความเห็นของตนเองนั้นถูกต้อง

5.1.1.3 การดูข่าวสารมาก ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดและเป็นบ่อเกิดสำคัญที่ทำให้เริ่มมีการถกเถียงกัน

5.1.1.4 แรงกระตุ้นจากการชุมนุมภายนอก หากภายนอกรุนแรง การถกเถียงกันภายในครอบครัว ก็จะมีรุนแรงหากภายนอกสงบ การถกเถียงกัน ก็จะไม่รุนแรงซึ่งมีที่มาจากภายนอก เช่น สื่อ เพื่อน เป็นต้น

5.1.2 ผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับ กลุ่มนปช.

ผลกระทบของความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่มพม. กับ กลุ่มนปช. มีดังนี้

5.1.2.1 จะเกิดการโต้เถียงกันขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกัน ซึ่งการโต้เถียงจะมีอยู่หลายครั้งขึ้นอยู่กับการรับรู้ความรุนแรงของความขัดแย้งภายนอก หากความขัดแย้งภายนอกมีความรุนแรง ก็จะมีแนวโน้มการโต้เถียงที่รุนแรงด้วย ซึ่งทำให้สมาชิกที่โต้เถียงกันต้องโกรธเคืองกันไประยะหนึ่ง

5.1.2.2 จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจอีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่ยอมรับความคิดเห็นของตัวเอง และทำให้เกิดความเข้าใจผิดที่ว่า ทำไมสมาชิกคนนั้นคนนี้ต้องเป็นอย่างนี้ไม่เข้าใจ ทำให้ความไว้วางใจและความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดความสั่นคลอนได้

5.1.2.3 ความเชื่อมั่นในสถาบันครอบครัวที่ลดลงที่จะเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่นลดลงแทนที่จะช่วยให้ความเครียดจากภายนอกผ่อนคลายลงกลับกลายเป็นเพิ่มความเครียดขึ้นในครอบครัวได้หากว่ามีสมาชิกในครอบครัวที่มีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องความขัดแย้งภายนอก

5.1.3 แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับ กลุ่มนปช.

แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถาบันครอบครัวจากเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพม. กับ กลุ่มนปช. มีดังนี้

5.1.3.1 หากสมาชิกในครอบครัวเห็นว่า ถึงแม้ว่าความคิดเห็นทางการเมืองจะแตกต่างกันอย่างไรก็ตามหากสมาชิกในครอบครัวสามารถที่จะแยกแยะได้ว่าเป็นเรื่องของสังคมไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ก็จะไม่เป็นเรื่องที่เสียหายแต่อย่างใดที่จะสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

5.1.3.2 สมาชิกในครอบครัวไม่ควรใช้อารมณ์ในการพูดคุยและควรใช้เหตุผลในการพูดคุย ยอมรับในความเห็นต่างของสมาชิกที่ไม่เห็นด้วย และเคารพในความเชื่อที่แตกต่างของสมาชิก

5.1.3.3 ด้วยประเพณีที่ดีงามของสังคมไทยที่ให้ความเคารพผู้ใหญ่และรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกันนั้น สามารถมีบทบาทสำคัญยิ่งที่ช่วยให้ความขัดแย้งในครอบครัวสามารถคลี่คลายได้เมื่อเวลาได้ผ่านไปสักระยะหนึ่ง

5.1.3.4 ความใส่ใจและการให้ความอบอุ่นในครอบครัวและความผูกพัน ความเข้าใจซึ่งกันและกันในครอบครัวจะเป็นแนวทางการบริหารและลดความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะทั่วไปในทางปฏิบัติ

จากการศึกษาเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” ผู้ศึกษาเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

5.2.1 ให้ภาครัฐให้ความสนใจต่อปัญหาความขัดแย้งของสังคมในเรื่อง การเมืองฯ อย่างจริงจังและเอาใจใส่อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมในขณะนี้ได้ อย่างโดยเร็ว

5.2.2 ให้ภาครัฐให้ความสำคัญต่อผลกระทบในครอบครัวที่มีผลมาจากความขัดแย้งในสังคมในเรื่องการเมืองฯ โดยรัฐต้องมีมาตรการในระดับนโยบายเพื่อป้องกันหรือเยียวยาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากสาเหตุความขัดแย้งดังกล่าว

5.2.3 สร้างภูมิคุ้มกันให้ครอบครัวโดยสร้างความเข้มแข็ง และสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัว ด้วยการจัดกิจกรรมที่จะเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดจากความขัดแย้งที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคม ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ

5.2.4 การนำเสนอข่าวของสื่อสารมวลชนทุกแขนง ควรใช้วิจารณญาณเป็นอย่างยิ่งต่อการนำเสนอข่าวสารความขัดแย้งทางการเมืองฯ ที่จะส่งผลกระทบต่อผู้รับข่าวสารนั้นได้ ด้วยการคัดสรรและคัดกรองข่าวสารก่อนนำเสนอ และไม่ควรนำเสนอภาพข่าวที่จะทำให้เป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกถึงความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกินกว่าความเป็นจริง ด้วยการนำเสนอข่าวสารให้ครบถ้วนและรอบด้าน

5.2.5 ในส่วนของครอบครัวจะต้องมีการบริหารครอบครัวให้ ลด ละ เลิก ในการนำความขัดแย้งภายนอกเข้ามาสู่ความขัดแย้งในครอบครัว ด้วยการที่ว่า ครอบครัวเป็นที่ว่างเว้นต่อความขัดแย้งจากภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัวโดยตรง ถึงแม้ว่าจะเกี่ยวข้องโดยอ้อมก็ตาม แต่หากได้คำนึงถึงผลที่จะตามมาแล้ว สมาชิกในครอบครัวก็ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะมาได้เสียกัน เพียงแค่เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยกับตนต้องมาเห็นพ้องกับตนด้วย

5.2.6 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในสังคมเป็นเรื่องที่ควรใส่ใจของครอบครัว แต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกในครอบครัวจะต้องรู้จักแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในอันที่จะนำมาซึ่งการโต้เถียงในความคิดที่แตกต่างกันของสมาชิกในครอบครัวแต่ละคน โดยให้สมาชิกในครอบครัวควรคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีของครอบครัวมาเป็นลำดับแรก

5.3 ข้อเสนอแนะในเชิงวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาเรื่อง “ความขัดแย้งระหว่าง พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกับแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” มีข้อเสนอแนะในการทำการศึกษานี้ในครั้งต่อไปดังนี้

5.3.1 ควรศึกษาแนวทางที่ลึกลงไปในรายละเอียดให้มากขึ้น ว่าสภาวะแวดล้อมของครอบครัวแบบใดบ้างที่จะมีโอกาสเกิดความขัดแย้งได้มากน้อยเพียงใด หรือครอบครัวใดที่ไม่เกิดความขัดแย้ง ดังเช่นที่บางครอบครัวที่ถึงแม้จะมีความเห็นไม่ตรงกันแต่ก็ไม่เป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งได้

5.3.2 ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือกลุ่มเพื่อนสนิทว่า เมื่อความสัมพันธ์ที่ห่างออกไปอีกช่วงหนึ่ง จะมีความเปราะบางมากแค่ไหนต่อความสัมพันธ์ หากเกิดความขัดแย้งทางความคิดในเรื่องการเมืองฯ ขึ้น

5.3.3 ควรศึกษาถึงสาเหตุประการสำคัญในเรื่องนิสัยของครอบครัวไทยที่ว่า ทำไมความขัดแย้งทางการเมือง ฯ ภายนอกของสังคม ถึงสามารถผ่านเข้ามาสู่เป็นความขัดแย้งภายในครอบครัวได้

5.3.4 ควรศึกษาในประเด็นว่า หากความขัดแย้งทางการเมืองฯ ยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทยต่อไปในขณะที่ยังไม่เห็นจุดสิ้นสุด จะเกิดอะไรขึ้นบ้างต่อความขัดแย้งในสถาบันครอบครัว

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. 2552. **วิธีการ...ลดความขัดแย้งในครอบครัว**. ค้นวันที่ 11 มีนาคม 2552
จาก <http://www.bloggang.com/viewdiary>.
- เกษียร เตชะพีระ. 2547. **การเมืองภาคประชาชน ในงานวิจัยของเสกสรรค์**. มติชน
รายวัน วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ปีที่ 27 ฉบับที่ 9597.
- จารุวรรณ สุทธิชาติ. 2547. **รูปแบบผู้นำและการจัดการความขัดแย้งในองค์กร:
กรณีศึกษาบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด**. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จอห์น แมคคอนเนล. 2538. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการระงับความขัดแย้ง: คู่มือสำหรับชาว
พุทธผู้ไม่สันติ**, พระไพศาล วิสาโล (บรรณาธิการแปล). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เสริมสิกขาลัย, อาศรมวงศ์สนธิ-มูลนิธิเสถียรโกเศศ-
นาคะประทีป, โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก-มูลนิธิเด็ก.
- ชมพู แก้วประเสริฐ. 2547. **การจัดการความขัดแย้ง: กรณีศึกษาศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมฝั่ง
ตะวันออก จังหวัดปทุมธานี**. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. 2549. **อาวุธมีชีวิต? แนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง**. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. 2543. **อภัยวิถี: มิตร/ศัตรู และการเมืองแห่งการให้อภัย**. กรุงเทพฯ:
คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง 100 ปีชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลรัฐสภา
ภาคเอกชน และ สถาบันปรีดี พนมยงค์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. 2545. **ความรุนแรงจัดการ “ความจริง”: จากความผิดธรรมดาสู่ความ
เป็นปกติ**. ในการสัมมนาวัฒนธรรมศึกษา ครั้งที่ 1 เรื่อง ความขัดแย้งและความรุนแรง
เชิงโครงสร้าง รัฐ ทูต และท้องถิ่น มุมมองเชิงวัฒนธรรม. โครงการอาศรมวัฒนธรรม และ
หลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2549. **รัฐชาติกับ(ความไร้)ระเบียบโลกชุดใหม่ Nation-state and
the New World (Dis) Order**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

- จิตยา สุวรรณะชฎ. 2544. **แนวคิดทฤษฎีสังคม**. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทวีศักดิ์ สุวคนธ์. 2549. **วิถีสู่...สันติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ยูเรก้า.
- ทีมข่าวหนังสือพิมพ์โลกวันนี้. 2552. **ชกข้ามรุ่น**. เรียบเรียงจากบทสัมภาษณ์ ณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ภู ปฏัก.
- ธณินทร กองสุข. 2551. **บัญญัติ 8 ประการหนีโรคเครียดจากการเมือง**. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ค้นวันที่ 7 มีนาคม 2552 จาก <http://management2008.wordpress.com/2008/10/29/management-tips-conflict-manangement>.
- นาริรัตน์ นุโยค. 2547. **การบริหารความขัดแย้งขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท)**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. 2545. **ทิศทางการจัดการความขัดแย้งของสังคมไทย: วิพากษ์ประชาพิจารณ์ สร้างสานทางเลือกใหม่**. ในรายงานการสัมมนา ทิศทางการจัดการความขัดแย้งของสังคมไทย: วิพากษ์ประชาพิจารณ์ สร้างสานทางเลือกใหม่. สุวิทย์ เลาหศิริวงศ์, เกรียงศักดิ์ ภูศรีโสม, ยุวดี เลิศวิเศษแก้ว. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์ศิริภรณ์ออฟเซ็ท.
- ประเวศ วะสี. 2548. **รัฐบาลใหม่กับการจัดการความขัดแย้งในสังคม**. ในการสนทนาโต๊ะกลมเรื่อง “รัฐบาลใหม่กับการจัดการความขัดแย้งในสังคม”. สถาบันพระปกเกล้า โดย ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล และศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัสละ มะณีวงษ์. 2551. **สาเหตุการขาดเรียนของนักเรียนมอغلน: กรณีศึกษาโรงเรียนกอกประดู่ จังหวัดพังงา**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โยชิฟูมิ ทามาดา. 2539. **“อิทธิพล” และ “อำนาจ” การเมืองไทยด้านที่ไม่เป็นทางการในรัฐศาสตร์สาร เล่มที่ 46 (ปีที่ 19 ฉบับที่ 2) ธันวาคม 2537 หน้า 75-95. (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์,ผู้แปลและเรียบเรียง)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันติสมบัติ, อัมมาร สยามวาลา. 2541. **นิเวศน์วิกฤต ความรู้กับวิวาทะ**. กรุงเทพฯ: สำนัก พิมพ์คบไฟ.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. 2546. **ประชานิยม-นักบุญหรือคนบาป?**. กรุงเทพฯ: สงวนกิจการพิมพ์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. 2547. **ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

- วิชณุ เครืองาม. 2548. **รัฐบาลใหม่กับการจัดการความขัดแย้งในสังคม**. ในการสานเสวนา
โต๊ะกลมเรื่อง “รัฐบาลใหม่กับการจัดการความขัดแย้งในสังคม”. สถาบันพระปกเกล้า
โดยศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล และศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. 2542. **เส้นทางการเมืองของประชาชน สู่ศตวรรษใหม่แห่งการมี
ส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดียนตุลาจำกัด.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2550. **ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์
เบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2545. **ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง รัฐ ทุน ท้องถิ่น และทางออก**. ใน
การสัมมนาวัฒนธรรมศึกษา ครั้งที่ 1 เรื่อง ความขัดแย้งและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง รัฐ
ทุน และท้องถิ่น มุมมองเชิงวัฒนธรรม. โครงการอาศรมวัฒนธรรม และหลักสูตร
วัฒนธรรมศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สุปรินา ศิริเยี่ยม. 2550. **ความขัดแย้งในองค์กร: กรณีศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภาวค์ จันทวานิช. 2550. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย จักรพันธุ์. 2551. **บัญญัติ 8 ประการหนีโรคเครียดจากการเมือง**. กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข ค้นวันที่ 7 มีนาคม 2552 จาก <http://management2008.wordpress.com/2008/10/29/management-tips-conflict-manangement>.
- ส. ศิวรักษ์. 2545. **การจัดการความขัดแย้งในวิถีทางของชาวพุทธ**. ในการสัมมนา
วัฒนธรรมศึกษา ครั้งที่ 1 เรื่อง ความขัดแย้งและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง รัฐ ทุน และ
ท้องถิ่น มุมมองเชิงวัฒนธรรม. โครงการอาศรมวัฒนธรรม และหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา
สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ส. ศิวรักษ์. 2548. **วุฒิภาวะสังคมไทยกับการจัดการความขัดแย้ง ตามแนวทาง
สมานฉันท์. (5 พฤศจิกายน)**. ในการสัมมนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ค้นวันที่ 7
มีนาคม 2552 จาก <http://www.sulaksivaraksa.org>.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. 2550. **การเมืองของพลเมือง: สู่ศตวรรษใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.

- อภิชัย พันธเสน. 2545. **ความขัดแย้งกับการแก้ปัญหา: การวิเคราะห์แนวเศรษฐศาสตร์การเมืองของโครงการพลังงานในประเทศไทย.** ในการสัมมนาวัฒนธรรมศึกษา ครั้งที่ 1 เรื่อง ความขัดแย้งและความรุนแรงเชิงโครงสร้าง รัฐ ทูต และท้องถิ่น มุมมองเชิงวัฒนธรรม. โครงการอาศรมวัฒนธรรม และหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- อมรา พงศาพิชญ์, ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, บรรณานิการ. 2539. **ระบบอุปถัมภ์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารุณ โอชาพงศ์. 2547. **ความพึงพอใจของครูต่อวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- Adam Kahane. 2551. **Solving Tough Problems.** (พูนลาภ อุทัยเลิศอรุณ,ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วีเลิร์น.
- Filley. 1975. **Save money with HR Outsourcing PEO, Employee Leasing and Benefits. แนวคิด และทฤษฎีการบริหารความขัดแย้ง.** ค้นวันที่ 7 มีนาคม 2552 จาก <http://management2008.wordpress.com/2008/10/29/management-tips-conflict-manangement>.
- Francis A. Beer, **Peace Against War: The Ecology of International Violence.** (San Francisco: W.H. Freeman and Company, 1981: 37-38)
- Hall, A. 2539. **ระบบอุปถัมภ์ (ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แนวคิดและคำศัพท์).** แปลจาก Social and Economic obstacles to Agrarian Reform in Northeast Brazil. โดย ปรีชา คุวินทร์พันธุ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Johnson & Johnson. 1987. **Save money with HR Outsourcing PEO, Employee Leasing and Benefits. แนวคิด และทฤษฎีการบริหารความขัดแย้ง.** ค้นวันที่ 7 มีนาคม 2552 จาก <http://management2008.wordpress.com/2008/10/29/management-tips-conflict-manangement>.

Kaare Svalastoga, **On Deadly Violence** (Oslo: Universitetsforlaget, 1982: 32-34)

Robert C.Tucker (ed.), **The Marx-Engels Reader** (New York: W.W. Norton & Company, 1978: 500)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประเด็นแบบสำรวจทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชุดที่

แบบสำรวจ
ความขัดแย้งระหว่าง
พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
กับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ
ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา
ความขัดแย้งในครอบครัวเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัว จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กับกลุ่ม แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ เพื่อเป็นข้อมูลและเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวจากความขัดแย้งของกลุ่มเสื้อเหลืองและกลุ่มเสื้อแดงต่อไป แบบสอบถามนี้มี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง

2. ในกรณีผู้ตอบแบบสอบถามสามารถให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสนับสนุนผลการศึกษาและเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา ในกรณีความสัมพันธ์ในครอบครัว จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กับกลุ่ม แนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ กรุณาให้ชื่อ นามสกุล และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้

ชื่อ เบอร์โทรศัพท์

3. ข้อมูลจากแบบสำรวจหรือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด และจะเก็บไว้เป็นความลับ ซึ่งจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสำรวจหรือผู้ตอบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะนำเสนอวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผลรวมหรือกลุ่มบุคคล

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง... หรือทำ ✓ ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
 2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 31-40 ปี
☐ 41-50 ปี ☐ มากกว่า 50 ปี
 3. ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี
 4. สถานภาพการสมรส
☐ โสด ☐ สมรส ☐ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
-

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง

1. การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง
☐ เคยเข้าร่วม ☐ ไม่เคยเข้าร่วม
2. ท่านมีแนวคิดสนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายใด
☐ กลุ่มเสื้อเหลือง ☐ กลุ่มเสื้อแดง ☐ ไม่สนับสนุนฝ่ายใด
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การแสดงความคิดเห็นหรือการพูดคุยกันในเรื่องเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง กับสมาชิกภายในครอบครัว จะมีโอกาสทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวได้
☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย
4. ท่านมีแนวคิดทางการเมือง เรื่องกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงแตกต่างกับสมาชิกในครอบครัว หรือไม่
☐ ต่าง ☐ ไม่แตกต่าง ☐ เป็นบางครั้ง
หมายเหตุ : หากท่านตอบ ☐ ไม่แตกต่าง ให้หยุดการตอบแบบสำรวจนี้

5. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุม กลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงกับสมาชิกในครอบครัวหรือไม่

☐ เคย ☐ ไม่เคย

หมายเหตุ : หากท่านตอบ ☐ ไม่เคย ให้หยุดการตอบแบบสำรวจนี้

6. ท่านเคยได้เถียงกับสมาชิกในครอบครัวเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดงหรือไม่

☐ เคย ☐ ไม่เคย

หมายเหตุ : หากท่านตอบ ☐ ไม่เคย ให้หยุดการตอบแบบสำรวจนี้

7. สมาชิกในครอบครัวที่ท่านเคยได้เถียงในเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ สามีหรือภรรยา ☐ บุตรหลาน ☐ พี่น้อง
☐ พ่อแม่ ☐ สมาชิกคนอื่น (ระบุ)

.....
8. ความรุนแรงในการโต้เถียง กับสมาชิกในครอบครัวเรื่องการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง และ/หรือ กลุ่มเสื้อแดง อยู่ในระดับใด (ให้วัดจากความรู้สึกของผู้ตอบเมื่อเทียบกับเวลาปกติ)

☐ ไม่รุนแรง ☐ ระดับน้อย
☐ ระดับปานกลาง ☐ ระดับมาก

9. ผลของการโต้เถียงกับสมาชิกในครอบครัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เจ็บกันไปเองโดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น ☐ มีการใช้กำลังกันบ้างในบางครั้ง
☐ โกรธเคืองกันไปในระยะหนึ่ง ☐ อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจ

ภาคผนวก ข

ประเด็นสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

แนวการสัมภาษณ์เจาะลึก ความขัดแย้งระหว่าง กลุ่ม พธม. กับ กลุ่มนปช. ที่มีต่อความขัดแย้งในครอบครัว กรณีศึกษา ความขัดแย้งในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล โดยมีแนวสัมภาษณ์เจาะลึกตามรายละเอียด 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สาเหตุของความขัดแย้ง มีประเด็นและแนวสัมภาษณ์และเจาะลึกต่างๆ ดังนี้

1.1 ประเด็นความคิดเห็นทางการเมือง (ระหว่างกลุ่ม พธม. กับกลุ่มนปช.หรือกลุ่มเสื้อเหลือง กับกลุ่มเสื้อแดง)

1.1.1 แนวคิดสนับสนุนกลุ่มที่เห็นด้วย

1.1.2 แนวคิดที่ต่อต้านกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

1.1.3 ระดับความทุ่มเท ที่ให้กับกลุ่มแนวคิดที่เห็นด้วย

1.1.4 ระดับความทุ่มเท ที่ต่อต้านกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

1.2 ความรู้ความเข้าใจในประเด็นพื้นฐานของความขัดแย้งของคู่กรณีความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว

1.2.1 ระดับความรู้ความเข้าใจในประเด็นพื้นฐานของความขัดแย้งของกลุ่มขัดแย้งภายนอก

1.2.2 ระดับการทำความเข้าใจกับคู่ขัดแย้งกับตนเองของสมาชิกภายในครอบครัว

1.2.3 ระดับความรู้พื้นฐานของความขัดแย้งของคู่ขัดแย้งภายในครอบครัว

1.3 ประเด็นของการนำความขัดแย้งจากภายนอกเข้าสู่ความขัดแย้งภายในครอบครัว

1.3.1 ประเด็นสำคัญในการนำความขัดแย้งภายนอกเข้าสู่ภายในครอบครัว

1.3.2 องค์ประกอบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว เช่น ผู้สนับสนุนจากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ข้อขัดแย้งข้อมูลในขณะนั้น ระดับความรุนแรงของความขัดแย้งภายนอก

1.3.3 สภาพแวดล้อม เช่น กำลังจะออกไปร่วมชุมนุม เพิ่งกลับมาจากการร่วมชุมนุม ความสูญเสียที่ทุ่มเทให้กับการร่วมชุมนุม หรือความสูญเสียที่ร่วมในต่อต้าน

1.4 องค์ประกอบของความสัมพันธ์และสภาพบุคคลของสมาชิกในครอบครัว

1.4.1 การพูดคุยทำความเข้าใจในความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน

1.4.2 การปรับความคิดความเข้าใจในประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

1.4.3 การมีส่วนร่วมในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 ผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว มีประเด็นและแนวสัมภาษณ์และเจาะลึกต่างๆ ดังนี้

2.1 ประเด็นผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว ในด้านที่เป็นบวก

2.1.1 ระดับความเข้าใจในความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัว

2.1.2 ระดับการพลิกสถานการณ์ความขัดแย้งจากลบให้เป็นบวก

2.1.3 ระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในครอบครัว

2.2 ประเด็นผลกระทบของความขัดแย้งในครอบครัว ในด้านที่เป็นลบ

2.2.1 ระดับการพัฒนาความขัดแย้งไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว

2.2.2 ระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง

2.2.3 ระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว ภายหลังจากมีความขัดแย้งในครอบครัว

2.3.4 ผลเสียทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวจากกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในที่มีผลกระทบโดยตรง

2.3.5 ผลเสียทางสังคมของครอบครัวจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ที่มาจากความขัดแย้งภายนอก

2.3.6 ผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวที่ไม่มีส่วนในความขัดแย้งของครอบครัว เช่นพ่อแม่ พี่น้อง บุตรหลาน ที่ไม่เกี่ยวข้องเป็นต้น

ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครอบครัว

1.1 แนวทางการบริหารความขัดแย้งในความคิดทางการเมืองของคู่กรณีความขัดแย้งในครอบครัว

1.2 แนวทางการบริหารความขัดแย้งในการทุ่มเทให้กลุ่มที่เห็นด้วยและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

1.3 แนวทางการบริหารความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อลดความขัดแย้ง

ภาคผนวก ค

ภาพของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปช.)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มพธม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มพม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง บริเวณห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน
(ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มพม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง บริเวณพระบรมรูปทรงม้ารัชกาลที่ 5
(ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพแกนนำของกลุ่มพธม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง จำนวน 5 คน
(ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพการปราศรัยของแกนนำผู้ชุมนุมของกลุ่มพธม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง
(ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ ของกลุ่มผู้ชุมนุมพรม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง
(ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ ของกลุ่มผู้ชุมนุมพรม. หรือกลุ่มเสื้อเหลือง
(ภาพถ่ายจาก, <http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มนปช. หรือกลุ่มเสื้อแดง ขณะเคลื่อนขบวนไปบ้านสี่เสาเทเวศน์
(ภาพถ่ายจาก, <http://talk.mthai.com/topic>)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มนปช. หรือกลุ่มเสื้อแดง ขณะเคลื่อนขบวนไปบ้านสี่เสาเทเวศน์
(ภาพถ่ายจาก, <http://talk.mthai.com/topic>)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มนปช. หรือกลุ่มเสื้อแดง ขณะเคลื่อนขบวนไปที่ประชุมอาเซียน พัทยา
(ภาพถ่ายจาก, <http://talk.mthai.com/topic>)

ภาพการชุมนุมของกลุ่มนปช. หรือกลุ่มเสื้อแดง ที่ปะทะกับเจ้าหน้าที่ที่ประชุมอาเซียน พัทยา
(ภาพถ่ายจาก, <http://www.showded.com>)

ภาพแสดงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองและกลุ่มเสื้อแดง บริเวณถนนวิภาวดี ซอย 3
(ภาพถ่ายจาก, <http://talk.mthai.com/topic>)

ภาพแสดงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองและกลุ่มเสื้อแดง บริเวณถนนวิภาวดี ซอย 3
(ภาพถ่ายจาก, <http://news.quickze.com>)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายวีระวัฒน์ สุวรรณภิรมย์

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกริก

สถานที่ทำงาน

บริษัท เลเซอร์เวิลด์ ไฟรด์ักซ์ แอนด์ คราฟท์ จำกัด

306 ถนนไมตรีจิต แขวงคลองสามวาตะวันออก

เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510

ที่อยู่ปัจจุบัน

90/91 หมู่บ้านมณชนา ถนนพระยาสุเรนทร์ แขวงบางชัน

เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510